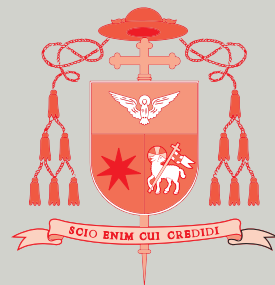

Butlletí

BISBAT DE TERRASSA

Setembre-Octubre 2025

Butlletí del Bisbat de Terrassa

Núm. 56 (2025) V

31 d'octubre

Redacció i administració:

Bisbat de Terrassa. Mitjans de Comunicació Social

c/ Vinyals 47-49, 08221 Terrassa - Tel. 93 733 71 20; Fax 93 733 70 95

A/e: bisbatdeterrassa@bisbatdeterrassa.org

Església
Diocesana

Bisbe diocesà

Decrets

Excardinació de Mn. Manuel Coronado Portillo

DECRETO 12/25. Terrassa, 1 de setembre de 2025

Vista la petició presentada per el Rvdo. Sr. D. Manuel Coronado Portillo, presbítero incardinado en esta Diócesis de Terrassa, en la que solicita su incardinación en la Archidiócesis de Sevilla, donde viene ejerciendo su ministerio sacerdotal desde 2021 con el permiso y anuencia de su Rvdm. Sr. Arzobispo;

Teniendo en cuenta que el Excmo. y Rvdm. Sr. Arzobispo de Sevilla está dispuesto a incardinar en la mencionada Archidiócesis al citado presbítero si se le concede el Decreto de Excardinación;

POR EL PRESENTE, concedemos la excardinación perpetua y absoluta de esta Diócesis de Terrassa al Rvdo. Sr. D. Manuel Coronado Portillo, para que pueda incardinarse en la Archidiócesis de Sevilla.

Este decreto, según el canon 267§1 del Código de Derecho Canónico, tendrá efecto a partir de la fecha en la que el solicitante obtenga el Decreto de Incardinación en la mencionada Archidiócesis.

Lo decreta y firma el Excmo. y Rvdm. Sr. Obispo de Terrassa.

† Salvador Cristau Coll
Obispo de Terrassa

Por mandato del Sr. Obispo,
Mn. Eduardo Pire Mayol
Secretario General y Canciller

Constitució de l'Equip Sinodal Diocesà

DECRET 13/25. Terrassa, 2 de setembre de 2025

Responent a la petició formulada en els documents *Carta sobre el procés d'acompanyament de la fase d'implementació del Sínode*, de data 15 de març de 2025, i *Pistes per a la fase d'implementació del Sínode 2025-2028*, de data 7 de juliol de 2025, publicats per la Secretaria General del Sínode, en els quals es demana constituir un equip sinodal diocesà;

PEL PRESENT decret, constituïm l'Equip Sinodal Diocesà, que estarà format per:

Mn. Fidel Catalán, Vicari General

Mn. Josep Monfort, Delegat General de Laïcat, Família i Vida

Mn. Josep Clua, diaca, Delegat Episcopal de Pastoral Obrera

Mn. Javier Bausili, prevere

Gna. Concepció Baños CCV, Delegada Episcopal de Vida Consagrada

Sra. Mercè Moras, Coordinadora de Relacions Institucionals a Càritas Diocesana

Sra. Núria Estaún, Delegació Episcopal d'Apostolat Seglar

Sra. Núria Fontdecaba, Delegació Episcopal de Pastoral de Joventut

Sr. Arnau Faus, Delegació Episcopal de Pastoral de Joventut

Ho decreta i signa l'Excm. i Rvdm. Sr. Bisbe de Terrassa.

† Salvador Cristau Coll
Bisbe de Terrassa

Per manament del Sr. Bisbe,
Mn. Eduardo Pire Mayol
Secretari General i Canceller

Comunicacions diocesanes

A l'atenció de tots els diocesans

Benvolguts preveres, diaques, consagrats i laics,

Us adreço aquesta carta al començament del nou curs per tal d'informar-vos de les orientacions, objectius i prioritats que us proposo per aquest curs 2025-2026 a la nostra diòcesi.

L'any 2023 vàrem publicar unes orientacions diocesanes per als anys 2023-2026 amb el títol “Caminar junts per evangelitzar enmig de la nostra societat”. A partir d'aquest text, després de reflexionar-ho en els diferents organismes diocesans, després d'un treball fet en conjunt, amb els preveres, diaques, religiosos i laics, vull exposar-vos a continuació les prioritats i objectius per a treballar en aquest nou curs a les nostres parròquies i arxiprestats, delegacions generals i episcopals i en els moviments i associacions presents en el territori diocesà. A la vegada us ofereixo algunes idees per concretar en la pràctica cada una d'aquestes orientacions i objectius.

A la vegada no podem perdre de vista el moment eclesial que vivim, els camins pels quals l'Esperit Sant porta la seva Església. I un d'aquests camins és el que en diem “sinodalitat”. Ens cal comprendre el que realment significa per poder-ho viure i compartir-ho.

Sinodalitat és una manera de ser i viure de l'Església que implica caminar junts, compartir el camí, i per això afegim en comunió i participació, guiats per l'Esperit Sant. Aquest procés es caracteritza per l'escolta mútua, el diàleg i el discerniment de tots els batejats, cadascú des de la seva vocació i missió, per avançar units en la missió evangelitzadora de l'Església, entesa com a Poble de Déu. Així ho van fer els apòstols i la primitiva Església i així ho volem fer ara també nosaltres. Per això:

1. Conversió pastoral i missionera

Aquest és el marc on hem de situar tot el treball que estem duent a terme. Hem de partir de la consciència de que la conversió pastoral és una necessitat urgent per a tots en la situació en la que ens trobem. Però, què pot significar això?

La conversió pastoral i missionera és la transformació que se'ns presenta com a necessitat per passar d'una actitud d'autoconservació a una "opció missionera" que impulsi l'evangelització i la trobada amb Jesús, prioritzant la sortida de la comunitat eclesial per portar l'Evangelí a tothom. Implica un canvi de mentalitat, de les estructures i els costums perquè l'acció eclesial, la pastoral ordinària i els recursos s'orientin cap a la missió i una actitud de sortida constant per a l'evangelització del món.

No ens hem de tancar en nosaltres mateixos, en el que sempre hem fet, en els nostres esquemes. I en aquest camí, la misericòrdia, l'amor als pobres, la humilitat, el servei, l'esperit d'acollida i l'anunci autèntic i entusiasta de l'alegria de l'Evangelí han de ser les característiques que ens defineixin.

Estem cridats a ser deixebles missioners, i tot el que fem per renovar les nostres estructures i iniciar noves activitats pastorals ha de ser inqüestionablement per "l'evangelització del món d'avui" i no per "auto-preservar-nos". El papa Lleó ens anima també a trobar aquests nous camins.

Com a parròquies i com a diòcesi, el nostre objectiu principal és proclamar l'Evangelí, ser deixebles missioners que donen testimoni de l'alegria de l'Evangelí. En paraules del Papa Sant Pau VI:

"Volem confirmar una vegada més que la tasca de l'evangelització de tots els homes constitueix la missió essencial de l'Església"; una tasca i missió que els canvis amplis i profunds de la societat actual fan cada cop més urgents. Evangelitzar constitueix, en efecte, la felicitat i la vocació pròpia de l'Església, la seva identitat més profunda. Ella existeix per evangelitzar, és a dir, per predicar i ensenyar, ser canal del do de la gràcia, reconciliar els pecadors amb Déu, perpetuar el sacrifici de Crist a la santa Missa, memorial de la seva mort i resurrecció gloriosa" (Pau VI, *Evangelii nuntiandi*, 14).

2. Continuar el treball de revisió i reestructuració dels serveis i activitats en el marc de l'arxiprestat

Ha estat una prioritat que de fet ja estem treballant amb als arxiprestes i els delegats. En aquest treball hem constatat que:

- Ens cal aprofundir en la coordinació arxiprestal i en la reflexió que s'està fent per tal de reestructurar els diversos serveis, els horaris de les celebracions, l'atenció a les persones.

En la pràctica, això suposa parlar-ne a les reunions d'Arxiprestat, dels Consells arxiprestals, dels Consells Pastorals de les parròquies, i instituir-los allà on encara no n'hi ha, i que siguin realment representatius i efectius.

- No ha de ser un replegament sinó una reestructuració per tal de créixer i millorar en la qualitat i profunditat de les celebracions i els serveis. La situació de la societat, de les comunitats concretes i dels preveres i diaques ens hi porta, el món que vivim ho necessita. Evangelitzar vol dir no quedar-nos la fe i la vivència de Déu per a nosaltres sols, vol dir compartir-les amb els que no la tenen.

En la pràctica, la missió evangelitzadora ha de marcar aquest treball que ha de promoure la creació d'equips d'animació evangelitzadora, i marcar-nos fites i objectius concrets per tal d'avançar en aquest camí de renovació.

- Hem constatat durant la reflexió que cada arxiprestat és diferent i que no es pot marcar un ritme uniforme en aquest treball que sigui igual per a tots, sinó que cal partir de la realitat concreta de cada lloc i les seves possibilitats i reflexionar conjuntament per avançar en aquest camí.

Però això, que és un fet, no ens ha de servir per excusar-nos, sinó seguir avançant en la proclamació de l'Evangeli i aquest projecte de reestructuració.

3. Aprofundir en el sentit de pertinença a l'Església diocesana entre tots els seus membres

Això passa per treballar-ho a les nostres comunitats per tal que siguin espais de fraternitat, comunitats acollidores i integradores, especialment amb els immigrants. Sovint he dit que som membres de la gran família de l'Església i ens hi hem de sentir formant-ne part. Aquesta prioritat ha estat remarcada especialment en el Consell Pastoral Diocesà i en les reunions amb els delegats, però també en els consells pastorals parroquials i arxiprestals. Per això:

- Ens cal promoure trobades en els diferents àmbits diocesans, a nivell diocesà, en els diferents arxiprestats i a cada parròquia per tal d'experimentar el gust de ser poble, de formar part del Poble de Déu.

Aquestes trobades s'han d'explicar, de programar en els consells i concretar per oferir-les a les comunitats i als fidels.

Les trobades fetes amb motiu de l'aniversari de la creació de la diòcesi ens hi han ajudat i caldria pensar en donar continuïtat a aquests esdeveniments que ens enforteixen com a comunitat diocesana, i un exemple pot ser la nostra participació a les Jornades Transmet.

- Però s'ha constatat també la necessitat de vetllar aquesta pertinença en grups concrets que necessiten potser d'un acompanyament més singular.

Em refereixo per exemple als voluntaris en obres assistencials i de caritat, per tal que puguin viure la dimensió mística de l'acció social, o els monitors i col·laboradors en l'àmbit del lleure, els animadors en els grups juvenils, etc.

4. Proposar una formació diocesana més transversal adreçada a preveres, diaques, religiosos i laics

Aquesta prioritat ha estat també recurrent en les diverses reunions de reflexió, tant amb laics com amb clergues. Necessitem laics, religiosos, diaques i preveres ben formats per tal que puguin ser veritables deixebles missioners.

- El document final del Sínode de Bisbes de l'any 2024 ofereix molts elements de reflexió que poden donar pistes per organitzar una formació en clau més missionera i sinodal que afecti a tots els agents de pastoral de les comunitat cristianes i de la diòcesi. L'equip sinodal diocesà que s'ha constituït en hi podrà ajudar i oferirà material per fer-ho.
- Juntament amb aquesta formació també es va subratllar en les reunions del curs passat la necessitat d'aprofundir en la vida espiritual i la pregària, de continuar amb la creació de grups de formació bíblica a les parròquies i de cuidar l'acompanyament de les persones.

Per això, i per oferir algunes concrecions, us demano fonamentar les diverses accions pastorals en la Paraula de Déu. Per exemple, els grups d'evangelització que es vagin creant. En aquest sentit us demano fer el possible per tal de tenir a totes les parròquies i comunitats grups per a compartir l'evangeli entre els preveres i diaques i amb els fidels, amb grups de Lectio Divina, d'Estudi de l'Evangelí o amb altres mètodes que puguin ajudar.

5. Finalment vull dedicar una prioritat a l'atenció i acompanyament del clergat

La reflexió sobre aquesta prioritat ha estat feta especialment en el Consell Presbiteral i les reunions amb els arxiprestes. Els preveres i diaques són els primers col·laboradors del bisbe en l'exercici del ministeri pastoral i per tant de l'acció de l'Esperit Sant en l'Església i són per això un element central en la vida de la diòcesi.

- Cal constatar i agrair la vivència de fidelitat a Jesucrist per part dels clergues, la consciència de la pròpia identitat en l'exercici del seu ministeri al servei del poble de Déu.
- Això implica la necessitat d'aprofundir en la vida espiritual, de la direcció espiritual, dels grups de fraternitat entre mossens, de promoure els exercicis espirituals i recessos, i de participar-hi, i la importància de l'acompanyament per part del bisbe diocesà.
- També s'ha valorat molt positivament la fraternitat i germanor en el clergat de la nostra diòcesi, i la necessitat de continuar trobant-se periòdicament per compartir i aprofundir en el seu ministeri en els reptes actuals, així com explorar la possibilitat de tenir més espais i moments comunitaris.

Aquestes són les prioritats més destacables que al llarg del curs passat s'han anat reflexionant en els diferents consells i reunions, i els suggeriments que el bisbe proposa que tinguem presents a l'hora de marcar els objectius en els àmbits que tenim encomanats, a les parròquies, en els arxiprestats, des de les delegacions generals i episcopals, i en les associacions, fundacions, moviments, escoles, entitats socials, etc.

Com us vaig recordar en la Missa de cloenda dels actes de l'aniversari de la diòcesi el passat 15 de juny, continuem caminant amb esperança, i no pot ser una frase feta. Estem davant un nou curs que se'ns presenta com una nova oportunitat que el Senyor ens dona per fer present el seu amor, la seva misericòrdia, per ser Església evangelitzadora i missionera.

Que la Mare de Déu de la Salut, amb el seu esguard serè, continuï sent la nostra protectora i guia.

A Terrassa, 14 de setembre de l'Any Jubilar 2025, en la festivitat de l'Exaltació de la Santa Creu.

† Salvador Cristau Coll
Bisbe de Terrassa

A l'atenció dels preveres i diaques de la diòcesi

Terrassa, 15 de setembre de 2025

Benvolguts,

Fa algunes setmanes que hem començat aquest nou curs pastoral 2025-2026, en el qual encara estem celebrant l'Any Jubilar.

En aquest context, i tal com us he recordat diverses vegades, l'última en la recent carta dirigida a tots els diocesans, trobo que és molt important continuar trobant-nos per compartir les nostres inquietuds i desitjos, i també sentir-vos propers entre vosaltres, clergues, i amb el vostre bisbe.

Per això us convoco a una trobada del clergat, la primera d'aquest curs, que tindrà lloc a l'edifici del Bisbat **DILLUNS 29 de SETEMBRE**.

L'horari de la jornada serà el següent:

- 09:30 Rebuda i esmorzar
- 10:00 Pregària
- 10:15 Introducció
- 10:45 “1a prioritat diocesana. Conversió pastoral i missionera de la parròquia”
- 11:15 Treball per grups
- 12:00 Descans
- 12:30 “5a prioritat diocesana. Atenció i acompanyament al clergat: Com aprofitar el temps”
- 13:00 Informacions diocesanes i propostes
- 13:30 Sexta
- 13:45 Dinar a peu dret al Bisbat

De cara a la inscripció us enviaran un formulari web des de Secretaria general. Esperant de poder-nos trobar en aquesta ocasió, rebeu la meva salutació i benedicció en Jesucrist, Bon Pastor,

† Salvador Cristau Coll
Bisbe de Terrassa

Als rectors, administradors parroquials i diaques encarregats

Terrassa, 21 d'octubre de 2025

Benvolguts,

Déu vos guard.

Per la present us convoco a la trobada anual per presentar la Campanya de Germanor, que tindrà lloc el proper diumenge 9 de novembre i aquest any té el lema “Tu també pots ser Sant”. En aquesta reunió comentarem temes relacionats amb la gestió econòmica de la diòcesi i amb el sosteniment de l'Església en els diversos sentits.

S'organitzen dues convocatòries:

Vallès Oriental

**dimarts 4 de novembre a les 20:30h
a la parròquia de Sant Esteve de
Granollers**

Vallès Occidental

**dimecres 5 de novembre a les
20:30h a la parròquia de Sant Pere
d'Octavià de Sant Cugat del Vallès**

Com és costum, i si és possible, podeu convidar també alguns membres del vostre Consell d'Economia parroquial així com algun membre del Consell Pastoral de la parròquia.

A la reunió ens acompanyarà Mn. Fidel Catalán, Vicari general, qui parlarà del sosteniment de l'Església. També el Sr. Pere Alegrí, Delegat episcopal d'Economia, que informará de l'estat de comptes. Finalment, el Sr. Gustavo García, Cap de Béns immobles, ens parlarà de les actuacions fetes a les parròquies durant l'any així com de diverses informacions per a l'administració del Patrimoni.

Sapigueu que els materials de la campanya s'enviaran a través de missatgeria amb el Full dominical directament a les parròquies.

En el Dia de l'Església Diocesana, volem expressar el nostre agraïment a aquesta dimensió familiar de la diòcesi que, evidentment, no podem reduir a un dia sinó que es tracta més aviat d'una forma de viure el nostre compromís com a cristians. Des d'ara us demano novament la vostra implicació perquè puguin ser trobades que contribueixin a enfortir la vida diocesana.

Cordialment en el Senyor,

† Salvador Cristau i Coll
Bisbe de Terrassa

Cartes dominicals

Viure amb propòsit, viure amb esperança (7 de setembre de 2025)

Per què és important l'esperança? Pot ser un propòsit l'esperança? De fet, podem dir que és tan important que sense esperança no es pot viure. Necessitem l'esperança de viure, l'esperança de créixer, l'esperança en el projecte de la vida, l'esperança en el compliment dels nostres somnis, esperança de ser feliç. Aquestes són esperances bones i fins i tot necessàries, però són esperances humanes que poden fallar, poden no arribar a acomplir-se. Només hi ha una esperança que no falla, que no defrauda, és la que posem en el Senyor, fonament de la nostra vida.

Comencem ara un nou curs, una etapa nova, i el comencem amb esperança. Seguim en l'Any Sant, en el Jubileu de l'esperança. La gràcia de l'Any Sant ens proporciona l'oportunitat de tornar a començar, i de fer-ho amb esperança. Si Déu ens ha perdonat, si ha donat el seu fill al món perquè l'estima i ens ha alliberat del pes de les nostres càrregues, què no farà perquè estiguem amb ell i ens deixem estimar per ell. Aquesta és la veritable esperança, «l'esperança que no defrauda perquè Déu, donant-nos l'Esperit sant, ha vessat el seu amor en els nostres cors» (Rm. 5,5).

Reprenem les activitats habituals, la catequesi, la predicació, l'educació dels infants i dels joves, les celebracions de tota mena, l'exercici de la caritat amb els més necessitats, sí. Però sempre amb la intenció, amb el desig de comunicar allò que portem al cor: Jesús i el seu missatge, i el goig de trobar-nos amb ell, de conèixer-lo millor, d'experimentar i viure el seu amor, i de donar-lo a conèixer als nostres germans.

Perquè «Déu estima tant el món que li ha donat el seu Fill únic perquè no es perdi ningú dels qui creuen en ell, sinó que tinguin vida eterna» (Jn 3, 16). Aquesta és la novetat absoluta de l'evangel·li, la seva característica pròpia: la revelació, la manifestació d'un Déu que estima el món, que ens estima, que ens ha creat per amor, per a ser estimats i per estimar. I aquest és el veritable fonament de la nostra esperança.

El papa Lleó deia el passat 3 d'agost a la multitud de joves congregats a Roma amb motiu del Jubileu dels joves parlant de l'esperança i citant a sant Agustí: «Què és, doncs, aquesta cosa tan esperada...? La terra? No. Quelcom que s'origina a la terra, com l'or, la plata, els arbres, les neus, l'aigua? ...

Totes aquestes coses causen delit, són belles, són bones» (Sermó 313/F, 3). I conclouia: «Cerca qui les va fer: Ell és la teva esperança». I afegia: «Mantinguem-nos units a Ell, romanguem en la seva amistat, sempre, cultivant-la amb la pregària, l'adoració, la comunió eucarística, la confessió freqüent, la caritat generosa». És a dir, la nostra esperança és Jesús.

Molta gent fa propòsits en començar un any o un nou curs: fer gimnàstica, començar una dieta, estudiar una cosa concreta, etc. Són bons propòsits certament, però no són els propòsits de l'evangeli. Per a un cristià viure amb propòsit va més enllà d'aquests i altres aspectes que són bons, però que no són suficients. El nostre propòsit ha de ser viure l'amor, viure amb amor, i com a fruit de l'amor, l'esperança veritable. Ser portadors, ser missioners d'esperança, aquest ha de ser el nostre propòsit en començar aquest curs. Fem el que hem de fer, estudiar, treballar, la vida de família, la col·laboració a la parròquia o al moviment, però fem-ho amb amor, essent missioners d'esperança. Perquè aquest és l'únic propòsit vàlid per als que hem conegut l'amor que Déu ens té i hi hem cregut en ell (1 Jn 4, 16).

† Salvador Cristau i Coll
Bisbe de Terrassa

Portem el nom de cristians (14 de setembre de 2025)

Una de les orientacions diocesanes per aquest curs fa referència a continuar el treball de revisió i reestructuració dels serveis i activitats a cada un dels deu arxiprestats de la diòcesi. Continuar sí, perquè durant el curs passat, a les reunions de mossens de cada arxiprestat algunes de les quals he pogut presidir, es va començar a fer una reflexió sobre com reestructurar els serveis i les celebracions a les parròquies per tal d'optimitzar els recursos i sobretot per millorar la qualitat dels serveis i de les celebracions.

Aquesta reflexió se'ns presenta com una necessitat al servei de l'evangelització. És veritat que tot mirant la realitat concreta de les nostres comunitats ens adonem que ens trobem immersos en un procés de secularització creixent, i això afecta tant els cristians que viuen la seva pertinença a l'Església com als preveres i diaques que serveixen les diferents comunitats de la diòcesi. Davant aquesta situació ens cal aprofundir en el nostre sentit de pertinença a l'Església i en el fet de ser veritables deixebles missioners en els nostres pobles i ciutats, en els diferents ambients on som cadascú de nosaltres. I allí on és més difícil viure aquesta pertinença i condició de deixebles allí és més urgent l'evangelització.

Per això ens cal revisar i adaptar les estructures que tenim a la diòcesi per tal que facilitin posar en pràctica i viure la missió de la qual participem per mandat del nostre Senyor: «Pau a vosaltres. Així com el Pare m'ha enviat a mi, també jo us envio a vosaltres» (Jn 20,21). No ha de ser, de cap manera, un replegament sinó una reestructuració, reorganitzar-nos per tal de créixer i millorar. La missió evangelitzadora és el que marca i orienta aquest treball.

És evident que cada arxiprestat és diferent i que no es pot marcar un ritme uniforme en aquest treball que sigui igual per a tots, sinó que caldrà partir de la realitat concreta de cada lloc i de les seves possibilitats. Però no és menys veritat que aquesta reflexió, precisament per això, l'hem de fer en cada lloc i fer-la entre tots, els preveres, diaques, religiosos i laics.

Amb tot, hi ha algunes línies generals que ens han d'orientar en aquest treball. Perquè dins d'aquesta dimensió evangelitzadora i missionera haurem d'introduir noves eines pastorals i promoure, allà on sigui possible, la creació per exemple d'equips d'animació evangelitzadora, com ja s'està fent en algunes parròquies, per tal de dinamitzar juntament amb el consell pastoral la vida de les comunitats parroquials.

Així mateix, per tal de potenciar accions com la catequesi i la formació cristiana en tots els àmbits, o la preparació dels sagraments, o l'atenció als més necessitats, caldrà coordinar més entre parròquies aquests aspectes i allà on sigui necessari ajuntar els grups i la preparació i atenció concrets.

En referència a les celebracions, serà important valorar els horaris de manera coordinada, aprenent a renunciar per un bé major i tenint una perspectiva més ampla que només la del mateix campanar, o pot ser ajuntar celebracions preparant-les millor per tal que siguin una expressió més joiosa i comunitària de la fe que compartim.

Certament, no és un camí fàcil, i demana una conversió de cadascú de nosaltres. De fet, però, això no és novetat, ja que a cada moment de la història l'Església ha cercat de millorar la manera de servir al Senyor i a la missió que li ha encomanat en bé de les persones i la seva salvació. Nosaltres continuem, doncs, atents a la realitat que ens envolta i oberts a un futur que de fet ja és present, per tal de ser Església acollidora que serveix les persones perquè portem el nom de cristians i som enviats, com Crist, a comunicar l'amor i la veritat de Déu.

† Salvador Cristau i Coll
Bisbe de Terrassa

Formació i sinodalitat (21 de setembre de 2025)

Una de les orientacions per aquest nou curs que estem iniciant a la diòcesi fa referència a la importància de la nostra formació com a cristians, i especialment en referència al treball sobre la sinodalitat impulsat pel papa Francesc i pel papa Lleó.

Va ser el papa Francesc qui, en el seu moment, convocà el Sínode de Bisbes per tractar el tema *«Per una Església sinodal: participació, comunió i missió»*. I va promoure la participació de tot el Poble de Déu en la preparació d'aquest sínode que va tenir dues etapes, una l'any 2023 i la segona l'any 2024.

Nosaltres, com a diòcesi, hem participat en la preparació d'una etapa i l'altra i a un bon nombre de parròquies, comunitats i moviments s'han creat grups de treball que han reflexionat sobre les propostes de la Secretaria General del Sínode, i hem fet arribar les nostres aportacions i conclusions a través de la Conferència Episcopal.

Ara ens trobem en una nova fase d'aplicació dels treballs del Sínode. A l'assemblea de Bisbes de l'any 2024 s'aprovà el Document final i d'aquest document s'han publicat unes *«Pistes per a la fase d'implementació del Sínode»* a tota l'Església universal. És per aquest motiu que a totes les diòcesis s'ha creat un equip sinodal format per preveres, diaques, religiosos i laics representatius de la vida diocesana per impulsar aquest treball a la nostra diòcesi.

Es tracta d'un document que, com el seu nom indica, ofereix «pistes» per fer aquest treball conjunt. La seva lectura i reflexió ens pot donar orientacions per organitzar una formació en l'àmbit diocesà en clau més missionera i sinodal que ens ajudi a créixer com a membres de l'Església diocesana.

Necessitem aquesta formació per viure la nostra missió i poder ser veritables testimonis enmig de la nostra societat. En aquesta formació, com moltes vegades he dit, és important aprofundir en la Paraula de Déu, i per això seria necessari la creació de grups de formació bíblica a les parròquies i grups pregària personal i comunitària a partir dels textos sagrats, especialment de l'evangeli. Necessitem una formació que sobretot tingui en compte la dimensió més profunda i interior, la dimensió espiritual i de fills de Déu sobre la qual es fonamenta tota la vida i l'acció de l'Església.

Una formació que, a més, puguem compartir conjuntament tots, clergues, laics i consagrats, organitzant grups de formació a escala parroquial o arxiprestal en les comunitats, les institucions diocesanes, les associacions

i els moviments. Tots estem implicats en aquest treball de formació per a la missió, perquè el Senyor compta amb tots i cadascun de nosaltres.

† Salvador Cristau i Coll
Bisbe de Terrassa

Imatges del Bon Pastor (28 de setembre de 2025)

Permeteu-me que m'adreci avui especialment als pastors de l'Església, a mi mateix com a bisbe, als preveres i als diaques. Perquè necessitem de vegades actualitzar la consciència del que som, de la nostra pròpia identitat. Quan Jesús va enviar els seus apòstols a predicar la Bona Nova aquests es van dispersar per tot el món i van anar predicant i creant i fundant comunitats, esglésies, deixant-hi uns representants seus, un successor seu com a bisbe, amb uns ancians i uns diaques com a col·laboradors seus. Així ho veiem en els Fets dels Apòstols i en les cartes de sant Pau. Aquest és l'origen de les esglésies locals o particulars unides entre si amb els vincles de la fe i de la caritat i formant així l'església universal.

Però, quina és l'essència i quins són els trets característics d'aquests successors dels apòstols i dels seus col·laboradors que ja des dels primers moments de l'església trobem com a responsables de les comunitats cristianes? Podríem resumir-ho en tres idees: consagració, comunió i missió. La imposició de les mans ens ha consagrat units a Jesucrist el Bon Pastor, i d'aquí en deriva la comunió que ens uneix amb ell i entre nosaltres i la missió que és continuació de la de Jesucrist en venir al món, i que compartim també entre nosaltres.

En aquest sentit, la missió dels bisbes, dels preveres i dels diaques és la mateixa que la dels apòstols, i la d'ells va ser participar de la mateixa missió de Crist, com ell mateix els va dir després de ressuscitar: «Pau a vosaltres. Com el Pare m'ha enviat a mi, també us envio jo a vosaltres» (Jn. 20, 21). I dies després, abans de pujar al cel els va dir: «He rebut plena autoritat al cel i a la terra. Aneu, doncs, a tots els pobles i feu-los deixebles meus, batejant-los en el nom del Pare i del Fill i de l'Esperit Sant i ensenyant-los a guardar tot allò que us he manat» (Mt. 28,19-20).

Per això es pot dir en resum que la identitat i la missió dels bisbes, dels preveres i dels diaques és que són imatge i presència de Jesús Bon Pastor enmig del món. Això és el que som, aquesta és la nostra identitat pròpia, de manera que qui ens miri hi vegi la imatge de Jesús Bon Pastor, que dona la vida per les seves ovelles.

I, en segon lloc, la seva és una missió de servei, som servidors no amos, perquè també el mateix Jesús, quan un dia els apòstols discutien entre ells perquè volien els primers llocs, ell els va cridar i els va dir: «Ja sabeu que els governants de les nacions les dominen com si en fossin amos i que els grans personatges les mantenen sota el seu poder. Però entre vosaltres no ha de ser pas així: qui vulgui ser important enmig vostre, que es faci el vostre servidor, i qui vulgui ser el primer, que es faci el vostre esclau; com el Fill de l'Home, que no ha vingut a ser servit, sinó a servir i a donar la seva vida com a rescat per a tothom» (Mt. 20, 25-28).

Només així podem entendre què és un bisbe, que literalment significa supervisor, què són els preveres que significa ancians i què són els diàques que vol dir servidors. Certament, no és fàcil això en el món actual i només es pot entendre en la mesura que tenim la mirada i el cor posats en Jesús present en l'Església, no com a un grup o associació, sinó no com a veritable família de Déu en la qual cada un tenim un paper, una missió, i tots som necessaris com passa també en la família humana. I com a família ens necessitem també els uns als altres, necessitem viure i experimentar la fraternitat ministerial entre nosaltres, i necessitem també experimentar l'ajut, la col·laboració, la pregària i l'afecte dels fidels.

Ser presència de Jesús que és el Bon Pastor i Servidor, aquesta és la identitat del ministre de l'Església, aquesta és la vocació a la qual hem estat cridats, i aquesta és la petició que li hem de presentar tots, que cridi i ens enviï més servidors seus, consagrats a ser presència seva. Com diu també Jesús: «La collita és abundant, però els segadors són pocs. Pregueu, doncs, a l'amo dels sembrats que hi enviï més segadors» (Lc. 10, 2). Perquè els necessitem.

† Salvador Cristau i Coll
Bisbe de Terrassa

El treball decent és un dret, no un privilegi (5 d'octubre de 2025)

Quan es fa memòria de la Jornada mundial pel Treball decent, que se celebra cada any el dia 7 d'octubre, l'Església es vol unir als milions de persones treballadores de tot el món que reivindiquen que poder tenir un treball decent no és cap privilegi. El treball decent fa anys que és un dret reconegut per les lleis de tots els països democràtics d'arreu del món.

Després de 134 anys de l'Encíclica *Rerum Novarum* del Papa Lleó XIII, dol

haver de constatar encara avui, l'any 2025, que després de molts i molts anys de reivindicacions encara tinguem entre nosaltres moltes persones que no tenen els seus drets laborals reconeguts. Persones que no tenen contracte laboral, ni un treball segur i saludable, ni un sou digne. Sovint la majoria d'aquestes persones afectades ho són perquè no han pogut regularitzar la seva situació administrativa, però no es pot obviar mai que són persones com tothom.

El treball que en general es pot trobar avui no sempre és un camí que faciliti la inclusió. Molts joves, dones, famílies amb infants i persones migrants es troben abocades a riscos creixents de pobresa i d'exclusió, fins i tot en el cas de tenir un treball. Recordem les paraules del Papa Francesc a l'inici del Jubileu 2025 quan exhortava a mantenir viva una esperança activa, que no es resigna, ni abandona, sinó que organitza, denuncia i s'esforça per trobar alternatives. Com a cristians sabem que el dret i la dignitat del treball ens venen expressats ja en la Sagrada Escriptura quan, després de crear els primers éssers humans, Déu els va beneir i els va donar l'encàrrec de transformar la terra, de col·laborar en l'obra de la creació amb el seu treball. «Déu va crear l'home a imatge seva, el va crear a imatge de Déu, creà l'home i la dona. Déu els beneí dient-los: Sigueu fecunds i multipliqueu-vos, ompliu la terra i domineu-la; sotmeteu els peixos del mar, els ocells del cel i totes les bestioles que s'arrosseguen per terra» (Gen 1, 27-28).

Coincidint amb el Jubileu de l'esperança és oportú recordar que el Banc Central Europeu en un dels darrers informes diu que una part molt important del fort creixement de la nostra economia s'aconsegueix gràcies a l'aportació de les persones treballadores migrants. Malauradament, aquesta aportació sovint no té el reconeixement social que mereix ni per la qualitat ni per la importància de les feines que fan, sobretot en el món dels serveis socials i de l'acompanyament.

S'hagi nascut aquí o en un altre país, poder tenir un treball decent reconeix la dignitat de la persona, permet sostenir la família, ajuda el desenvolupament comunitari i garanteix el respecte de tothom, sense discriminacions. Un treball decent dignifica, facilita poder cuidar-nos com a germans i mantenir l'esperança. És per això que des de l'Església es reivindica que el treball decent no és mai un privilegi, sinó que és un dret que cal promoure amb fermesa. Demanem a Déu que tots els homes i dones puguin tenir, doncs, un treball digne, i puguin així també viure amb pau i llibertat.

† Salvador Cristau i Coll
Bisbe de Terrassa

Missioners d'esperança (12 d'octubre de 2025)

Diumenge vinent l'Església celebra el DOMUND, la Jornada Mundial de les Missions, organitzada per Obres Missionals Pontifícies (OMP). És el dia en què, especialment, l'Església universal resa pels missioners i col·labora amb les missions. Se celebra a tot el món el penúltim diumenge d'octubre, el mes de les missions. Aquest any el lema triat per a la celebració d'aquesta Jornada és “Missioners d'esperança entre els pobles”.

Aquesta jornada ens recorda que tots els cristians hem d'estar compromesos en la propagació de la Bona Nova de Jesucrist arreu de la terra, tal i com ens ho diu el Senyor en el seu mandat apostòlic als apòstols després de la Resurrecció: “Pau a vosaltres. Com el Pare m'ha enviat a mi, també jo us envio a vosaltres”(Jn. 20, 20). La vocació cristiana a l'apostolat, que rebem en el baptisme, ens porta també a promoure i recolzar les iniciatives evangelitzadores en els països de l'anomenat tercer món.

Potser ens podem preguntar com podem col·laborar en l'anunci de l'evangeli en països tant allunyats de les nostres fronteres geogràfiques. És veritat que avui dia els mitjans de comunicació faciliten el coneixement d'aquests països, especialment en les seves dificultats econòmiques i socials, i sovint en els enfrontaments que subsisteixen amb el pas dels anys. No són per tant realitats alienes a les nostres vides.

De la nostra diòcesi tenim dos preveres missioners, Mn. Manuel Homar a la diòcesi de Cienfuegos a Cuba, i Mn. Xavier Serra al Vicariat apostòlic de Canaima, a Venezuela, dos països en circumstàncies econòmiques i socials complexes i amb realitats polítiques que no sempre afavoreixen la propagació de la fe. Juntament amb ells també hi ha un bon nombre de religiosos i religioses originaris del territori diocesà i també laics i matrimonis en missió.

La situacions i dificultats que pateixen els missioners són fàcilment imaginables per a nosaltres, i ens han de moure a la compassió en el sentit més autèntic del terme, és a dir, a compartir els seus patiments i sentir-nos a prop de la seva missió. Tenir-los presents ens mou a resar per ells i la seva tasca en les nostres oracions diàries, i a més possibilita que el nostre ajut econòmic sigui efectiu i fet amb sincera responsabilitat.

El lema d'enguany del Domund ens ajuda a prendre consciència de la missió d'aquests germans nostres en aquells països. Anunciar l'evangeli, anunciar Jesucrist, dona esperança a les persones i els pobles, fa revifar

l'autèntica esperança que es fonamenta en l'amor de Déu i genera iniciatives que ajuden a millorar les condicions de vida de moltes persones. Els missioners anuncien l'esperança de Déu, viuen aquesta esperança que transmeten i contagien els altres, sovint en condicions dures i difícils i amb perill de les seves pròpies vides. Nosaltres, des de les nostres parròquies i comunitats, els fem arribar un suport que sempre és necessari i els ajuda, juntament amb els recursos econòmics indispensables per a dur a terme la seva tasca. Som membres d'una mateixa família en l'Església, us animo doncs, a ser, des d'aquí, compromesos en la missió d'aquesta Església en aquells territoris.

† Salvador Cristau i Coll
Bisbe de Terrassa

Maria, Mare de la Salut (19 d'octubre de 2025)

Avui celebrem la solemnitat de la Mare de Déu de la Salut a la nostra diòcesi de Terrassa. Felicitem Maria, la nostra Mare, en el seu dia i felicitem-nos també nosaltres. Des de l'any 2008 es venera com a patrona de la diòcesi, aquella que en el santuari de Sabadell és invocada des d'antic com a Font de Salut.

Des de la troballa de la imatge, la devoció a la Mare de Déu en aquest indret vora la font homònima, va anar creixent i alimentant la vida espiritual dels habitants de Sabadell. La veneració a la Mare de Déu és igual en tots els santuaris i ermites del món, però a cada lloc pren un accent concret. Pel que fa a nosaltres, a la nostra diòcesi, pren aquest: Maria és de qui ens brolla l'aigua de la vida, és la font de la gràcia, de la salvació, de la nostra salut.

En la Passió, al peu de la creu, Maria rep l'encàrrec d'esdevenir mare de tota l'Església, de tots els creients: «Dona, aquí tens el teu fill [...] Aquí tens la teva mare» (Jn 19,26-27). Com totes les mares, vetlla per cadascun dels seus fills amb sol·licitud maternal. I com totes les mares que sempre volen el millor pels seus fills i, en aquest cas, Maria ens dona el millor que és Crist, el seu Fill. I amb Crist, ens ho dona tot. Unida a la voluntat del Pare, de donar-nos-ho tot, ens dona el seu Fill estimat, esdevenint ella, font de la salvació, i també font de la misericòrdia.

En aquest sentit, lloant la Mare de Déu, Sant Bernat deia: «Que corri, doncs, cap a aquesta font abundosa la nostra ànima assedegada; que

la nostra misèria recorri insistentment a aquest cúmul de misericòrdia». Certament, hem de córrer, córrer cap al lloc d'on ens brolla l'aigua de la vida, per tenir nosaltres vida, vida veritable. D'aquí que necessitem també implorar-la com a mare de misericòrdia, perquè ens obtingui de Crist la seva misericòrdia i ens ensenyi a nosaltres a ser més misericordiosos.

Si ens acostem a ella, la nostra Mare, no només rebrem Crist, sinó que també ella ens ensenyarà què vol dir encarnar en nosaltres els sentiments de Crist, els mateixos que ella va viure en la seva vida: «sentiments de compassió, de bondat, d'humilitat, de serenor, de paciència» (Col 3,12). Ella ens ensenyarà com es travessa la porta de la humilitat, la que ens introdueix en la veritable vida espiritual, tot reconeixent la magnificència del Senyor i la nostra petitesa (cf. Lc 1,46-47). No deixem mai d'invocar-la, de tenir-la present, de confiar-li els nostres cors, perquè ella sempre ens conduirà fins al Senyor i sempre ens dirà: «Feu tot el que ell us digui» (Jn 2,5).

Acabem unint-nos novament a sant Bernat pregant Maria: «I en aquest dia que amb tanta solemnitat i alegria celebrem, tots els vostres servents que invoquen i alaben el santíssim nom de Maria, rebin, per mitjà de vós, Reina clementíssima, els dons de la gràcia de Jesucrist el vostre Fill, nostre Senyor, que està per damunt de tot i és Déu beneït per sempre.» Bona festa a tots!

† Salvador Cristau i Coll
Bisbe de Terrassa

Crec en l'Església? (26 d'octubre de 2025)

Els dies 14-16 de novembre tindrà lloc la tretzena edició de les Jornades Transmet. En aquesta ocasió el tema de reflexió serà «Crec en l'Església». La raó és que, com diu sant Pau: «Hem estat batejats en un sol Esperit per formar un sol cos» (1Co 12,13).

Aquestes jornades, que vàrem iniciar l'any 2012, han esdevingut, amb el pas dels anys, una veritable trobada diocesana que aplega cristians de parròquies, comunitats, moviments i associacions de la diòcesi amb l'objectiu d'enfortir la nostra formació i ajudar-nos a ser més i millors deixebles missioners en la transmissió de l'Evangeli. A cada una de les edicions que s'han realitzat se'ns ha ofert la possibilitat endinsar-nos en un àmbit de la vida cristiana i la pastoral diocesana: la cultura i l'educació,

la família, la caritat, la justícia i la misericòrdia, la comunicació i les noves tecnologies, el primer anunci, la pastoral vocacional i juvenil, la comunió i la sinodalitat, la parròquia i l'arxiprestat, i l'any passat a com ser una església missionera i sinodal.

Aquest breu repàs dels temes treballats en les edicions anteriors ens ajuda a prendre consciència de la seva importància en la vida de la diòcesi, en la vida de cadascú de nosaltres. No es tracta d'una proposta més de formació entre moltes altres. Es tracta de la proposta de la diòcesi en aquest nou curs, d'una proposta que us demano que acolliu a nivell personal, de parròquies, de moviments i de les diverses institucions que constitueixen l'Església diocesana.

Com Ja sabeu, aquestes Jornades i trobada diocesana tindrà tres moments importants. El divendres dia 14 al vespre és l'espai de pregària compartit amb els joves i és bo que ens trobem a pregar com a comunitat diocesana, joves i adults. Expressem d'aquesta manera que la família unida en comunió de pregària roman unida.

El dissabte al matí ens trobarem en la part més formativa, acompanyats en aquest cas per Mons. Demetrio Fernández, bisbe emèrit de Còrdova, i expert en cristologia i eclesiologia. També serà bo trobar-nos de tots els àmbits i edats i compartir després les nostres inquietuds i propostes en els diferents tallers que s'han organitzat. I finalment diumenge 16 a la tarda tindrà un accent més cultural, amb una projecció literària i un concert que ens ajuden a viure que la fe ben fonamentada es converteix en cultura de qualitat.

Us animo, doncs, a participar en aquestes Jornades per viure l'experiència de pregar junts, de formar-nos junts, mossens, religiosos i laics, des de les parròquies, comunitats, arxiprestats, moviments, associacions i institucions eclesials.

Déu ens ha creat per viure en comunitat i necessitem trobar-nos, necessitem l'experiència de créixer junts, de compartir junts també la nostra fe per ser sal en la terra, llum en el món i ferment en la societat.

† Salvador Cristau i Coll
Bisbe de Terrassa

Activitats del Sr. Bisbe

Mes de setembre

- Dia 1: Entrega de nomenaments a les 12h en el Bisbat
- Dies 2-4: Visites programades
- Dia 5: Missa a les 11h a la parròquia del Santíssim Salvador amb motiu de la festa de Santa Teresa de Calcuta
- Dies 9-10: Visites programades
- Dies 11-13: Convivència d'inici de curs del Seminari al Casal de la Visi-tació, a Can Xammar (l'Ametlla del Vallès)
- Dia 14: Missa a les 12h a Sant Antoni de Vilamajor amb motiu de l'inici de ministeri de Mn. Hernán Urdaneta
Confirmacions a les 18h a la parròquia del Sagrat Cor de Sabadell
- Dia 16: Missa a les 12h a la parròquia de Sant Cebrià de Valldoreix
- Dia 17: Visites programades
Reunió del Consell Diocesà de Càritas a les 11h al Bisbat
- Dia 18: Visites programades
Missa a les 19h a la parròquia de Sant Pere de Terrassa amb motiu del sisè aniversari de l'Adoració Perpètua
- Dia 19: Consell Episcopal a les 11h en el Bisbat
- Dia 20: Celebració jubilar pels catequistes de la diòcesi a Terrassa.
Missa d'inici de curs de les germandats de la FECAC a la Catedral a les 18h
- Dia 22: Missa a les 17.15h a la parròquia de Sant Cristòfol de Terrassa amb motiu de l'inici de curs de l'escola parroquial Ramon Pont
- Dia 23: Visites programades
Missa d'inici de curs en el Seminari a les 19.30h
- Dia 24: Missa a les 10.30h a la Basílica de la Mare de Déu de la Mercè, a Barcelona, patrona de la Província Eclesiàstica

- Dia 25: Visites programades
- Dies 26-28: Peregrinació a Lourdes de la Hospitalitat interdiocesana de la Mare de Déu de Lourdes
- Dia 29: Trobada del clergat de la diòcesi a les 9.30h en el Bisbat
Missa en ritu hispanomossàrab a les 20h a l'església de Sant Miquel de Terrassa
- Dia 30: Visites programades

Mes d'octubre

- Dia 1: Visites programades
- Dia 3: Pregària i visita a la comunitat de la Companyia de Jesús en el Centre Borja amb motiu de la festa titular
- Dia 4: Missa en el festival Har Tabor a partir de les 19h a Can Guitet (Montmeló)
- Dia 5: Confirmacions i missa patronal a les 12h a la parròquia de la Mare de Déu del Roser de les Fonts
Missa a les 17h a la Basílica de Montserrat amb motiu del Romiatge de l'Arxiprestat de Terrassa
- Dia 7: Reunió de rectors i formadors de seminaris de Catalunya a les 10h en el Seminari Conciliar de Barcelona
Reunió de delegats de pastoral vocacional de Catalunya a les 12h en el Seminari Conciliar de Barcelona
- Dia 8: Visites programades
Reunió de l'Equip Sinodal Diocesà a les 19h en el Bisbat
- Dia 10: Consell Episcopal amb Arxiprestes a les 11h en el Bisbat
- Dia 11: Benedicció de la restauració de l'edifici del patronat a La Costa del Montseny, Refugi de la Mare de Déu dels Àngels
- Dia 12: Missa a les 12h a la Catedral amb motiu de la festa de la Mare de Déu del Pilar amb la participació del Centre Aragonés de Terrassa, i seguidament ofrena floral a la Plaça Vella

- Dies 13-14: Reunió de Bisbes de la Tarraconense i participació el dia 14 en la inauguració a la Sagrada Família del curs de l'Ateneu Sant Pacià
- Dia 15: Visites programades
Missa d'inici de curs de l'Escola Mare de Déu de la Salut a les 17.30h a la parròquia de la Santíssima Trinitat
- Dia 16: Visites programades
Institució de lectors i acòlits en el Seminari diocesà a les 19.30h
- Dies 17-19: Trobada de rectors i formadors de Seminaris a Madrid organitzada per la Conferència Episcopal Espanyola
- Dia 20: Reunió dels Bisbes de la Província Eclesiàstica de Barcelona a les 17h en l'Arquebisbat de Barcelona
- Dia 21: Visites programades
- Dia 22: Visites programades
Reunió del Patronat de la Fundació Mare de Déu de la Salut a les 20h en el Bisbat
- Dia 25: Participa en la trobada de joves al Monestir de Montserrat amb motiu del mil·lenari de la comunitat monàstica a les 10h
Confirmacions a les 19h a la parròquia de la Mare de Déu de Montserrat de Terrassa
- Dia 26: Confirmacions a les 12h a la parròquia de Santa Eulàlia de Corró d'Avall
- Dies 26 i 27: Trobada de preveres joves a la casa d'espiritualitat Mare de Déu de Montserrat de Caldes de Montbui
- Dia 28: Visites programades
- Dia 29: Visites programades
Missa a les 20h a la Catedral amb motiu de la trobada de l'associació Ajuda a l'Església Necessitada
- Dia 30: Reunió del Consell Diocesà d'Assumptes Econòmics a les 19h en el Bisbat
- Dia 31: Sessió del Col·legi de Consultors a les 12h en el Bisbat

Secretaria General i Cancelleria

Nomenaments

Nomenaments parroquials

P. Miguel A. Coronado Velarde OFM, rector de Sant Francesc d'Assís de Sabadell i consiliari de la Hermandad del Rocío de Sabadell

Mn Sergi González Ferrerrio, rector de Santa Eulàlia de Les Franqueses del Vallès per un nou període

Mn. Aaron de Larrazábal Buenache, rector de Sant Julià de Lliçà de Munt i Santa Eulàlia de Ronçana per un nou període

Mn. Carles Matilla Claret, rector de la Mare de Déu del Roser de Les Fonts de Terrassa per un nou període

Mn. Javier Marquínez Marquínez, rector de la parròquia de Sant Josep de La Llagosta per un nou període

Mn. Josep Monfort Mengod, rector de les parròquies de Sant Esteve de Granollers, Sant Julià de Palou i Santa Agnès de Malanyanes per un nou període

P. Llorenç Sagalés Cisqueella O. Cist, rector de la parròquia de Sant Roc de Sabadell per un nou període

Mn. Xavier Farrés Lúcia, administrador parroquial de la Santíssima Trinitat i la Mare de Déu de Gràcia de Sabadell

Mn. Joaquim Fluriach Domínguez, administrador parroquial de Sant Pere Apòstol de Sabadell i adscrit a les parròquies de la Santíssima Trinitat i la Mare de Déu de Gràcia de Sabadell

Mn. Oriol Gil Termes, administrador parroquial de Sant Cristòfol de Lliçà de Vall

Mn. Francisco Ondó Bindang, administrador parroquial de Sant Martí del Sorbet de Viladecavalls

Mn. Hernán Urdaneta Fernández, administrador parroquial de Sant Antoni i Sant Pere de Vilamajor i Sant Julià d'Alfou

Mn. Enric Catalán Andrés, vicari de Sant Vicenç de Mollet del Vallès

Mn. Pere Pardo Sabaerdés DP, adscrit a la parròquia de Sant Vicenç de Jonqueres de Sabadell

Nomenaments no parroquials

Mn. Joan Hernández Plaza, Delegat Episcopal de Pastoral Vocacional

Sr. Marc Moreno Monjón, Delegat Episcopal d'Ensenyament

Mn. Jacinto Muriana Fernández, Delegat Episcopal d'Ecumenisme

Sra. Mercè Biosca Alonso, Delegada Episcopal de Relacions Interreligioses

Sr. Enrique Rodríguez Chacón, Delegat Episcopal de Missions i Director diocesà de les Obres Missionals Pontífices

Mn. Eduardo Martínez Quinto, Missioner de la Misericòrdia

Mn. Jordi Peña Sánchez, Missioner de la Misericòrdia

Ministeris

El dijous 16 d'octubre de 2025 a l'Església de l'Assumpció de la parròquia de Sant Cebrià de Valldoreix a les 7 de la tarda Mons. Salvador Cristau, Bisbe diocesà, instituï els següents seminaristes:

Ministeri de lector:

Albert Carreras Barbany

Ministeri d'acòlit:

Eduard Cameron Torra

Miquel Saló Casajuana

Vida diocesana

Crònica diocesana

Entrega de nomenaments al bisbat: compartir la missió de Crist en tota acció pastoral

El dilluns 1 de setembre, a les 12 h, al Bisbat, el Sr. Bisbe va entregar els nous nomenaments. Abans de fer-ho, va subratllar que els nomenats comparteixen la mateixa missió de Crist, exercint l'acció pastoral i la presència del Bon Pastor en parròquies, hospitals o despatxos. Durant l'acte, també van rebre una carta amb les prioritats pastorals que cal destacar: conversió, sentit de pertinença, revisió, formació i acompanyament al clergat, i es va concloure amb un agraïment a la tasca desenvolupada fins ara.

Nou programa diocesà a Ràdio Estel: “Sé de qui m’he refiat”

A partir d'aquest diumenge 14, Ràdio Estel emet el programa “Sé de qui m’he refiat” a les 21h. Aquest espai està elaborat pels serveis de comunicació del Bisbat de Terrassa i estarà dedicat a tractar informacions de la diòcesi.

El Seminari de Terrassa inicia el curs amb 20 seminaristes

De l'11 al 13 de setembre, els seminaristes van viure la convivència d'inici de curs al Casal de la Visitació, a Can Xammar (l'Ametlla del Vallès), acompanyats pel bisbe Salvador. Enguany s'hi incorporen quatre nous seminaristes de Sabadell, Cerdanyola, Sant Cugat i Valldoreix, arribant al total de 20. Van ser dies de recés, formació i organització, que culminaren amb una visita i Missa a la parròquia de Sant Genís. El pròxim 15 de setembre es trobaran al Santuari de la Mare de Déu de la Salut per posar-se sota l'esguard maternal de Maria.

Terrassa celebra el sisè aniversari de l'Adoració Perpètua

El dijous 18 de setembre, a les 7 de la tarda, es va celebrar el sisè aniversari de l'Adoració Perpètua a Sant Pere de Terrassa amb una missa presidida pel bisbe Salvador i una nombrosa participació de feligresos i col·laboradors dels recessos d'Emaús, Effetà i Bartimeu. L'acte, que va incloure testimonis, música i un refrigeri popular, va recordar la tasca ininterrompuda de la Capella del Santíssim a la Seu d'Ègara, on nombroses persones vetllen dia i nit des de fa sis anys davant el Santíssim, oferint un espai permanent de pregària i acollida.

Reunió del Consell Episcopal amb els Delegats generals

Divendres 19 de setembre el bisbe Salvador va presidir la reunió del Consell Episcopal amb els Delegats generals. A la reunió el Sr. Bisbe va presentar les orientacions diocesanes per al nou curs i es treballà sobre la manera com concretar-les a cada un dels àmbits que pertoca a les delegacions generals.

En un segon moment es va presentar la proposta de trobades amb el clergat per aquest curs i es va demanar l'opinió i suggeriments als delegats generals. També s'informà sobre la preparació de les Jornades Transmet d'enguany.

Jubileu dels catequistes a la diòcesi de Terrassa

El dissabte 20 de setembre la diòcesi de Terrassa celebrà el jubileu dels catequistes amb un pelegrinatge des de l'Escola Vedruna Vall fins a la Catedral, on el bisbe Salvador presidí la Missa. La jornada continuà amb una conferència de la Dra. Paula Mayoral sobre l'acompanyament dels infants en la catequesi i amb la presentació del treball de curs als diferents arxiprestats, finalitzant a migdia amb un ambient de comunió i entusiasme pastoral.

Inici de curs de les germandats rocieres a la Catedral de Terrassa

La Catedral de Terrassa acollí el dissabte 20 de setembre l'inici de curs de les germandats rocieres de la FECAC amb una Missa presidida per Mons. Cristau i la presència d'autoritats civils i locals. El bisbe Salvador destacà

en l'homília la importància de la fraternitat, el servei i la transmissió de les arrels culturals i religioses.

Actualitat del beat Gaietà

L'any 2024 fou beatificat Mn. Gaietà Clausellas i Ballvé, prevere sabadellenc martiritzat el 1936. Home senzill, pobre i malaltís, predicà l'Evangeli amb la vida: pare dels pobres, home de pau i amic capaç del màxim perdó. La seva figura, proclamada a la Sagrada Família el passat 23 de novembre, és avui signe d'esperança i crida a la conversió. Un fascicle editat pels Amics de Mn. Gaietà recull el seu testimoni i ofereix pregàries per invocar-ne la intercessió.

El bisbe Salvador presideix la peregrinació interdiocesana a Lourdes

Entre els dies 26 i 28 de setembre, Mons. Salvador Cristau va acompanyar malalts, familiars i hospitalaris de les diòcesis de Barcelona, Terrassa i Sant Feliu de Llobregat en la tradicional peregrinació al Santuari de Lourdes, participant en la processó de les torxes i les misses principals. De la diòcesi de Terrassa hi van assistir grups de Sant Celoni, Granollers, Llinars del Vallès, Sabadell i Terrassa.

La Delegació de Catequesi de Terrassa participa en el Jubileu dels catequistes a Roma

Una delegació de la diòcesi de Terrassa, presidida per Mn. Santiago Collell, delegat episcopal, ha participat del 26 al 28 de setembre en els actes del Jubileu dels catequistes organitzats al Vaticà amb motiu de l'any jubilar.

Primera trobada del curs del clergat amb el bisbe

El bisbe Salvador va presidir, dilluns 29 de setembre, la primera trobada del curs amb el clergat. En aquesta ocasió es van tractar dos punts de les orientacions diocesanes per aquest nou curs 2025- 2026. En primer lloc es va reflexionar sobre la importància de la conversió pastoral a partir de

les idees claus de l'exhortació *Evangelii gaudium* sobre les parròquies i el seu futur. I també es va reflexionar sobre l'acompanyament del clergat a partir d'una dinàmica sobre com aprofitar el temps i el servei ministerial de manera equilibrada.

Reunió del Consell Episcopal amb els arxiprestes

El divendres 3 d'octubre el Sr. Bisbe va presidir la primera reunió del curs del Consell Episcopal amb els arxiprestes de la diòcesi. A la reunió es va presentar el document sobre la proposta de reestructuració de serveis i celebracions en el marc de l'arxiprestat, elaborat a partir de les reflexions fetes prèviament a cada un dels arxiprestats. El document es treballarà a cada arxiprestat i s'enriquirà amb noves aportacions. També es va reflexionar sobre l'acompanyament del clergat a cada arxiprestat i com potenciar la dimensió de fraternitat ministerial i l'atenció dels uns envers els altres.

Terrassa ha celebrat una nova edició de Har Tabor

El dissabte 4 d'octubre la Delegació de Joventut del Bisbat de Terrassa organitzà la segona edició del Har Tabor, una oferta musical i religiosa catòlica adreçada als joves. Va tenir lloc a les instal·lacions de Can Guitet, a Montmeló.

A partir de les 4 de la tarda centenars de joves començaren a arribar i a gaudir de diverses actuacions musicals cristianes. El Sr. Bisbe s'hi feu present a partir de les 6 de la tarda, i a les 7 de la tarda presidí la Missa i l'estona d'Adoració al Santíssim que es feu seguidament. En acabar tingué lloc el sopar i cap a les 11 de la nit clogué l'activitat.

La diòcesi de Terrassa participa en el Jubileu dels immigrants a Roma

El cap de setmana del 4 al 5 d'octubre, un grup de feligresos de la diòcesi amb Mn. Andrés Ramírez va participar en el Jubileu dels migrants a Roma, assistint a la Missa del papa Lleó XIV, passant la Porta Santa i prenent part en la Festa dels Pobles.

Constitució de l'Equip Sinodal Diocesà

El dimecres 8 d'octubre es va constituir l'Equip Sinodal Diocesà, presidit pel Sr. Bisbe i format per representants de la Cúria, delegacions i àmbits pastorals, amb l'objectiu d'estudiar els documents del Sínode i definir propostes concretes per a la diòcesi. A la reunió es van presentar els documents de treball del Sínode perquè siguin objecte de reflexió per part de cada un dels membres i dels àmbits que representen. En una propera reunió s'establiran les línies a la diòcesi per a la implementació dels elements sinodals que li siguin aplicables.

Benedicció del Refugi de la Mare de Déu dels Àngels a La Costa del Montseny

El dissabte 11 d'octubre, el bisbe Salvador va celebrar la Missa a la Parròquia de Sant Esteve de La Costa del Montseny i va beneir el Refugi de la Mare de Déu dels Àngels, gestionat per les Germanetes de l'Anyell. L'acte va reunir religioses de diverses comunitats i nombrosos feligresos, seguit d'un dinar fraternal.

Ultreia Interdiocesana del Moviment de Cursets de Cristiandat

El dissabte 11 d'octubre, al Santuari de La Salut, es va celebrar la Ulteia Interdiocesana del Moviment de Cursets de Cristiandat de Catalunya, amb reflexions sobre l'acompanyament postcurset i la col·laboració de membres de l'executiva nacional.

200 joves de Terrassa participen en el Mil·lenari Jove a Montserrat

Uns 200 joves de la diòcesi de Terrassa van participar el dissabte 25 d'octubre en el Mil·lenari Jove a Montserrat, una trobada organitzada amb motiu dels mil anys de presència benedictina a la muntanya santa. L'esdeveniment, promogut per les diòcesis amb seu a Catalunya, va reunir centenars de nois i noies en una jornada festiva i espiritual. Els joves egarencs van ser acompanyats pel bisbe Salvador Cristau, així com pels seus mossens i catequistes, en una experiència de fe i convivència marcada per l'alegria i la comunió.

Santa Seu

Sant Pare

EXHORTACIÓ APOSTÒLICA *DILEXI TE* DEL SANT PARE LLEÓ XIV SOBRE L'AMOR ENVERS ELS POBRES

1. «T'HE ESTIMAT» (Ap 3,9), diu el Senyor a una comunitat cristiana que, a diferència d'altres, no tenia cap rellevància ni recursos i estava exposada a la violència i al menyspreu: «No ets gaire forta, però [...] els faré venir [...] a prosternar-se als teus peus» (Ap 3,8-9). Aquest text evoca les paraules del càntic de Maria: «Derroca els poderosos del soli i exalça els humils. Omple de béns els pobres, i els rics se'n tornen sense res» (Lc 1,52-53).

2. La declaració d'amor de l'Apocalipsi remet al misteri inextingible que el papa Francesc ha aprofundit a l'encíclica *Dilexit nos* sobre l'amor diví i humà del Cor de Crist. Hi hem admirat la manera com Jesús s'identifica «amb els més petits de la societat» i com amb el seu amor, entregat fins al final, mostra la dignitat de cada ésser humà, sobretot quan és «més feble, miserable i sofrent».¹ Contemplar l'amor de Crist «ens ajuda a donar més atenció al sofriment i a les necessitats dels altres, ens fa forts per participar en la seva obra d'alliberament, com a instruments per a la difusió del seu amor».²

3. Per aquesta raó, en continuïtat amb l'encíclica *Dilexit nos*, el papa Francesc estava preparant, en els últims mesos de la seva vida, una exhortació

¹ FRANCESC, Carta enc. *Dilexit nos* (24 d'octubre de 2024), 170: AAS 116 (2024), 1422.

² *Ibid.*, 171: AAS 116 (2024), 1422-1423.

apostòlica sobre la cura de l'Església pels pobres i amb els pobres, titulada *Dilexi te*, imaginant que Crist s'adreçés a cada un d'ells dient: no tens poder ni força, però «jo t'he estimat» (Ap 3,9). Havent rebut com a herència aquest projecte, m'alegra fer-lo meu –afegint-hi algunes reflexions– i proposar-lo a l'inici del meu pontificat, compartint el desig del meu estimat predecessor que tots els cristians puguin percebre la connexió forta que hi ha entre l'amor de Crist i la seva crida a apropar-nos als pobres. De fet, també jo considero necessari insistir sobre aquest camí de santificació, perquè en la «crida a reconèixer-lo en els pobres i sofrents es revela el mateix cor de Crist, els seus sentiments i opcions més profundes, amb els quals tot sant intenta configurar-se».³

CAPÍTOL PRIMER

ALGUNES PARAULES INDISPENSABLES

4. Els deixebles de Jesús van criticar la dona que li havia vessat un perfum molt valuós sobre el seu cap: «De què serveix llençar-lo així? –deien– S'hauria pogut vendre a bon preu i donar els diners als pobres». Però el Senyor els va dir: «De pobres, en tindreu sempre amb vosaltres; en canvi, a mi, no sempre em tindreu» (Mt 26,8-9.11). Aquella dona havia entès que Jesús era el Messies humil i sofrent sobre el qual havia de vessar el seu amor. Quin consol aquest ungüent sobre aquell cap que alguns dies després seria turmentat per les espines! Era un gest insignificant, certament, però qui pateix sap com n'és d'important un petit gest d'afecte i quin alleujament pot causar. Jesús ho entén i sanciona la seva perennitat: «Quan aquest evangeli serà anunciat per tot el món, també recordaran aquesta dona i explicaran això que ha fet» (Mt 26,13). La senzillesa d'aquest gest revela quelcom gran. Cap gest d'afecte, ni tan sols el més petit, serà oblidat, especialment si està adreçat a qui viu en el dolor, en la solitud o en la necessitat, com es trobava el Senyor en aquell moment.

5. I és precisament en aquesta perspectiva que l'afecte pel Senyor s'uneix a l'afecte pels pobres. Aquell Jesús que diu: «De pobres, en tindreu sempre amb vosaltres» (Mt 26,11), expressa el mateix concepte que quan promet als deixebles: «Jo seré amb vosaltres cada dia» (Mt 28,20). I al mateix temps ens venen a la ment aquelles paraules del Senyor: «Tot allò que fèieu a cadascun d'aquests germans meus, per petit que fos, m'ho fèieu a mi»

³ ID., Exhort. ap. *Gaudete et exultate* (19 de març de 2018), 96: AAS 110 (2018), 1137.

(Mt 25,40). No som en l'horitzó de la beneficència, sinó de la Revelació; el contacte amb qui no té poder ni grandesa és una manera fonamental d'encontre amb el Senyor de la història. En els pobres Ell continua tenint alguna cosa a dir-nos.

SANT FRANCESC

6. El papa Francesc, recordant l'elecció del seu nom, va explicar que, després d'haver estat escollit, un cardenal amic el va abraçar, el va besar i li va dir: «No t'oblidis dels pobres!». ⁴ Es tracta de la mateixa recomanació feta a sant Pau per les autoritats de l'Església quan va pujar a Jerusalem per confirmar la seva missió (cf. Ga 2,1-10). Anys més tard, l'Apòstol va poder afirmar que va ser això el que sempre havia intentat fer (cf. v. 10). I va ser també l'opció de sant Francesc d'Assís: en el leprós va ser Crist mateix qui el va abraçar, canviant-li la vida. La figura lluminosa del *Poverello* mai no deixarà d'inspirar-nos.

7. Va ser ell, fa vuit segles, qui va provocar un renaixement evangèlic entre els cristians i en la societat del seu temps. Al jove Francesc, abans ric i arrogant, el va impactar trobar-se amb la realitat dels marginats. L'impuls que va provocar no deixa de mobilitzar els ànims dels creients i de molts no creients, i «ha canviat la història». ⁵ El mateix Concili Vaticà II, segons les paraules de sant Pau VI, es troba en aquest camí: «L'antiga història del bon samarità ha estat el paradigma de l'espiritualitat del Concili». ⁶ Estic convençut que l'opció preferencial pels pobres genera una renovació extraordinària tant en l'Església com en la societat, quan som capaços d'alliberar-nos de l'autorreferencialitat i aconseguim escoltar-ne el crit.

EL CRIT DELS POBRES

8. En aquest sentit, hi ha un text de la Sagrada Escripura al qual sempre cal tornar. Es tracta de la revelació de Déu a Moisès al costat de la bardissa ardent: «He vist les penes del meu poble al país d'Egipte i he sentit el clam que li arrenquen els seus explotadors. Conec els seus sofriments. Baixaré,

⁴ FRANCESC, *Trobada amb els representants dels mitjans de comunicació* (16 de març de 2013): AAS 105 (2013), 381.

⁵ J. BERGOGLIO – A. SKORKA, *Sobre el cielo y la tierra*, Buenos Aires 2013, 214.

⁶ S. PAU VI, *Homília en la Santa Missa concelebrada durant l'última sessió pública del Concili Ecumènic Vaticà II* (7 de desembre de 1965): AAS 58 (1966), 55-56.

doncs, a alliberar-lo. [...] Ara ves-hi, jo t'envio» (Ex 3,7-8.10).⁷ Déu es mostra sol·lícit vers la necessitat dels pobres: «Van clamar al Senyor, i els envià un llibertador» (Jt 3,15). Per això, escoltant el crit del pobre, estem cridats a identificar-nos amb el cor de Déu, que té pressa amb les necessitats dels seus fills i especialment dels més necessitats. Mantenint-se, per contra, indiferents a aquest crit, el pobre apel·laria al Senyor contra nosaltres i seríem culpables d'un pecat (cf. Dt 15,9), allunyant- nos del cor mateix de Déu.

9. La condició dels pobres representa un crit que, en la història de la humanitat, interpel·la constantment la nostra vida, les nostres societats, els sistemes polítics i econòmics, i especialment l'Església. Al rostre ferit dels pobres trobem imprès el patiment dels innocents i, per tant, el mateix patiment de Crist. Al mateix temps, hauríem de parlar potser més correctament dels nombrosos rostres dels pobres i de la pobresa, perquè es tracta d'un fenomen variat; en efecte, hi ha moltes formes de pobresa: aquella dels qui no tenen mitjans de suport material, la pobresa del qui està marginat socialment i no té instruments per donar veu a la seva dignitat i a les seves capacitats, la pobresa moral i espiritual, la pobresa cultural, la del qui es troba en una condició de debilitat o fragilitat personal o social, la pobresa del qui no té drets, ni espai, ni llibertat.

10. En aquest sentit, es pot dir que el compromís a favor dels pobres i amb la finalitat de remoure les causes socials i estructurals de la pobresa, tot i ser important en els últims decennis, continua sent insuficient. Això també perquè vivim en una societat que sovint privilegia alguns criteris d'orientació de l'existència i de la política marcats per nombroses desigualtats i, per tant, a les velles pobreses de les que hem pres consciència i que s'intenta contrastar, se n'afegeixen de noves, de vegades més subtils i perilloses. Des d'aquest punt de vista, és lloable que les Nacions Unides hagin posat l'erradicació de la pobresa com un dels objectius del Mil·lenni.

11. Al compromís concret pels pobres també cal associar un canvi de mentalitat que pugui incidir en la transformació cultural. En efecte, la il·lusió d'una felicitat que deriva d'una vida acomodada mou moltes persones a tenir una visió de l'existència basada en l'acumulació de la riquesa i de l'èxit social tant sí com no, que s'ha d'aconseguir també en detriment dels altres i beneficiant-se d'ideals socials i sistemes polítics i econòmics injustos, que afavoreixen els més forts. D'aquesta manera, en un món on

⁷ Cf. FRANCESC, Exhort. ap. *Evangelii gaudium* (24 de novembre de 2013), 187: AAS 105 (2013), 1098.

els pobres són cada vegada més nombrosos, paradoxalment, també veiem créixer algunes elits de rics, que viuen en una bombolla molt confortable i luxosa, gairebé en un altre món respecte a la gent comuna. Això significa que encara persisteix –a vegades ben emmascarada– una cultura que descarta els altres sense ni tan sols advertir-los i tolera amb indiferència que milions de persones morin de fam o sobrevisquin en condicions indignes de l'ésser humà. Fa uns quants anys, la fotografia d'un nen estès sense vida en una platja del Mediterrani va provocar un gran impacte i, malauradament, a part d'alguna emoció momentània, fets similars s'estan tornant cada vegada més irrelevants, reduint-se a notícies marginals.

12. No hem de baixar la guàrdia respecte a la pobresa. Ens preocupen particularment les condicions greus en què es troben moltíssimes persones a causa de la falta de menjar i d'aigua. Cada dia moren diversos milers de persones per causes vinculades a la malnutrició. Als països rics les xifres relatives al nombre de pobres tampoc no són menys preocupants. A Europa hi ha cada vegada més famílies que no aconsegueixen arribar a final de mes. En general, es percep que han augmentat les diferents manifestacions de la pobresa. Aquesta ja no es configura com una única condició homogènia, més aviat es tradueix en múltiples formes d'empobriement econòmic i social, reflectint el fenomen de les desigualtats creixents també en contextos generalment acomodats. Recordem que «doblement pobres són les dones que sofreixen situacions d'exclusió, maltractament i violència, perquè sovint es troben amb menors possibilitats de defensar els seus drets. Tanmateix, també entre elles trobem constantment els més admirables gestos d'heroisme quotidià en la defensa i la cura de la fragilitat de les seves famílies».⁸ Si bé en alguns països s'observen canvis importants, «l'organització de les societats en tot el món encara és lluny de reflectir amb claredat que les dones tenen exactament la mateixa dignitat i idèntics drets que els barons. S'afirma alguna cosa amb les paraules, però les decisions i la realitat proclamen un altre missatge»,⁹ sobretot si pensem en les dones més pobres.

PREJUDICIS IDEOLÒGICS

13. Més enllà de les dades –que a vegades són “interpretades” per tal de convèncer-nos que la situació dels pobres no és tan greu–, la reali-

⁸ *Ibid.*, 212: AAS 105 (2013), 1108.

⁹ ID., Carta enc. *Fratelli tutti* (3 d'octubre de 2020), 23: AAS 112 (2020), 977.

tat general és força clara: «Hi ha regles econòmiques que van resultar eficaces per al creixement, però no així per al desenvolupament humà integral. Va augmentar la riquesa, però amb injustícia, i així el que passa és que “neixen noves pobreses”. Quan diuen que el món modern ha reduït la pobresa, ho fan mesurant-la amb criteris d’altres èpoques no comparables amb la realitat actual. Perquè en altres temps, per exemple, no tenir accés a l’energia elèctrica no era considerat un signe de pobresa ni generava angonya. La pobresa sempre s’analitza i s’entén en el context de les possibilitats reals d’un moment històric concret».¹⁰ Tanmateix, més enllà de les situacions específiques i contextuals, en un document de la Comunitat Europea, el 1984, s’afirmava que «s’entén per persones pobres els individus, les famílies i els grups de persones els recursos dels quals (materials, culturals i socials) són tan escassos que no tenen accés a les condicions de vida mínimes acceptables en l’Estat membre en què viuen».¹¹ Però si reconeixem que tots els éssers humans tenen la mateixa dignitat, independentment del lloc de naixement, no s’han d’ignorar les grans diferències que hi ha entre els països i les regions.

14. Els pobres no hi són per casualitat o per un destí cec i amarg. Encara menys la pobresa, per a la major part, és una elecció. I, no obstant això, encara hi ha alguns que s’atreveixen a afirmar-ho, mostrant ceguesa i crueltat. Òbviament entre els pobres hi ha també qui no vol treballar, potser perquè els seus avantpassats, que han treballat tota la vida, han mort pobres. Però hi ha molts –homes i dones– que de tota manera treballen des del matí fins a la nit, a vegades recollint cartrons o fent altres activitats d’aquest tipus, encara que aquests esforç només els serveixi per sobreviure i mai per millorar veritablement la seva vida. No podem dir que la major part dels pobres ho són perquè no hagin obtingut “mèrits”, segons aquesta falsa visió de la meritocràcia en la que semblaria que només tenen mèrits aquells que han tingut èxit en la vida.

15. També els cristians, en moltes ocasions, es deixen contagiar per actituds marcades per ideologies mundanes o per posicionaments polítics i econòmics que porten a injustes generalitzacions i a conclusions enganyoses. El fet que l’exercici de la caritat sigui menyspreat o ridiculitzat, com si es tractés de la fixació d’alguns i no del nucli incandescent de la missió

¹⁰ *Ibíd.*, 21: AAS 112 (2020), 976.

¹¹ CONSELL DE LES COMUNITATS EUROPEES, *Decisió (85/8/CEE) relativa a una acció comunitària específica de lluita contra la pobresa* (19 de desembre de 1984), art. 1, par. 2: *Diari Oficial de les Comunitats Europees*, N. L 2/24.

eclesial, em fa pensar que sempre cal tornar a llegir l'Evangelí, per a no córrer el risc de substituir-lo amb la mentalitat mundana. No és possible oblidar els pobres si no volem sortir fora del corrent viu de l'Església que brota de l'Evangelí i fecunda tot moment històric.

CAPÍTOL SEGON

DÉU OPTA PELS POBRES

L'OPCIÓ PELS POBRES

16. Déu és amor misericordiós i el seu projecte d'amor, que s'estén i es realitza en la història, es abans de res el seu descens i la seva vinguda entre nosaltres per alliberar-nos de l'esclavitud, de les pors, del pecat i del poder de la mort. Amb una mirada misericordiosa i el cor ple d'amor, Ell es va dirigir a les seves criatures, fent-se càrrec de la seva condició humana i, per tant, de la seva pobresa. Precisament per compartir els límits i les fragilitats de la nostra naturalesa humana, Ell mateix es va fer pobre, va néixer en carn com nosaltres, l'hem conegut en la petitesa d'un nen posat en un pessebre i en l'extrema humiliació de la creu, allà va compartir la nostra pobresa radical, que és la mort. S'entén bé, aleshores, per què es pot parlar també teològicament d'una opció preferencial de Déu pels pobres, una expressió nascuda en el context del continent llatinoamericà i en particular en l'Assemblea de Puebla, però que ha estat ben integrada en el magisteri de l'Església successiu.¹² Aquesta "preferència" no indica mai un exclusivisme o una discriminació cap a altres grups, que en Déu serien impossibles; aquesta desitja subratllar l'acció de Déu que es compadeix davant la pobresa i la debilitat de tota la humanitat i, volent inaugurar un Regne de justícia, fraternitat i solidaritat, es preocupa particularment d'aquells que són discriminats i oprimits, demanant-nos també a nosaltres, la seva Església, una opció ferma i radical a favor dels més febles.

17. S'entenen en aquesta perspectiva les nombroses pàgines de l'Antic Testament en les que Déu és presentat com a amic i alliberador dels pobres, Aquell que escolta el crit del pobre i intervé per alliberar-lo (cf. Sl 34,7). Déu, refugi del pobre, per mitjà dels profetes –recordem en particular Amós i Isaïes– denuncia les iniquitats en perjudici dels més febles i dirigeix a Israel l'exhortació a renovar també el culte des de dins, perquè no es pot

¹² Cf. S. JOAN PAU II, *Catequesi* (27 d'octubre de 1999): *L'Osservatore Romano*, ed. semanal en lengua española, 29 d'octubre de 1999, 3.

pregar ni oferir sacrificis mentre s'opremeix els més febles i els més pobres. Des del començament, l'Escriptura manifesta amb molta intensitat l'amor de Déu a través de la protecció dels febles i dels qui tenen menys, fins al punt de poder parlar d'una autèntica "debilitat" de Déu envers ells. «El cor de Déu té un lloc preferencial per als pobres. [...] Tot el camí de la nostra redempció està signat pels pobres».¹³

JESÚS, MESSIES POBRE

18. Tota la història veterotestamentària de la predilecció de Déu pels pobres i el desig diví d'escoltar el seu crit –que he evocat breument– troba en Jesús de Natzaret la seva realització plena.¹⁴ En la seva encarnació, Ell «es va fer no res, fins a prendre la condició d'esclau. Havent-se fet semblant als homes i començant de captenir-se com un home qualsevol» (Fl 2,7), d'aquesta manera ens va dur la salvació. Es tracta d'una pobresa radical, fundada sobre la seva missió de revelar el veritable rostre de l'amor diví (cf. Jn 1,18; 1Jn 4,9). Per tant, amb una de les seves admirables síntesis, sant Pau pot afirmar: «Coneixeu prou bé la generositat de nostre Senyor Jesucrist; ell, que és ric, es va fer pobre per vosaltres, per enriquir-vos amb la seva pobresa» (2Co 8,9).

19. En efecte, l'Evangeli mostra que aquesta pobresa va incidir en cada aspecte de la seva vida. Des de la seva arribada al món, Jesús va experimentar les dificultats relatives al rebuig. L'evangelista Lluc, narrant l'arribada a Betlem de Josep i Maria, ja a punt de donar a llum, observa amb amargor: «No havien trobat lloc a l'hostal» (Lc 2,7). Jesús va néixer en condicions humils; nounat va ser posat en una menjadora i, molt aviat, per salvar-lo de la mort, els seus pares van fugir a Egipte (cf. Mt 2,13- 15). A l'inici de la vida pública, va ser expulsat de Natzaret després d'haver anunciat que en Ell es complia l'any de gràcia del qual s'alegren els pobres (cf. Lc 4,14-30). No hi va haver cap lloc acollidor ni tan sols a l'hora de la mort, ja que el van conduir fora de Jerusalem per crucificar-lo (cf. Mc 15,22). En aquesta condició es pot resumir clarament la pobresa de Jesús. Es tracta de la mateixa exclusió que caracteritza la definició dels pobres: ells

¹³ FRANCESC, Exhort. ap. *Evangeli gaudium* (24 de novembre de 2013), 197: AAS 105 (2013), 1102.

¹⁴ Cf. ID., *Missatge per a la V Jornada Mundial dels Pobres* (13 de juny de 2021), 3: AAS 113 (2021), 691: «Jesús no sols està de part dels pobres, sinó que comparteix amb ells la mateixa sort. Aquesta és una lliçó important també per als seus deixebles de tots els temps».

són els exclosos de la societat. Jesús és la revelació d'aquest *privilegium pauperum*. Ell es presenta al món no només com a Messies pobre sinó com a Messies dels pobres i per als pobres.

20. Hi ha alguns indicis a propòsit de la condició social de Jesús. En primer lloc, Ell realitzava l'ofici d'artesà o fuster, *téktōn* (cf. Mc 6,3). Es tracta d'una categoria de persones que vivien del seu treball manual. A més, en no posseir terres, eren considerats inferiors respecte als camperols. Quan el petit Jesús va ser presentat al Temple per Josep i Maria, els seus progenitors van oferir una parella de tórtors o de colomins (cf. Lc 2,22-24), que segons les prescripcions del llibre del Levític (cf. 12,8) era l'ofrena dels pobres. Un episodi evangèlic significatiu és el que relata com Jesús, juntament amb els seus deixebles, arrencaven espigues per menjar mentre travessaven els camps (cf. Mc 2,23-28), i això –espigar els sembrats– només era permès als pobres. Jesús mateix, després, diu de si mateix: «Les guineus tenen caus, i els ocells, nius, però el Fill de l'home no té on reposar el cap» (Mt 8,20; Lc 9,58). Ell, en efecte, és un mestre itinerant, la pobresa i precarietat del qual és signe del seu vincle amb el Pare i és el que se li demana també a qui vol seguir-lo en el camí del discipulat, precisament perquè la renúncia als béns, a les riqueses i a les seguretats d'aquest món siguin signe visible de la confiança en Déu i en la seva providència.

21. Al començament del seu ministeri públic, Jesús es presenta a la sinagoga de Natzaret llegint el llibre del profeta Isaïes i aplicant-se a si mateix la paraula del profeta: «L'Esperit del Senyor reposa sobre meu ja que ell m'ha ungit per portar la Bona Nova als desvalguts» (Lc 4,18; cf. Is 61,1). Ell, per tant, es presenta com Aquell que ve a manifestar en l'avui de la història la proximitat amorosa de Déu, que és abans que res obra d'alliberament per als qui són presoners del mal, per als febles i els pobres. Els signes que acompanyen la predicació de Jesús són manifestació de l'amor i de la compassió amb la qual Déu mira els malalts, els pobres i els pecadors que, en virtut de la seva condició, eren marginats per la societat, però també per la religió. Ell obre els ulls als cecs, guareix els leprosos, ressuscita els morts i anuncia la bona nova als pobres; Déu s'apropa, Déu els estima (cf. Lc 7,22). Això explica per què Ell proclama: «Feliços els pobres: el Regne de Déu és per a vosaltres» (Lc 6,20). En efecte, Déu mostra predilecció vers els pobres, a ells s'adreça la paraula d'esperança i d'alliberament del Senyor i, per això, fins i tot en la condició de pobresa o debilitat, ja ningú s'ha de sentir abandonat. I l'Església, si vol ser de Crist, ha de ser l'Església de les Benaurances, una Església que fa espai

als petits i camina pobra amb els pobres, un lloc on els pobres tenen un espai privilegiat (cf. Jm 2,2-4).

22. Els indigents i malalts, incapaços de procurar-se el més necessari per viure, es trobaven moltes vegades obligats a la mendicitat. A això s'hi afegia el pes de la vergonya social, alimentat per la convicció que la malaltia i la pobresa estiguessin vinculades a algun pecat personal. Jesús es va oposar amb fermesa a aquesta manera de pensar, afirmant que Déu «fa sortir el sol sobre bons i dolents, i fa ploure sobre justos i injustos» (Mt 5,45). És més, va capgirar completament aquesta concepció, com queda ben exemplificat en la paràbola del ric epuló i del pobre Llàtzer: «Fill meu, recorda't que en vida et van tocar béns de tota mena, i a Llàtzer mals, però ara ell ha trobat consol i tu, sofriments» (Lc 16,25).

23. Aleshores és clar que «de la nostra fe en Crist fet pobre, i sempre proper als pobres i exclosos, brota la preocupació pel desenvolupament integral dels més abandonats de la societat».¹⁵ Moltes vegades em pregunto per què, tot i que les Sagrades Escripures són tan precises a propòsit dels pobres, molts continuen pensant que poden excloure els pobres de les seves atencions. De moment, continuem encara en l'àmbit bíblic i intentant reflexionar sobre la nostra relació amb els darrers de la societat i el seu lloc fonamental en el poble de Déu.

LA MISERICÒRDIA VERS ELS POBRES A LA BÍBLIA

24. L'apòstol Joan escriu: «Si algú deia que estima Déu però no estimava el seu germà, mentiria, perquè els qui no estimen els germans, que veuen, no poden estimar Déu que no veuen» (1Jn 4,20). De la mateixa manera, en la seva rèplica al doctor de la llei, Jesús reprèn els dos antics manaments: «Estima el Senyor, el teu Déu, amb tot el cor, amb tota l'ànima, amb tot el pensament, amb totes les forces» (Dt 6,5) i «estima els altres com a tu mateix» (Lv 19,18), fonent-los en un únic manament. L'evangelista Marc recull la resposta de Jesús en aquests termes: «El primer és aquest: "Escolta, Israel: El Senyor és el nostre Déu, el Senyor és l'únic. Estima el Senyor, el teu Déu, amb tot el cor, amb tota l'ànima, amb tot el pensament, amb totes les forces". El segon és: "Estima els altres com a tu mateix". No hi ha cap altre manament més gran que aquest» (Mc 12,29-31).

¹⁵ ID., Exhort. ap. *Evangelii gaudium* (24 de novembre de 2013), 186: AAS 105 (2013), 1098.

25. El passatge citat del Levític exhorta a honrar el conciutadà, mentre en altres textos hi ha un ensenyament que també convida al respecte –per no dir fins i tot a l'amor– de l'enemic: «Quan trobis perdut el bou o l'ase del teu enemic, torna-l'hi sens falta. Si mai veies el seu ase desplomat sota la càrrega, no passis de llarg: ajuda el teu enemic a aixecar-lo» (Ex 23,4-5). De tot això es trasllueix el valor intrínsec del respecte a la persona: qualsevol, fins i tot l'enemic, si es troba en dificultat, mereix sempre la nostra ajuda.

26. És innegable que el primat de Déu en l'ensenyament de Jesús va acompanyat d'un altre punt fix: no es pot estimar Déu sense estendre el propi amor als pobres. L'amor al proïsme representa la prova tangible de l'autenticitat de l'amor a Déu, com assevera l'apòstol Joan: «Mai ningú no ha pogut contemplar Déu, però si ens estimem, Déu està en nosaltres, i dins nostre el seu amor és tan gran que ja no hi falta res. [...] Déu és amor; el qui viu en l'amor està en Déu, i Déu està en ell» (1Jn 4,12.16). Són dos amors diferents, però inseparables. Fins i tot en els casos en els quals la relació amb Déu no és explícita, el Senyor mateix ens ensenya que tot acte d'amor vers el proïsme és d'alguna manera un reflex de la caritat divina: «Us ho dic amb tota veritat: Tot allò que fèieu a cadascun d'aquests germans meus, per petit que fos, m'ho fèieu a mi» (Mt 25,40).

27. Per aquesta raó es recomanen les obres de misericòrdia, com a signe de l'autenticitat del culte que, mentre lloa Déu, té la tasca de disposar-nos a la transformació que l'Esperit pot realitzar en nosaltres, perquè siguem tots imatge de Crist i de la seva misericòrdia vers els més febles. En aquest sentit, la relació amb el Senyor, que s'expressa en el culte, pretén també alliberar-nos del risc de viure les nostres relacions en la lògica del càlcul i de l'interès, per obrir-nos a la gratuïtat que circula entre aquells que s'estimen i que, per això, ho posen tot en comú. Pel que fa a això, Jesús aconsella: «Quan facis un dinar o un sopar, no hi cridis els teus amics, ni els teus germans, ni altres parents teus, ni veïns rics. Potser ells també et convidarien, i ja tindries la recompensa. Més aviat, quan facis una festa, convida-hi pobres, invàlids, coixos i cecs. Feliç de tu, llavors: ells no tenen res per recompensar- t'ho, i Déu t'ho recompensarà quan ressuscitaran els justos» (Lc 14,12-14).

28. La crida del Senyor a la misericòrdia envers els pobres ha trobat una expressió plena en la gran paràbola del judici final (cf. Mt 25,31-46), que és també una descripció gràfica de la benaurança dels misericordiosos. Allà el Senyor ens ofereix la clau per assolir la nostra plenitud, perquè «si cerquem aquesta santedat que agrada als ulls de Déu, en aquest text tro-

bem precisament un protocol sobre el qual serem jutjats». ¹⁶ Les paraules fortes i clares de l'Evangeli haurien de ser viscudes «sense comentari, sense elucubracions i excuses que els treguin força. El Senyor ens va deixar ben clar que la santedat no pot entendre's ni viure's al marge d'aquestes exigències seves». ¹⁷

29. En la primera comunitat cristiana el programa de caritat no derivava d'anàlisis o de projectes, sinó directament de l'exemple de Jesús, de les mateixes paraules de l'Evangeli. La Carta de sant Jaume dedica molt espai al problema de la relació entre rics i pobres, llançant als creients dues enèrgiques crides que qüestionen la seva fe: «Germans meus, si algú deia que té fe i no ho demostrava amb les obres, de què serviria? A un home així, la fe el podrà salvar? Suposem que algun dels nostres germans o germanes no tingués ni vestits ni l'aliment de cada dia, i algú de vosaltres li digués: "Ves-te'n en pau, abriga't bé i alimenta't", però no li donés res del que necessita, quin profit li faria? Doncs, amb la fe passa igual: si no hi ha obres, la fe tota sola és morta» (Jm 2,14-17).

30. «S'han rovellat el vostre or i la vostra plata, i el seu rovell serà el vostre acusador i us devoraran les carns. Heu amuntegat riqueses precisament aquests dies, que són els darrers. El jornal que heu escatimat als qui han segat els vostres camps clama contra vosaltres, i el crit dels segadors ha arribat a les orelles del Senyor de l'univers. Heu viscut aquí a la terra una vida de delícies i plaers, us heu engreixat com el bestiar, ara que és el dia de la matança» (Jm 5,3-5). Quina força tenen aquestes paraules, encara que preferim fer-nos els sords! A la Primera Carta de sant Joan trobem una exhortació semblant: «Si un home que té el suficient per viure bé contempla sense entranyes com el seu germà passa necessitat, és concebible encara que hi hagi en el seu cor l'amor de Déu?» (1Jn 3,17).

31. El que diu la Paraula revelada «és un missatge tan clar, tan directe, tan simple i eloqüent, que cap hermenèutica eclesial no té dret a relativitzar-lo. La reflexió de l'Església sobre aquests textos no hauria d'enfosquir-ne o debilitar-ne el sentit exhortatiu, sinó més aviat ajudar a assumir-los amb valentia i fervor. Per què complicar el que és tan simple? Els aparells conceptuals hi són per afavorir el contacte amb la realitat que pretenen explicar, i no per allunyar-nos-en». ¹⁸

¹⁶ ID., Exhort. ap. *Gaudete et exsultate* (19 de març de 2018), 95: AAS 110 (2018), 1137.

¹⁷ *Ibid.*, 97: AAS 110 (2018), 1137.

¹⁸ ID., Exhort. ap. *Evangélii gaudium* (24 de novembre de 2013), 194: AAS 105 (2013), 1101.

32. D'altra banda, un clar exemple eclesial de compartir els béns i assistir els pobres el trobem en la vida quotidiana i en l'estil de la primera comunitat cristiana. Podem recordar en particular la manera en què va ser resolta la qüestió de la distribució quotidiana d'ajuda a les vídues (cf. Ac 6,1-6). Es tractava d'un problema difícil de resoldre, perquè algunes d'aquestes vídues, que provenien d'altres països, eren desateses per ser estrangeres. De fet, l'episodi relatat pels Fets dels Apòstols fa palès un cert descontentament per part dels hel·lenistes, que eren jueus de cultura grega. Els apòstols no responen amb un discurs doctrinal abstracte, sinó que, tornant a posar en el centre la caritat vers tots, reorganitzen l'assistència a les vídues demanant a la comunitat que busquin persones sàvies i estimades a qui confiar el servei de les taules, mentre ells s'ocupaven de la predicació de la Paraula.

33. Quan Pau va anar a Jerusalem a consultar els apòstols per assegurar-se «que tot el que havia fet, i encara faig, no va desencaminat» (Ga 2,2), li van demanar que no s'oblidés dels pobres (cf. Ga 2,10). Per aquesta raó, va organitzar diverses col·lectes per ajudar les comunitats necessitades. Entre les motivacions que ofereix per a aquest gest cal ressaltar la següent: «Déu estima el qui dona amb alegria» (2Co 9,7). A aquells entre nosaltres que som poc propensos a gestos gratuïts, sense cap interès, la Paraula de Déu ens indica que la generositat envers els pobres és un veritable bé per a qui la practica; de fet, comportant-nos així, som estimats per Déu de manera especial. En efecte, les promeses bíbliques dirigides a qui dona amb generositat són moltes: «Qui es compadeix del pobre presta al Senyor i ell li retornarà el préstec» (Pr 19,17). «Doneu i Déu us donarà. [...] Déu us farà la mesura que vosaltres haureu fet» (Lc 6,38). «Llavors esclatarà en la teva vida una llum com la del matí, i es tancaran a l'instant les teves ferides» (Is 58,8). Els primers cristians n'estaven convençuts.

34. La vida de les primeres comunitats eclesials, narrada en el cànon bíblic i que ha arribat a nosaltres com a Paraula revelada, se'ns ofereix com a exemple a imitar i com a testimoni de la fe que obra per mitjà de la caritat, i que continua com a exhortació permanent per a les generacions venidores. Al llarg dels segles, aquestes pàgines han interpel·lat els cors dels cristians a estimar i a fer obres de caritat, com a llavors fecundes que no deixen de produir fruit.

CAPÍTOL TERCER

UNA ESGLÉSIA PER ALS POBRES

35. Tres dies després de la seva elecció, el meu predecessor va expressar als representants dels mitjans de comunicació el seu desig que l'Església mostrés més clarament la seva cura i atenció vers els pobres: «Ah, com voldria una Església pobra i per als pobres!». ¹⁹

36. Aquest desig reflecteix la consciència que l'Església «sap reconèixer en els pobres i en els qui sofreixen, la imatge del seu fundador pobre i sofrent, s'esforça a alleujar-ne la pobresa i vol servir en ells el Crist». ²⁰ En efecte, havent estat cridada a configurar-se amb els darrers, en ella «no han de quedar dubtes ni calen explicacions que afebleixin aquest missatge tan clar. [...] Cal dir sense revolts que existeix un vincle inseparable entre la nostra fe i els pobres». ²¹ En aquest sentit, tenim testimonis abundants al llarg dels gairebé dos mil anys d'història dels deixebles de Jesús. ²²

LA RIQUESA VERITABLE DE L'ESGLÉSIA

37. Sant Pau refereix que entre els fidels de la comunitat cristiana naixent eren «pocs els instruïts, pocs els poderosos o de família noble» (1Co 1,26). No obstant això, malgrat la seva pròpia pobresa, els primers cristians tenen consciència clara de la necessitat d'acudir a aquells que pateixen privacions més grans. Ja als albars del cristianisme els apòstols van imposar les mans sobre set homes escollits per la comunitat i, en certa mesura, els van integrar en el seu propi ministeri, instituint-los per al servei —en grec, *diakonía*— dels més pobres (cf. Ac 6,1-5). És significatiu que el primer deixeble en donar testimoni de la seva fe en Crist amb el vessament de la seva sang fos sant Esteve, que formava part d'aquest grup. En ell s'uneixen el testimoni de vida en l'atenció als necessitats i el martiri.

¹⁹ FRANCESC, *Trobada amb els representants dels mitjans de comunicació* (16 de març de 2013): AAS 105 (2013), 381.

²⁰ CONC. ECUM. VATICÀ II, Const. dogm. *Lumen gentium*, 8.

²¹ FRANCESC, Exhort. ap. *Evangelii gaudium* (24 de novembre de 2013), 48: AAS 105 (2013), 1040.

²² En aquest capítol proposarem alguns d'aquests exemples de santedat, que no pretenen ser exhaustius, sinó indicatius de la cura dels pobres que sempre ha caracteritzat la presència de l'Església en el món. Una reflexió detallada sobre la història d'aquesta atenció eclesial als més pobres es troba al llibre de V. PAGLIA, *Storia della povertà*, Milà 2014.

38. Poc més de dos segles després, un altre diaca manifestarà la seva adhesió a Jesucrist de manera semblant, unint en la seva vida el servei als pobres i el martiri: sant Llorenç.²³ Del relat de sant Ambròs entenem que Llorenç, diaca a Roma en el pontificat del papa Sixt II, en ser obligat per les autoritats romanes a lliurar els tresors de l'Església, «l'endemà anava acompanyat dels pobres. Quan li van preguntar on eren els tresors que havia promès, els va mostrar els pobres, dient: "Aquests són els tresors de l'Església"».²⁴ En narrar aquest episodi, Ambròs pregunta: «Quins tresors més preciosos té Jesús que aquells en què li agrada mostrar-se?».²⁵ I, recordant que els ministres de l'Església mai no han de descuidar l'atenció dels pobres i, encara menys, acumular béns en benefici propi, afirma: «És necessari que cadascú de nosaltres compleixi amb aquesta obligació amb fe sincera i providència perspicaç. Sens dubte, si algú desvia alguna cosa per al seu benefici, això és un delicte; però si ho dona als pobres, si rescata el captiu, això és misericòrdia».²⁶

ELS PARES DE L'ESGLÉSIA I ELS POBRES

39. Des dels primers segles, els Pares de l'Església van reconèixer en el pobre un accés privilegiat a Déu, una manera especial per trobar-lo. La caritat vers els necessitats no s'entenia com una simple virtut moral, sinó com a expressió concreta de la fe en el Verb encarnat. La comunitat de fidels, sostinguda per la força de l'Esperit Sant, es troba arrelada en la proximitat als pobres, que en ella no són un apèndix, sinó part essencial del seu cos viu. Sant Ignasi d'Antioquia, per exemple, camí del martiri, exhortava els fidels de la comunitat d'Esmirna a no descuidar el deure de la caritat envers els més necessitats, advertint-los que no procedissin com els que s'oposaven a Déu: «Considereu els qui tenen una opinió diferent sobre la gràcia de Jesucrist, que va venir a nosaltres: com s'oposen al pensament de Déu! No es preocupen per l'amor, ni per la vídua, ni per l'orfe, ni per l'oprimit, ni pel presoner o el llibert, ni pel famolenc o l'assedegat».²⁷ El bisbe d'Esmirna, Policarp, recomanava precisament als ministres de l'Església que tinguessin cura dels pobres: «Que els preveres

²³ Cf. S. AMBRÓS, *De officiis ministrorum* I, cap. 41, 205-206: CCSL 15, Turnhout 2000, 76-77; II, cap. 28, 140-143: CCSL 15, 148-149.

²⁴ *Ibid.* II, cap. 28, 140: CCSL 15, 148.

²⁵ *Ibid.*

²⁶ *Ibid.* II, cap. 28, 142: CCSL 15, 148.

²⁷ S. IGNASI D'ANTIOQUIA, *Epistula ad Smyrnaeos*, 6, 2: Sch 10bis, París 2007, 136-138.

també siguin compassius i misericordiosos amb tothom. Que es recordin dels que s'equivoquen i visitin tots els malalts, sense descuidar la vídua, l'orfe i el pobre, sinó que es preocupin sempre pel bé davant de Déu i dels homes».²⁸ A partir d'aquests dos testimonis, constatem que l'Església apareix com a mare dels pobres, lloc d'acollida i de justícia.

40. Sant Justí, per part seva, en la seva primera Apologia, dirigida a l'emperador Adrià, al Senat i al poble romà, explicava que els cristians portaven als necessitats tot el que podien, perquè hi veien germans i germanes en Crist. En escriure sobre l'assemblea de pregària del primer dia de la setmana, destacava que, en el centre de la litúrgia cristiana, no es pot separar el culte a Déu de l'atenció als pobres. En efecte, en un moment determinat de la celebració, «els qui tenen alguna cosa i disposats donen lliurement el que els sembla bé, i el que s'ha recollit s'entrega al qui presideix. Ell ho distribueix als orfes i les vídues, als qui per malaltia o una altra causa estan necessitats, als qui són a la presó, als estrangers de pas, en una paraula, es converteix en el qui ajuda tots els qui es troben en necessitat».²⁹ Així, es dona testimoni que l'Església naixent no separava el creure de l'acció social: la fe que no anava acompanyada del testimoni de les obres, com havia ensenyat Jaume, es considerava morta (cf. Jm 2,17).

Sant Joan Crisòstom

41. Entre els Pares orientals, potser el predicador més ardent de la justícia social sigui sant Joan Crisòstom, arquebisbe de Constantinoble entre els segles IV i V. A les seves homilies, exhortava els fidels a reconèixer Crist en els necessitats: «Vols honorar el Cos de Crist? No permetis que sigui menyspreat en els seus membres, és a dir, en els pobres que no tenen amb què vestir-se, ni l'honoris aquí al temple amb vestidures de seda, mentre fora l'abandones al fred i a la nuesa. [...] Al temple, el Cos de Crist no necessita mantells, sinó ànimes pures; però en la persona dels pobres, Ell necessita tota la nostra cura. Aprenguem, doncs, a ser savis i a honorar Crist com Ell vol. Quan volem honorar algú, hem de donar-li l'honor que ell prefereix i no el que més ens agrada. [...] Així també tu li has de donar l'honor que Ell mateix ha prescrit, distribuint les teves riqueses entre els pobres. Déu no necessita vasos d'or, sinó ànimes d'or».³⁰ Afirmant amb claredat com si fos de dia que si els fidels no troben Crist en els pobres

²⁸ S. POLICARP, *Epistula ad Philippenses*, 6, 1: Sch 10bis, 186.

²⁹ S. JUSTÍ, *Apologia prima*, 67, 6-7: Sch 507, París 2006, 310.

³⁰ S. JOAN CRISÒSTOM, *Homiliae in Matthaeum*, 50, 3: PG 58, París 1862, 508.

a la seva porta, tampoc el trobaran a l'altar, continua: «Quin profit té si la seva taula està plena de vasos d'or, si Ell mor de gana en la persona dels pobres? Primer dona menjar al qui té fam i després adorna la seva taula amb el que sobra».³¹ Entenia l'Eucaristia, per tant, també com una expressió sacramental de la caritat i la justícia que la precedien, l'acompanyaven i havien de donar-li continuïtat en l'amor i l'atenció als pobres.

42. Així doncs, la caritat no és una via opcional, sinó el criteri del culte veritable. Crisòstom denunciava amb vehemència el luxe exacerbat, que convivia amb la indiferència vers els pobres. L'atenció que se'ls ha de donar, més que una mera exigència social, és una condició per a la salvació, fet que atribueix a la riquesa injusta un pes de condemna: «Fa molt fred i l'home mal vestit està estirat a terra, mig mort de fred, amb les dents castanyolejant, i només mirar-lo ja et commou. I tu, però, calent i ebri, passes de llarg. I com pots esperar que Déu t'alliberi quan estàs en desgràcia? [...] Sovint adornes amb vestidures precioses un cadàver que ja no sent res i que desconeix l'honor. No obstant, menysprees aquell cos que pateix dolors, que està esquinçat, espasmes, turmentat per la fam i el fred, i penses més en la vanaglòria que en el temor de Déu».³² Aquest sentit profund de la justícia social el porta a afirmar que «no donar als pobres part dels nostres béns és robar-los, és privar-los de la vida mateixa, perquè el que posseïm no és nostre, sinó seu».³³

Sant Agustí

43. Agustí va tenir com a mestre espiritual sant Ambròs, que insistia en l'exigència ètica de compartir els béns: «No dones al pobre el que és teu, sinó que li retornes el que és seu. Perquè t'has apropiat del que va ser donat per a ús comú».³⁴ Per al bisbe de Milà, l'almoïna és justícia restaurada, no un gest paternalista. A les seves homilies, la misericòrdia adquireix un caràcter profètic: denuncia les estructures d'acumulació i reafirma la comunió com a vocació eclesial.

44. Format en aquesta tradició, el sant bisbe d'Hipona va ensenyar al seu torn l'amor preferencial pels pobres. Pastor vigilant i teòleg de clarividència rara, va entendre que la comunió eclesial veritable s'expressa també en

³¹ *Ibid.*, 50, 4: PG 58, 509.

³² *ID.*, *Homilia in Epistula ad Hebraeos*, 11, 3: PG 63, París 1862, 94.

³³ *ID.*, *Homilia II De Lazaro*, 6: PG 48, París 1862, 992.

³⁴ S. AMBRÒS, *De Nabuthae*, 12, 53: CSEL 32/2, Praga-Viena-Leipzig 1897, 498.

la comunió dels béns. Als seus Comentaris als Salms, recorda que els cristians veritables no deixen de banda l'amor als més necessitats: «Ate-neu els vostres germans i mireu si necessiten alguna cosa; però si Crist viu en vosaltres, feu bé fins i tot als desconeguts».³⁵ Aquest compartir els béns brolla, per tant, de la caritat teològica i té com a finalitat última l'amor a Crist. Per a Agustí, el pobre no és només algú a qui s'ajuda, sinó la presència sacramental del Senyor.

45. El Doctor de la Gràcia veia en la cura als pobres una prova concreta de la sinceritat de la fe. Qui diu estimar Déu i no es compadeix dels necessitats, menteix (cf. 1Jn 4,20). En comentar la trobada de Jesús amb el jove ric i el «tresor al cel» que està reservat als qui donen els seus béns als pobres (cf. Mt 19,21), Agustí posa en boca del Senyor les següents paraules: «He rebut la terra, donaré el cel. He rebut els béns temporals, donaré a canvi els béns eterns. He rebut el pa, donaré la vida. [...] He rebut hospitalitat a casa teva, però donaré la casa. He estat visitat en la malaltia, però donaré la meua salut. He estat visitat a la presó, però donaré la meua llibertat. El pa que vas donar als meus pobres s'ha consumit; mentre que el pa que jo donaré no només restaurarà les forces, sense que mai no s'esgotarà».³⁶ L'Altíssim no es deixa vèncer en generositat per aquells que el serveixen en els més necessitats; quan més gran és l'amor als pobres, més gran és la recompensa per part de Déu.

46. Aquesta mirada cristocèntrica i profundament eclesial porta a sostenir que les ofrenes, quan neixen de l'amor, no només alleugen la necessitat del germà, sinó que també purifiquen el cor de qui dona i està disposat a la conversió, «ja que l'almoina serveix per esborrar els pecats de la vida passada, si canvies de vida».³⁷ Són, per dir-ho d'alguna manera, el camí ordinari de conversió de qui desitja seguir Crist amb cor indivís.

47. En una Església que reconeix en els pobres el rostre de Crist i en els béns l'instrument de la caritat, el pensament agustinianà continua sent una llum segura. Avui, la fidelitat als ensenyaments d'Agustí exigeix no només l'estudi de les seves obres, sinó la disposició a viure amb radicalitat la seva crida a la conversió, que inclou necessàriament el servei de la caritat.

48. Molts altres Pares de l'Església, tant orientals com occidentals, es van pronunciar sobre la primacia de l'atenció als pobres en la vida i missió de

³⁵ S. AGUSTÍ, *Enarrationes in Psalmos*, 125, 12: CSEL 95/3, Viena 2001, 181.

³⁶ ID., *Sermo LXXXVI*, 5: CCSL 41Ab, Turnhout 2019, 411-412.

³⁷ PSEUDOAGUSTÍ, *Sermo CCCLXXXVIII*, 2: PL 39, París 1862, 1700.

cada fidel cristià. Sobre aquest aspecte, en resum, es pot afirmar que la teologia patristica va ser pràctica, apuntant a una Església pobra i per als pobres, recordant que l'Evangeli només s'anuncia bé quan arriba a tocar la carn dels darrers, i advertint que el rigor doctrinal sense misericòrdia és una paraula buida.

TENIR CURA DELS MALALTS

49. La compassió cristiana s'ha manifestat de manera peculiar en la cura dels malalts i els qui pateixen. A partir dels signes presents en el ministeri públic de Jesús –que guaria cecs, leprosos i paralítics–, l'Església entén com a part important de la seva missió la cura dels malalts, en els qui amb facilitat reconeix el Senyor crucificat. Sant Cebrià, durant una pesta a la ciutat de Cartago, on era bisbe, recordava als cristians la importància de la cura dels infectats en afirmar: «Aquesta epidèmia, aparentment tan horrible i funesta, posa a prova la justícia de cadascú i examina l'esperit dels homes, verificant si els sans serveixen als malalts, si els parents s'estimen sincerament, si els amos tenen pietat dels servents malalts, si els metges no abandonen els malalts que necessiten ajuda».³⁸ La tradició cristiana de visitar els malalts, de rentar-ne les ferides, de consolar els afligits no es redueix a una mera obra de filantropia, sinó que és una acció eclesial a través de la qual, en els malalts, els membres de l'Església «toquen la carn sofrent de Crist».³⁹

50. Al segle XVI, sant Joan de Déu, en fundar l'Orde Hospitalari que porta el seu nom, va crear hospitals model que acollien tothom, independentment de la seva condició social o econòmica. La seva famosa expressió “Feu el bé, germans!” es va convertir en el lema de la caritat activa amb els malalts. Contemporàniament, sant Camil de Lel·lis va fundar l'Orde dels Ministres dels Malalts –els camils–, assumint com a missió servir els malalts amb dedicació total. La seva regla ordena que «cadascú demani al Senyor la gràcia de tenir un afecte maternal vers el seu proïsme, perquè el puguem servir amb tota caritat tant en l'ànima com el cos, perquè desitgem –amb la gràcia de Déu– servir tots els malalts amb el mateix afecte amb què una mare amorosa acostuma a assistir el seu fill únic malalt».⁴⁰

³⁸ S. CEBRIÀ, *De mortalitate*, 16: CCSL 3A, Turnhout 1976, 25.

³⁹ FRANCESC, *Missatge per a la XXX Jornada Mundial del Malalt* (10 de desembre de 2021), 3: AAS 114 (2022), 51.

⁴⁰ S. CAMIL DE LEL·LIS, *Regles de la Companyia dels Ministres dels Malalts*, 27: M. VANTI (ed.), *Scritti di San Camillo de Lellis*, Milà 1965, 67.

En hospitals, camps de batalla, presons i carrers, els camils van encarnar la misericòrdia de Crist Metge.

51. Tenint cura dels malalts amb afecte maternal, com una mare té cura del seu fill, moltes dones consagrades van exercir un paper encara més difós en l'atenció sanitària dels pobres. Les Filles de la Caritat de Sant Vicenç de Paül, les Germanes Hospitalàries, les Petites Serventes de la Divina Providència i moltes altres Congregacions femenines es van convertir en una presència maternal i discreta als hospitals, asils i residències de persones grans. Hi duïen medicines, escolta, presència i, sobretot, tendresa. Van construir, sovint amb les seves mans, estructures sanitàries en zones sense assistència mèdica. Ensenyaven higiene, atenien parts, medicaven amb saviesa natural i fe profunda. Les seves cases es convertien en oasis de dignitat on no era exclòs ningú. El toc de la compassió era el primer remei. Santa Lluïsa de Marillac escrivia a les seves germanes, les Filles de la Caritat, recordant-lis que havien «rebut una benedicció especial de Déu per servir els pobres malalts als hospitals».⁴¹

52. Avui, aquest llegat continua als hospitals catòlics, els llocs de salut en les regions perifèriques, les missions sanitàries a les selves, els centres d'acollida per a toxicòmans i els hospitals de campanya en les zones de guerra. La presència cristiana al costat dels malalts revela que la salvació no és una idea abstracta, sinó una acció concreta. En el gest de netejar una ferida, l'Església proclama que el Regne de Déu comença entre els més vulnerables. I, en fer-ho, es manté fidel a Aquell que va dir: «Estava [...] malalt, i em vau visitar» (Mt 25,35.36). Quan l'Església s'agenolla al costat d'un leproós, a un infant desnodrit o a un moribund anònim, realitza la seva vocació més profunda: estimar el Senyor allà on Ell està més desfigurat.

LA CURA DELS POBRES EN LA VIDA MONÀSTICA

53. La vida monàstica, nascuda en el silenci dels deserts, va ser des dels seus inicis un testimoni de solidaritat. Els monjos ho deixaven tot –riquesa, prestigi, família– no només per menysprear les riqueses del món –*contemptus mundi*–, sinó per trobar, en aquest despullament radical, el Crist pobre. Sant Basili el Gran, en la seva Regla, no veia cap contradicció

⁴¹ STA. LLUÏSA DE MARILLAC, *Carta a les Germanes Claude Carré i Marie Gaudoin* (28 de novembre de 1657): E. CHARPY (ed.), *Sainte Louise de Marillac. Écrits*, París 1983, 576.

entre la vida de pregària i recolliment dels monjos i l'acció en favor dels pobres. Per a ell, l'hospitalitat i la cura dels necessitats eren part integrant de l'espiritualitat monàstica, i els monjos, fins i tot després d'haver-ho deixat tot per abraçar la pobresa, havien d'ajudar els més pobres amb el seu treball, ja que «per tenir alguna cosa per donar als necessitats, és clar que hem de treballar amb diligència. [...] Aquesta regla de vida ens és útil no només per sotmetre el cos, sinó també per amor al proïsme, perquè, a través nostre, Déu també proveeixi als germans més feble d'allò que necessiten».⁴²

54. Va construir a Cesarea, d'on era bisbe, un lloc conegut com Basileïades, que incloïa allotjaments, hospitals i escoles per als pobres i els malalts. El monjo, per tant, no era només un asceta, sinó un servidor. Basili demostrava així que per estar prop de Déu cal estar prop dels pobres. L'amor concret era criteri de santedat. Preguar i cuidar, contemplar i curar, escriure i acollir: tot era expressió del mateix amor a Crist.

55. A occident, sant Benet de Núrsia va elaborar una Regla que es convertiria en la columna vertebral de l'espiritualitat monàstica europea. En ella, l'acollida dels pobres i els pelegrins ocupa un lloc d'honor: «Que es mostri la màxima sol·licitud en l'acolliment dels pobres i dels pelegrins, perquè és en ells que s'acull més el Crist».⁴³ No es tractava només de paraules: els monestirs benedictins van ser, durant segles, llocs de refugi per a vídues, infants abandonats, pelegrins i captaires. Per a Benet, la vida comunitària era una escola de caritat. El treball manual no només tenia una funció pràctica, sinó que també formava el cor per al servei. Compartir entre els monjos, l'atenció als malalts i l'escolta dels més fràgils preparaven per acollir Crist, que arriba en la persona del pobre i l'estranger. L'hospitalitat monàstica benedictina es manté fins avui com a signe d'una Església que obre les portes, que acull sense preguntar, que guareix sense exigir res a canvi.

56. Els monestirs benedictins, amb el temps, es van convertir en llocs que contrastaven la cultura de l'exclusió. Els monjos cultivaven la terra, produïen aliments, preparaven medicines i els oferien, amb senzillesa, als més necessitats. El seu treball silenciós va ser ferment d'una nova civilització, on els pobres no eren un problema a resoldre, sinó germans i germanes a acollir. La regla del compartir, del treball comú i de l'assis-

⁴² S. BASILI EL GRAN, *Regulae fusius tractatae*, 37, 1: PG 31, París 1857, 1009 C-D.

⁴³ *Regula Benedicti*, 53, 15: Sch 182, París 1972, 614.

tència als vulnerables estructurava una economia solidària, en contrast amb la lògica de l'acumulació. El testimoni dels monjos mostrava que la pobresa voluntària, lluny de ser misèria, és camí de llibertat i comunió. No només ajudaven els pobres: es feien propers a ells, germans en el mateix Senyor. A les cel·les i claustres es formava una mística de la presència de Déu en els petits.

57. A més de l'assistència material, els monestirs van exercir un paper fonamental en la formació cultural i espiritual dels més humils. En temps de pesta, guerra o fam, eren llocs on el necessitat trobava pa i remeis, però també dignitat i paraula. Allà s'educava els orfes, es formava els aprenents i s'instruïa els camperols en tècniques agrícoles i en la lectura. El saber es compartia com a do i responsabilitat. L'abat era mestre i pare alhora, i l'escola monàstica era un lloc d'alliberament per a la veritat. Perquè, com escriu Joan Cassià, el monjo s'ha de caracteritzar per «la humilitat de cor, [...] que no porta al coneixement que infla, sinó al coneixement que il·lumina mitjançant la plenitud de la caritat».⁴⁴ En formar consciències i transmetre saviesa, els monjos van contribuir a una pedagogia cristiana d'inclusió. La cultura, marcada per la fe, es compartia amb senzillesa. El saber, quan està il·luminat per la caritat, es converteix en servei. D'aquesta manera, la vida monàstica es revelava com un estil de santedat i una forma concreta de transformació de la societat.

58. La tradició monàstica ensenya, per tant, que la pregària i la caritat, el silenci i el servei, les cel·les i els hospitals, formen un únic teixit espiritual. El monestir és lloc d'escolta i d'acció, d'adoració i de compartir. Sant Bernat de Claravall, gran reformador de l'Orde Cistercenc, «va reclamar amb decisió la necessitat d'una vida sòbria i moderada, tant en la taula com en la indumentària i en els edificis monàstics, recomanant la sustentació i la sol·licitud pels pobres».⁴⁵ Per a ell, la compassió no era una opció accessòria, sinó el camí real per seguir Crist. La vida monàstica, per tant, quan és fidel a la seva vocació original, mostra que l'Església només serà plenament esposa del Senyor quan també sigui germana dels pobres. El claustre no és un mer refugi del món, sinó una escola en la qual s'aprèn a servir-lo millor. Allà on els monjos van obrir les seves portes als pobres, l'Església va revelar amb humilitat i fermesa que la contemplació no exclou la misericòrdia, sinó que l'exigeix com el seu fruit més pur.

⁴⁴ S. JOAN CASSIÀ, *Collationes* XIV, 10: CSEL 13, Viena 2004, 410.

⁴⁵ BENET XVI, *Catequesi* (21 d'octubre de 2009): *L'Osservatore Romano*, ed. semanal en lengua española, 23 d'octubre de 2009, 32.

ALLIBERAR ELS CAPTIUS

59. Des dels temps apostòlics, l'Església ha vist en l'alliberament dels oprimits un signe del Regne de Déu. Jesús mateix, en iniciar la seva missió pública, va proclamar: «L'Esperit del Senyor reposa sobre meu, ja que ell m'ha ungit per portar la bona nova als desvalguts, m'ha enviat a proclamar als captius la llibertat» (Lc 4,18). Els primers cristians, fins i tot en condicions precàries, pregaven i assistien els germans i germanes empresonats, com testifiquen els Fets dels Apòstols (cf. 12,5; 24,23) i diversos escrits dels Pares. Aquesta missió alliberadora es va prolongar al llarg dels segles mitjançant accions concretes, especialment quan el drama de l'esclavitud i el captiveri va marcar societats senceres.

60. Entre finals del segle XII i principis del XIII, quan molts cristians eren capturats al Mediterrani o esclavitzats en les guerres, van sorgir dos Ordes religiosos: l'Orde de la Santíssima Trinitat i de Redempció de Captius (trinitaris), fundat per sant Joan de Mata i sant Fèlix de Valois, i l'Orde de la Benaurada Mare de Déu de la Mercè (mercedaris), fundat per sant Pere Nolasc amb el suport de sant Ramon de Penyafort, dominic. Aquestes comunitats de consagrats van néixer amb el carisma específic d'alliberar els cristians esclavitzats, posant a disposició els seus béns⁴⁶ i sovint oferint a canvi la pròpia vida. Els trinitaris, amb el lema *Gloria Tibi Trinitas et captivis libertas* (Glòria a Vós, Trinitat, i llibertat als captius), i els mercedaris, que afegeixen un quart vot⁴⁷ als vots religiosos de pobresa, obediència i castedat, van donar testimoni que la caritat pot ser heroica. L'alliberament dels captius era expressió de l'amor trinitari: un Déu que allibera no només de l'esclavitud espiritual, sinó també de l'opressió concreta. El gest de rescatar de l'esclavitud i de la presó es considera una prolongació del

⁴⁶ Cf. INNOCENCI III, Butlla *Operante divinae dispositionis*– *Regla Primitiva dels Trinitaris* (17 de desembre de 1198), 2: J. L. AURRECOECHEA – A. MOLDÓN (eds.), *Fuentes históricas de la Orden Trinitaria* (s. XII-XV), Còrdova 2003, 6-7: «Que tots els béns, d'on sigui que lícitament provinguin, els divideixin en tres parts iguals; i que en la mesura que dues parts siguin suficients, s'hi duguin a terme obres de misericòrdia, juntament amb un moderat suport de si mateixos i dels qui per necessitat estan al seu servei. En canvi, que la tercera part es reservi per a la redempció dels captius a causa de la seva fe en Crist».

⁴⁷ Cf. *Constitucions de l'Orde dels Mercedaris*, n. 14: ORDEN DE LA BIENAVENTURADA VIRGEN MARÍA DE LA MERCED, *Regla y Constituciones*, Roma 2014, 53: «Per complir aquesta missió, impulsats per la caritat, ens consagrem a Déu amb un vot particular, anomenat de Redempció, en virtut del qual prometem donar la vida com Crist la va donar per nosaltres, si fos necessari, per salvar els cristians que es troben en perill extrem de perdre la seva fe, en les noves formes de captivitat».

sacrifici redemptor de Crist, la sang del qual és el preu del nostre rescat (cf. 1Co 6,20).

61. L'espiritualitat original d'aquests Ordes estava profundament arrelada en la contemplació de la creu. Crist és el Redemptor dels captius per excel·lència, i l'Església, el seu cos, perllonga aquest misteri en el temps.⁴⁸ Els religiosos no veien en el rescat una acció política o econòmica, sinó un acte quasi litúrgic, una ofrena sacramental de si mateixos. Molts van lliurar els seus cossos per substituir els presoners, complint literalment el manament: «Ningú no té un amor més gran que el qui dona la vida pels seus amics» (Jn 15,13). La tradició d'aquests Ordes no va cessar. Al contrari, va inspirar noves formes d'acció davant les esclavituds modernes: el tràfic de persones, el treball forçós, l'explotació sexual, les diverses addiccions.⁴⁹ La caritat cristiana, quan s'encarna, es converteix en alliberadora. I la missió de l'Església, quan és fidel al seu Senyor, és sempre proclamar l'alliberament. Encara en els nostres dies, en què hi ha «milions de persones –infants, homes i dones de totes les edats– privats de la seva llibertat i obligats a viure en condicions similars a l'esclavitud»,⁵⁰ l'esmentada herència és continuada per aquests Ordes i per altres Institucions i Congregacions que actuen en les perifèries urbanes, les zones de conflicte i els corredors migratoris. Quan l'Església s'agenolla per trencar les noves cadenes que empresonen els pobres, es converteix en signe de la Pasqua.

62. No es pot concloure aquesta reflexió sobre les persones privades de llibertat sense esmentar els reclusos que es troben en els diversos centres penitenciaris de preventius i de penats. Pel que fa a això, cal recordar les paraules que el papa Francesc va adreçar a un grup d'ells: «Per a mi, entrar en una presó és sempre un moment important, perquè la presó és un lloc de gran humanitat. [...] D'humanitat provada, a vegades fatigada

⁴⁸ Cf. S. JUAN BAUTISTA DE LA CONCEPCIÓN, *La regla de la Orden de la Santísima Trinidad*, XX, 1: BAC Maior 60, Madrid 1999, 90: «I en això els pobres i els captius són semblants a Crist, en qui el món llança les seves penes. [...] A aquests aquesta santa Religió de la Santíssima Trinitat crida i convida que vinguin a beure de l'aigua del Salvador, que és dir que, per haver-se Crist posat a la creu a ser salut i salvador dels homes, ella ha pres d'aquella salut i la vol donar i repartir als pobres i salvar i alliberar els captius».

⁴⁹ Cf. ID., *El recogimiento interior*, XL, 4: BAC Maior 48, Madrid 1995, 689: «El lliure albir a l'home el fa senyor i lliure entre totes les criatures, però ai, bon Déu!, quants més són els qui per aquest camí són esclaus i captius del dimoni, presos i encadenats de les seves passions i apetències desordenades».

⁵⁰ FRANCESC, *Missatge per a la XLVIII Jornada Mundial de la Pau* (8 de desembre de 2014), 3: AAS 107 (2015), 69.

per dificultats, sentiments de culpa, judicis, incomprensions, patiments, però alhora carregada de força, de desig de perdó, de desig de rescat».⁵¹ Aquest desig, entre altres, també va ser assumit pels Ordes redemptors com un servei preferencial a l'Església. Com proclamava sant Pau: «Crist ens ha alliberat de l'esclavatge i vol que siguem lliures» (Ga 5,1). I aquesta llibertat no és només interior: es manifesta en la història com amor que cuida i allibera de tots els lligams.

TESTIMONIS DE LA POBRESA EVANGÈLICA

63. Al segle XIII, davant el creixement de les ciutats, la concentració de riqueses i l'aparició de noves formes de pobresa, l'Esperit Sant va suscitar en l'Església un nou tipus de consagració: els Ordes mendicants. A diferència del model monàstic estable, els mendicants van adoptar una vida itinerant, sense propietats personals ni comunitàries, confiant plenament en la Providència. No només servien els pobres: es feien pobres amb ells. Consideraven la ciutat com un nou desert i els marginats com a nous mestres espirituals. Aquests Ordes, com els franciscans, els dominics, els agustins i els carmelites, van representar una revolució evangèlica, en la que l'estil de vida senzill i pobre es converteix en un signe profètic per a la missió, revivint l'experiència de la primera comunitat cristiana (cf. Ac 4,32). El testimoni dels mendicants desafiava tant l'opulència clerical com la fredor de la societat urbana.

64. Sant Francesc d'Assís es va convertir en la icona d'aquesta primavera espiritual. Prenent la pobresa com a esposa, va voler imitar Crist pobre, nu i crucificat. En la seva Regla, demana als germans que «no s'apropiïn de res, ni casa, ni lloc, ni cap cosa. I que com a pelegrins i forasters en aquest segle, servint el Senyor en pobresa i humilitat, vagin per almoïna confiadament, i no s'han d'averkonyir, perquè el Senyor es va fer pobre per nosaltres en aquest món».⁵² La seva vida va ser un continu desposseir-se: del palau al leprós, de l'eloqüència al silenci, de la possessió al do total. Francesc no va fundar un servei social, sinó una fraternitat evangèlica. Entre els pobres veia germans i imatges vives del Senyor. La seva missió era estar amb ells, per una solidaritat que superava les distàncies, per un

⁵¹ ID., *Trobada amb els agents de la policia penitenciària, els detinguts i els voluntaris de la presó de Montorio* (Verona, 18 de maig de 2024): AAS 116 (2024), 766.

⁵² HONORI III, *Butlla Solet annuere – Regla butllada* (29 de novembre de 1223), cap. VI: SCH 285, París 1981, 192.

amor compassiu. La seva pobresa era relacional: el duia a fer-se proper, igual, més encara, menor. La seva santedat brollava de la convicció que només es rep Crist veritablement en el lliurament generós d'un mateix als germans.

65. Santa Clara d'Assís, inspirada per Francesc, va fundar l'Orde de les Dames Pobres, més tard anomenades clarisses. La seva lluita espiritual va consistir en mantenir fidelment l'ideal de la pobresa radical. Va rebutjar els privilegis pontificis que podrien garantir la seguretat material del seu monestir i, amb fermesa, va obtenir del papa Gregori IX l'anomenat *Privilegium Paupertatis*, que garantia el dret a viure sense posseir cap bé material.⁵³ Aquesta opció expressava la confiança total en Déu i la consciència que la pobresa voluntària era una forma de llibertat i de profecia. Clara ensenyava a les seves germanes que Crist era la seva única herència i que res no havia d'enfosquir la comunió amb Ell. La seva vida orant i oculta va ser un crit contra la mundanitat i una defensa silenciosa dels pobres i oblidats.

66. Sant Domènec de Guzman, contemporani de Francesc, va fundar l'Orde de Predicadors amb un altre carisma, però amb la mateixa radicalitat. Desitjava anunciar l'Evangeli amb l'autoritat que brolla d'una vida pobra, convençut que la Veritat necessita testimonis coherents. L'exemple de la pobresa de vida acompanyava la Paraula predicada. Lliures del pes dels béns terrenals, els frares dominics podien dedicar-se millor a l'obra principal, és a dir, a la predicació. Anaven a les ciutats, sobretot a aquelles universitàries, per ensenyar la veritat de Déu.⁵⁴ En dependre dels altres, demostraven que la fe no s'imposa, sinó que s'ofereix. I, en viure entre els pobres, aprenien la veritat de l'Evangeli "des de baix", com a deixebles del Crist humiliat.

67. Els Ordes mendicants van ser, així, una resposta viva a l'exclusió i la indiferència. No van proposar expressament reformes socials, sinó una conversió personal i comunitària a la lògica del Regne. La pobresa, en ells, no era conseqüència de l'escassetat de béns, sinó una elecció lliure: fer-se petits per acollir els petits. Com va dir Tomàs de Celano sobre Francesc: «Es deixa veure en ell el primer amador dels pobres, [...] desposseint-se dels seus vestits, vesteix amb ells els pobres, als qui, si no encara de fet,

⁵³ Cf. GREGORI IX, Butlla *Sicut manifestum est* (17 de setembre de 1228), 7: *SCh* 325, París 1985, 200: «Sicut igitur supplicastis, altissimae paupertatis propositum vestrum favore apostolico roboramus, auctoritate vobis praesentium indulgentes, ut recipere possessiones a nullo compelli possitis».

⁵⁴ Cf. S. C. TUGWELL (ed.), *Early Dominicans. Selected Writings*, Mahwah 1982, 16-19.

sí de tot cor intenta assemblejar-se». ⁵⁵ Els mendicants s'han convertit en un signe d'una Església pelegrina, humil i fraterna, que viu entre els pobres no per estratègia proselitista, sinó per identitat. Ensenyen que l'Església és llum només quan es despulla de tot, i que la santedat passa per un cor humil i bolcat en els petits.

L'ESGLÉSIA I L'EDUCACIÓ DELS POBRES

68. Dirigint-se a alguns educadors, el papa Francesc va recordar que l'educació ha estat sempre una de les expressions més altes de la caritat cristiana: «La vostra és una missió plena d'obstacles però també d'alegries. [...] Una missió d'amor, perquè no es pot ensenyar sense estimar». ⁵⁶ En aquest sentit, des dels primers temps, els cristians es van adonar que el saber allibera, dignifica i apropa a la veritat. Per a l'Església, ensenyar als pobres era un acte de justícia i de fe. Inspirada en l'exemple del Mestre, que ensenyava a la gent les veritats divines i humanes, l'Església va assumir la missió de formar els infants i els joves, especialment els més pobres, en la veritat i l'amor. Aquesta missió va prendre forma amb la fundació de Congregacions dedicades a l'educació popular.

69. Al segle XVI, sant Josep de Calassanç, impressionat per la falta d'instrucció i formació dels joves pobres de la ciutat de Roma, en unes sales annexes a l'església de Santa Dorotea al Trastevere, va crear la primera escola pública popular gratuïta d'Europa. Era la llavor de la qual després es desenvoluparia, amb dificultats, l'Orde de Clergues Regulars Pobres de la Mare de Déu de les Escoles Pies, anomenats escolapis, per tal de transmetre als joves «la ciència profana, igual que la saviesa de l'Evangeli, ensenyant-los a descobrir en els seus esdeveniments personals i en la història l'acció amorosa de Déu creador i redemptor». ⁵⁷ De fet, podem considerar a aquest valent sacerdot com «el veritable fundador de l'escola catòlica moderna, que busca la formació integral de l'home i està oberta a tots». ⁵⁸ Animat per la mateixa sensibilitat, al segle XVII sant Joan Bap-

⁵⁵ TOMÀS DE CELANO, *Vita Secunda – pars prima*, cap. IV, 8: *Anal Franc* 10, Florència 1941, 135.

⁵⁶ FRANCESC, *Discurs després de la visita a la tomba de Lorenzo Milani* (Barbiana, 20 de juny de 2017), 2: *AAS* 109 (2017), 745.

⁵⁷ S. JOAN PAU II, *Discurs als participants en el Capítol General dels Clergues Regulars Pobres de la Mare de Déu de les Escoles Pies – Escolapis* (5 de juliol de 1997), 2: *L'Osservatore Romano*, ed. semanal en lengua española, 11 de juliol de 1997, 2.

⁵⁸ *Ibid.*

tista de La Salle, adonant-se de la injustícia causada per l'exclusió dels fills d'obriers i camperols del sistema educatiu de França en aquell temps, va fundar els Germans de les Escoles Cristianes, amb l'ideal d'oferir-los educació gratuïta, una formació sòlida i un ambient fraternal. La Salle veia l'aula com un lloc per al desenvolupament humà, però també per a la conversió. Les seves escoles combinaven la pregària, el mètode, la disciplina i el compartir. Cada infant era considerat un do únic de Déu i l'acte d'ensenyar un servei al Regne de Déu.

70. Ja al segle XIX, també a França, sant Marcel·lí Champagnat va fundar l'Institut dels Germans Maristes de les Escoles, «sensible a les necessitats espirituals i educatives de la seva època, especialment a la ignorància religiosa i a les situacions d'abandonament que vivia particularment la joventut»,⁵⁹ dedicant-se de ple, en una època en la qual l'accés a l'educació era encara privilegi d'uns pocs, a la missió d'educar i evangelitzar els infants i joves, sobretot els més necessitats. Amb el mateix esperit, a Torí, sant Joan Bosco va iniciar l'obra salesiana, basada en els tres principis del “sistema preventiu” –raó, religió i amor–⁶⁰ i el beat Antonio Rosmini va fundar l'Institut de la Caritat, en el qual la “caritat intel·lectual” –juntament amb la “material” i, a la cúspide, l’“espiritual-pastoral”– es presentava com una dimensió indispensable per a qualsevol acció caritativa que mirés el bé i el desenvolupament integral de la persona.⁶¹

71. Moltes Congregacions femenines també van ser protagonistes d'aquesta revolució pedagògica. Les ursulines, les monges de l'Orde de la Companyia de Maria Nostra Senyora, les Mestres Pies i moltes altres fundades especialment als segles XVIII i XIX van ocupar espais on l'Estat estava absent. Van crear escoles en petits pobles, en els suburbis i en els barris obrers. L'educació de les nenes, en particular, es va convertir en una prioritat. Les religioses alfabetitzaven, evangelitzaven, tractaven de qüestions pràctiques de la vida quotidiana, elevaven l'esperit a través del cultiu de les arts i, sobretot, formaven consciències. La seva pedagogia era senzilla: proximitat, paciència, dolçor. Ensenyaven a través de la vida, abans que amb paraules. En temps d'analfabetisme generalitzat i d'exclusió estructural, aquestes dones consagrades eren fars d'esperança. La seva missió era formar el cor, ensenyar a pensar, promoure la dignitat. Combinant

⁵⁹ ID., *Homília durant la Santa Missa de canonització* (18 d'abril de 1999): AAS 91 (1999), 930.

⁶⁰ Cf. ID., *Carta Iuvenum Patris* (31 de gener de 1988), 9: AAS 80 (1988), 976.

⁶¹ Cf. FRANCESC, *Discurs als participants en el Capítol General de l'Institut de la Caritat – Rosminians* (1 d'octubre de 2018): *L'Osservatore Romano*, 1-2 d'octubre de 2018, 7.

una vida de pietat i dedicació al proïsme, van combatre l'abandonament amb la tendresa de qui educa en nom de Crist.

72. Per a la fe cristiana, l'educació dels pobres no és un favor, sinó un deure. Els petits tenen dret a la saviesa, com a exigència bàsica per al reconeixement de la dignitat humana. Ensenyar-los és afirmar el seu valor, donar-los les eines per a transformar la seva realitat. La tradició cristiana entén que el coneixement és un do de Déu i una responsabilitat comunitària. L'educació cristiana forma no només professionals, sinó persones obertes al bé, a la bellesa i a la veritat. Per això, l'escola catòlica, quan és fidel al seu nom, es converteix en un espai d'inclusió, formació integral i promoció humana. Així, conjugant fe i cultura, se sembla futur, s'honra la imatge de Déu i es construeix una societat millor.

ACOMPANYAR ELS MIGRANTS

73. L'experiència de la migració acompanya la història del poble de Déu. Abraham se'n va sense saber on va; Moisès condueix un poble pelegrí pel desert; Maria i Josep van fugir amb el Nen a Egipte. El mateix Crist, que «ha vingut a casa seva, i els seus no l'han acollit» (Jn 1,11), va viure entre nosaltres com a estranger. Per això, l'Església sempre ha reconegut en els migrants una presència viva del Senyor, que en el dia del judici dirà als que siguin a la seva dreta: «Quan era foraster, em vau acollir» (Mt 25,35).

74. Al segle XIX, quan milions d'uropeus emigraven a la recerca de millors condicions de vida, dos grans sants es van destacar en l'atenció pastoral dels migrants: sant Joan Baptista Scalabrini i santa Francesca Xavier Cabrini. Scalabrini, bisbe de Piacenza, va fundar els Missioners de Sant Carles per acompanyar els migrants en les seves comunitats de destinació, oferint-los assistència espiritual, jurídica i material. Veia en els migrants els destinataris d'una nova evangelització, alertant sobre els riscos de l'explotació i la pèrdua de la fe en terra estrangera. Responent amb generositat al carisma que el Senyor li havia concedit, «Scalabrini mirava més enllà, mirava cap al futur, cap a un món i una Església sense barreres, sense estrangers».⁶² Santa Francesca Cabrini, nascuda a Itàlia i naturalitzada nord-americana, es va convertir en la primera ciutadana dels Estats Units en ser canonitzada. Per complir la seva missió d'atendre els emigrants, va creuar l'Atlàntic diverses

⁶² ID., *Homília durant la Santa Missa de canonització* (9 d'octubre de 2022): AAS 114 (2022), 1338.

vegades i «impulsada per una audàcia singular, va començar del no-res la construcció d'escoles, hospitals i orfenats per a multitud de desheretats que s'aventuraven a buscar feina en el nou món, sense conèixer la llengua i sense mitjans que els permetessin una inserció digna en la societat nord-americana, en la que sovint eren víctimes de persones sense escrúpols. El seu cor matern, que no es resignava mai, arribava a ells onsevilla que es trobessin: als tuguris, a les presons i a les mines».⁶³ L'Any Sant de 1950, el papa Pius XII la va proclamar patrona de tots els migrants.⁶⁴

75. La tradició de l'activitat de l'Església amb i per als migrants continua, i avui aquest servei s'expressa en iniciatives com els centres d'acollida per a refugiats, les missions a les fronteres i els esforços de Càritas Internacional i altres institucions. El Magisteri contemporani reafirma clarament aquest compromís. El papa Francesc recordava que la missió de l'Església al costat dels migrants i refugiats és encara més àmplia, insistint en que «la resposta al desafiament plantejat per les migracions contemporànies es pot resumir en quatre verbs: acollir, protegir, promoure i integrar. Però aquests verbs no s'apliquen només als migrants i als refugiats. Expressen la missió de l'Església en relació a tots els habitants de les perifèries existencials, que han de ser acollits, protegits, promoguts i integrats».⁶⁵ I afegia: «Cada ésser humà és fill de Déu. En ell hi ha impresa la imatge de Crist. Es tracta, doncs, que nosaltres siguem els primers en veure'l i així puguem ajudar els altres a veure en l'emigrant i en el refugiat no sols un problema que ha de ser afrontat, sinó un germà i una germana que han de ser acollits, respectats i estimats, una ocasió que la Providència ens ofereix per a contribuir a la construcció d'una societat més justa, una democràcia més plena, un país més solidari, un món més fraternal i una comunitat cristiana més oberta, d'acord amb l'Evangeli».⁶⁶ L'Església, com a mare, camina amb els qui caminen. On el món veu una amenaça, ella hi veu fills; on s'alcen murs, ella construeix ponts. Sap que l'anunci de l'Evangeli només és creïble quan es tradueix en gestos de proximitat i d'acollida; i que, en cada migrant rebutjat, és Crist mateix qui truca a les portes de la comunitat.

⁶³ S. JOAN PAU II, *Missatge a la Congregació de Missioneres del Sagrat Cor* (31 de maig de 2000), 3: *L'Osservatore Romano*, ed. setmanal en llengua espanyola, 28 de juliol de 2000, 5.

⁶⁴ Cf. PIUS XII, *Breu ap. Superiore iam aetate* (8 de setembre de 1950): AAS 43 (1951), 455-456.

⁶⁵ FRANCESC, *Missatge per a la CV Jornada Mundial del Migrant i del Refugiat* (27 de maig de 2019): AAS 111 (2019), 911.

⁶⁶ ID., *Missatge per a la C Jornada Mundial del Migrant i del Refugiat* (5 d'agost de 2013): AAS 105 (2013), 930.

AL COSTAT DELS DARRERS

76. La santedat cristiana floreix, amb freqüència, als llocs més oblidats i ferits de la humanitat. Els més pobres entre els pobres —els qui no només no tenen béns, sinó tampoc veu ni reconeixement de la seva dignitat— ocupen un lloc especial en el cor de Déu. Són els preferits de l'Evangeli, els hereus del Regne (cf. Lc 6,20). És en ells on Crist continua patint i ressuscitant. És en ells on l'Església redescobreix la crida a mostrar la seva realitat més autèntica.

77. Santa Teresa de Calcuta, canonitzada el 2016, es va convertir en una icona universal de la caritat viscuda fins a l'extrem a favor dels més indigents, descartats per la societat. Fundadora de les Missioneres de la Caritat, va dedicar la seva vida als moribunds abandonats als carrers de l'Índia. Recollia els rebutjats, en rentava les ferides i els acompanyava fins al moment de la mort amb una tendresa que era pregària. El seu amor pels més pobres entre els pobres la duia no només a atendre'n les necessitats materials, sinó també a anunciar-los la bona nova de l'Evangeli: «Volem proclamar la bona nova als pobres que Déu els estima, que nosaltres els estimem, que ells són algú per a nosaltres, que ells també han estat creats per la mateixa mà amorosa de Déu, per a estimar i ser estimats. Els nostres pobres són grans persones, són persones molt estimables, no necessiten la nostra llàstima i simpatia, necessiten el nostre amor compresiu. Necessiten el nostre respecte, necessiten que els tractem amb dignitat».⁶⁷ Tot això naixia d'una profunda espiritualitat que veia el servei als més pobres com a fruit de la pregària i de l'amor, que generen la veritable pau, com recordava el papa Joan Pau II als pelegrins que havien anat a Roma per a la seva beatificació: «On va trobar la mare Teresa la força per posar-se completament al servei dels altres? La va trobar en la pregària i en la contemplació silenciosa de Jesucrist, del seu sant Rostre i del seu Sagrat Cor. Ho va dir ella mateixa: "El fruit del silenci és l'oració; el fruit de l'oració és la fe; el fruit de la fe és l'amor; el fruit de l'amor és el servei; i el fruit del servei és la pau". [...] La pregària va omplir el seu cor de la pau de Crist i li va permetre irradiar-la als altres».⁶⁸ Teresa no es considerava una filantropa ni una activista, sinó esposa de Crist crucificat, a qui servia amb amor total en els germans que patien.

⁶⁷ STA. TERESA DE CALCUTA, *Discurs en rebre el Premi Nobel de la Pau* (Oslo, 10 de desembre de 1979): ID., *Aimer jusqu'à en avoir mal*, Lyon 2017, 19-20.

⁶⁸ S. JOAN PAU II, *Discurs als pelegrins vinguts a Roma per a la beatificació de la Mare Teresa de Calcuta* (20 d'octubre de 2003), 3: *L'Osservatore Romano*, ed. semanal en lengua española, 31 d'octubre de 2003, 7.

78. Al Brasil, santa Dulce dels Pobres, coneguda com “l’àngel bo de Bahia”, va encarnar el mateix esperit evangèlic amb trets brasilers. Referint-se a ella i a unes altres dues religioses canonitzades en la mateixa celebració, el papa Francesc va recordar l’amor que professaven als més marginats de la societat i va afirmar que les noves santes «ens mostren que la vida consagrada és un camí d’amor en les perifèries existencials del món».⁶⁹ La germana Dulce va enfrontar la precarietat amb creativitat, els obstacles amb tendresa, la carència amb fe indestructible. Va començar acollint malalts en un galliner, i des d’allà va fundar una de les obres socials més grans del país. Atenia milers de persones al dia, sense perdre mai la seva dolçor. Es va fer pobre amb els pobres per amor al summament Pobre. Vivía amb poca cosa, pregava amb fervor i servia amb alegria. La seva fe no l’allunyava del món, sinó que la sumia encara més profundament en els dolors dels darrers.

79. Es podria recordar també sant Benito Menni i les Germanes Hospitalàries del Sagrat Cor de Jesús, al costat de les persones amb discapacitats; sant Carles de Foucauld entre les comunitats del Sàhara; santa Katharine Drexel, al costat dels grups més desfavorits de l’Amèrica del Nord; la germana Emmanuelle amb els recol·lectors de brossa al barri d’Ezbet El Nakhl, a la ciutat d’El Caire; i moltíssimes més. Cadascú a la seva manera va descobrir que els més pobres no són mers objectes de compassió, sinó mestres de l’Evangeli. No es tracta de “portar-los a Déu”, sinó de trobar-lo en ells. Tots aquests exemples ensenyen que servir els pobres no és un gest de dalt a baix, sinó una trobada entre iguals, on Crist es revela i és adorat. Sant Joan Pau II ens recordava que «en la persona dels pobres hi ha una presència especial [de Crist], que imposa a l’Església una opció preferencial per ells».⁷⁰ Per tant, quan l’Església s’inclina fins a terra per tenir cura dels pobres, assumeix la seva postura més elevada.

MOVIMENTS POPULARS

80 Hem de reconèixer també que, al llarg de la història cristiana, l’ajuda als pobres i la lluita pels seus drets no han implicat només els individus,

⁶⁹ FRANCESC, *Homília durant la Santa Missa de canonització* (13 d’octubre de 2019): AAS 111 (2019), 1712.

⁷⁰ S. JOAN PAU II, Carta ap. *Novo millennio ineunte* (6 de gener de 2001), 49: AAS 93 (2001), 302.

algunes famílies, les institucions o les comunitats religioses. Han existit, i existeixen, diversos moviments populars, integrats per laics i guiats per líders populars, moltes vegades sota sospita o fins i tot perseguits. Em refereixo a un «conjunt de persones que no caminen com a individus sinó com l'entramat d'una comunitat de tots i per a tots, que no pot deixar que els més pobres i febles es quedin enrere. [...] Els líders populars, aleshores, són aquells que tenen la capacitat d'incorporar tothom. [...] Els joves malmesos i crucificats no els fan pas fàstic ni por».⁷¹

81. Aquests líders populars saben que la solidaritat «també és lluitar contra les causes estructurals de la pobresa, la desigualtat, la falta de feina, la terra i l'habitatge, la negació dels drets socials i laborals. És enfrontar els efectes destructors de l'imperi dels diners. [...] La solidaritat, entesa en el seu sentit més profund, és una manera de fer història i això és el que fan els moviments populars».⁷² Per aquesta raó, quan les diferents institucions pensen en les necessitats dels pobres es requereix «que incloguin els moviments populars i animin les estructures de govern locals, nacionals i internacionals amb aquest torrent d'energia moral que sorgeix de la incorporació dels exclosos en la construcció del destí comú».⁷³ Els moviments populars, efectivament, ens conviden a superar «aquesta idea de les polítiques socials concebudes com una política vers els pobres però mai amb els pobres, mai dels pobres i molt menys inserida en un projecte que reunifiqui els pobles».⁷⁴ Si els polítics i els professionals no els escolten, «la democràcia s'atrofia, es converteix en un nominalisme, una formalitat, perd representativitat, es va desencarnant perquè deixa fora el poble en la seva lluita quotidiana per la dignitat, en la construcció del seu destí».⁷⁵ El mateix s'ha de dir de les institucions de l'Església.

⁷¹ FRANCESC, Exhort. ap. *Christus vivit* (25 de març de 2019), 231: AAS 111 (2019), 458.

⁷² ID., *Discurs als participants en la Trobada mundial dels moviments populars* (28 d'octubre de 2014): AAS 106 (2014), 851-852.

⁷³ *Ibid.*: AAS 106 (2014), 859.

⁷⁴ ID., *Discurs als participants en la Trobada mundial dels moviments populars* (5 de novembre de 2016): *L'Osservatore Romano*, ed. semanal en lengua española, 11 de novembre de 2016, 8.

⁷⁵ *Ibid.*

CAPÍTOL QUART

UNA HISTÒRIA QUE CONTINUA

EL SEGLE DE LA DOCTRINA SOCIAL DE L'ESGLÉSIA

82. L'acceleració de les transformacions tecnològiques i socials dels darrers dos segles, plena de tràgiques contradiccions, no només ha estat patida, sinó també afrontada i pensada pels pobres. Els moviments de treballadors, de dones i de joves, així com la lluita contra la discriminació racial, han donat lloc a una nova consciència de la dignitat dels marginats. També l'aportació de la Doctrina Social de l'Església té en si aquesta arrel popular que cal no oblidar; seria inimaginable la seva relectura de la revelació cristiana en les modernes circumstàncies socials, laborals, econòmiques i culturals sense els laics cristians bregant amb els desafiaments del seu temps. Al seu costat van treballar religioses i religiosos, testimonis d'una Església en sortida dels camins ja recorreguts. El canvi d'època que afrontem ara fa encara més necessària la contínua interacció entre els batejats i el Magisteri, entre els ciutadans i els experts, entre el poble i les institucions. En particular, es reconeix novament que la realitat es veu millor des dels marges i que els pobres són subjectes d'una intel·ligència específica, indispensable per a l'Església i la humanitat.

83. El Magisteri dels darrers cent cinquanta anys ofereix una autèntica font d'ensenyaments referits als pobres. D'aquesta manera, els bisbes de Roma s'han fet veu de noves consciències, preses en consideració per al discerniment eclesial. Per exemple, a la carta encíclica *Rerum novarum* (1891), Lleó XIII va afrontar la qüestió del treball, posant al descobert la situació intolerable de molts obrers de la indústria, proposant la instauració d'un ordre social just. Altres pontífexs també s'han expressat en aquesta línia. Amb l'encíclica *Mater et magistra* (1961) sant Joan XXIII es va fer promotor d'una justícia de dimensions mundials: els països rics no podien romandre indiferents davant dels països oprimits per la fam i la misèria, sinó que estaven cridats a socórrer-los generosament amb tots els recursos.

84. El Concili Vaticà II representa una etapa fonamental en el discerniment eclesial en relació amb els pobres, a la llum de la Revelació. Si bé en els documents preparatoris aquest tema va ser marginal, des del radiomissatge de l'11 de setembre de 1962, a un mes de l'obertura del Concili, sant Joan XXIII va centrar l'atenció sobre aquest amb paraules inoblidables: «L'Església es presenta com és i com vol ser, com a Església de tots, en

particular com l'Església dels pobres».⁷⁶ Va ser, doncs, el gran treball de bisbes, teòlegs i experts preocupats per la renovació de l'Església –amb el suport del mateix sant Joan XXIII– el que va reorientar el Concili. És fonamental la naturalesa cristocèntrica, és a dir, doctrinal i no només social, d'aquest ferment. Nombrosos pares conciliars, en efecte, van afavorir la consolidació de la consciència, ben expressada pel cardenal Lercaro en la seva memorable intervenció del 6 de desembre de 1962, que «el misteri de Crist en l'Església és sempre, però sobretot avui, el misteri de Crist en els pobres»,⁷⁷ i que «no es tracta d'un tema més».⁷⁸ L'arquebisbe de Bolonya, preparant el text d'aquesta intervenció, anotava: «Aquesta és l'hora dels pobres, dels milions de pobres que són a tota la terra, aquesta és l'hora del misteri de l'Església mare dels pobres, aquesta és l'hora del misteri de Crist sobretot en el pobre».⁷⁹ Es perfilava així la necessitat d'una nova forma eclesial, més senzilla i sòbria, que impliqués tot el poble de Déu i la seva figura històrica. Una Església més semblant al seu Senyor que a les potències mundanes, adreçada a estimular en tota la humanitat un compromís concret per resoldre el gran problema de la pobresa en el món.

85. Sant Pau VI, en ocasió de l'obertura de la segona sessió del Concili, va reprendre el tema plantejat pel seu predecessor respecte a l'Església que mira amb particular interès «els pobres, els necessitats, els afligits i els malalts, els presoners, els que passen fam; és a dir, mira d'una manera particular aquella part d'humanitat que sofreix i que plora; perquè ella sap que aquests homes li pertanyen de dret evangèlic».⁸⁰ A l'Audiència general de l'11 de novembre de 1964, va subratllar que «el pobre és representant de Crist» i, apropant la imatge del Senyor en els últims a la que es manifesta en el Papa, va afirmar: «La representació de Crist en el pobre és universal, tot pobre reflecteix Crist; la del Papa és personal. [...] El pobre i Pere poden coincidir, poden ser la mateixa persona, revestida d'una doble representació: la de la pobresa i la de l'autoritat».⁸¹ D'aquesta manera, el vincle intrínsec entre l'Església i els pobres era expressat simbòlicament amb una claredat original.

⁷⁶ S. JOAN XXIII, *Radiomissatge a tots els fidels del món un mes abans de l'obertura del Concili Ecumènic Vaticà II* (11 de setembre de 1962): AAS 54 (1962), 682.

⁷⁷ G. LERCARO, *Intervenció en la XXXV Congregació general del Concili Ecumènic Vaticà II* (6 de desembre de 1962), 2: AS I/IV, 327-328.

⁷⁸ *Ibid.*, 4: AS I/IV, 329.

⁷⁹ ISTITUTO PER LE SCIENZE RELIGIOSE (ed.), *Per la forza dello Spirito. Discorsi conciliari del Card. Giacomo Lercaro*, Bolonya 1984, 115.

⁸⁰ S. PAU VI, *Al·locució en la solemne obertura de la segona sessió del Concili Ecumènic Vaticà II* (29 de setembre de 1963): AAS 55 (1963), 857.

⁸¹ ID., *Catequesi* (11 de novembre de 1964): *Insegnamenti di Paolo VI*, II (1964), 984.

86. En la constitució pastoral *Gaudium et spes*, actualitzant l'herència dels Pares de l'Església, el Concili va afirmar amb força el destí universal dels béns de la terra i la funció social de la propietat que se'n deriva: «Déu ha destinat la terra i tot el que conté a l'ús de tots els homes i pobles, talment que els béns creats han d'arribar a tothom. [...] Per això l'home, en usar-ne, ha de considerar les coses exteriors que legítimament posseeix, no solament com a pròpies d'ell, sinó també com a comunes, en el sentit que puguin aprofitar no tan sols a ell sinó també als altres. D'altra banda, pertoca a tothom el dret de tenir la part de béns suficient per a ell i la seva família. [...] I el qui es troba en extrema necessitat té dret a procurar-se, de les riqueses d'altri, allò que li és necessari. [...] La mateixa propietat privada té per la seva naturalesa també una funció social que es fonamenta en la llei de la destinació comuna dels béns. Si es negligeix aquesta funció social, la propietat pot esdevenir molt sovint ocasió de cobdícies i de greus desordres».⁸² Aquesta convicció va ser impulsada novament per sant Pau VI a l'encíclica *Populorum progressio*, on llegim que ningú no pot considerar-se autoritzat a «reservar-se en ús exclusiu el que supera la pròpia necessitat quan als altres els falta el necessari».⁸³ En la seva intervenció a les Nacions Unides, el papa Montini es va presentar com a advocat dels pobles pobres,⁸⁴ sol·licitant a la comunitat internacional l'edificació d'un món solidari.

87. Amb sant Joan Pau II es consolida, almenys a nivell doctrinal, la relació preferencial de l'Església amb els pobres. El seu magisteri ha reconegut, en efecte, que l'opció pels pobres és una «forma especial de primacia en l'exercici de la caritat cristiana, de la qual en dona testimoni tota la tradició de l'Església».⁸⁵ A l'encíclica *Sollicitudo rei socialis* escriu també que avui, atesa la dimensió mundial que ha adquirit la qüestió social, «aquest amor preferencial, amb les decisions que ens inspira, no pot deixar d'abastar les immenses munions de famolencs, captaires, sense sostre, sense atencions mèdiques i, sobretot, sense esperança d'un futur millor: no es pot oblidar l'existència d'aquesta realitat. Ignorar-ho significaria assemblear-nos al "ric epuló" que fingia no conèixer el captaire Llätzer, postrat a la porta (cf. Lc 16,19-31)».⁸⁶ El seu ensenyament sobre el treball adquireix importància

⁸² CONC. ECUM. VAT. II, Const. past. *Gaudium et spes*, 69. 71.

⁸³ S. PAU VI, Carta enc. *Populorum progressio* (26 de març de 1967), 23: AAS 59 (1967), 269.

⁸⁴ Cf. *ibíd.*, 4: AAS 59 (1967), 259.

⁸⁵ S. JOAN PAU II, Carta enc. *Sollicitudo rei socialis* (30 de desembre de 1987), 42: AAS 80 (1988), 572.

⁸⁶ *Ibid.*: AAS 80 (1988), 573.

quan volem pensar en el rol actiu dels pobres en la renovació de l'Església i de la societat, deixant enrere el paternalisme de la mera assistència de les seves necessitats immediates. A l'encíclica *Laborem exercens* afirma que «el treball humà és una clau, potser la clau essencial, de tota la qüestió social».⁸⁷

88. Davant de les múltiples crisis que han caracteritzat el començament del tercer mil·lenni, la lectura de Benet XVI es fa més marcadament política. Així, a la carta encíclica *Caritas in veritate* afirma que «s'estima el proïsme més eficaçment com més es treballa per un bé comú que respongui també a les seves necessitats reals».⁸⁸ A més, observa que «la fam no depèn tant de l'escassetat material com de la insuficiència de recursos socials, el més important dels quals és de tipus institucional. És a dir, falta un sistema d'institucions econòmiques capaces, tant d'assegurar que es tingui accés a l'aigua i a l'àpat de manera regular i adequada des del punt de vista nutricional, com d'afrontar les exigències relacionades amb les necessitats primàries i amb les emergències de crisis alimentàries reals, provocades per causes naturals o per la irresponsabilitat política nacional i internacional».⁸⁹

89. El papa Francesc ha reconegut com, a més del magisteri dels bisbes de Roma, en els darrers decennis s'han fet cada vegada més freqüents els posicionaments adoptats per les Conferències episcopals nacionals i regionals sobre això. Per exemple, ell va poder testimoniar en primera persona el compromís particular de l'episcopat llatinoamericà en reflexionar sobre la relació de l'Església amb els pobres. En el període postconciliar, a gairebé tots els països de l'Amèrica Llatina es va sentir fortament la identificació de l'Església amb els pobres i la participació activa en el seu rescat. Va ser el cor mateix de l'Església el que es va commoure davant de tanta gent pobra que patia desocupació, subocupació, salaris inics i estava obligada a viure en condicions miserables. El martiri de sant Óscar Romero, arquebisbe de Sant Salvador, fou alhora un testimoni i una exhortació viva per a l'Església. Ell va sentir com a propi el drama de la gran majoria dels seus fidels i els va fer el centre de la seva opció pastoral. Les Conferències de l'Episcopat Llatinoamericà a Medellín, Puebla, Santo Domingo i Aparecida constitueixen etapes significatives també per a tota l'Església.

⁸⁷ ID., Carta enc. *Laborem exercens* (14 de setembre de 1981), 3: AAS 73 (1981), 584.

⁸⁸ BENET XVI, Carta enc. *Caritas in veritate* (29 de juny de 2009), 7: AAS 101 (2009), 645.

⁸⁹ *Ibid.*, 27: AAS 101 (2009), 661.

Jo mateix, missioner durant llargs anys al Perú, dec molt a aquest camí de discerniment eclesial, que el papa Francesc ha sabut unir sàviament al d'altres esglésies particulars, especialment les del Sud global. Ara em voldria referir a dos temes específics d'aquest magisteri episcopal.

ESTRUCTURES DE PECAT QUE CAUSEN POBRESA I DESIGUALTATS EXTREMES

90. A Medellín, els bisbes es van pronunciar a favor de l'opció preferencial pels pobres: «Crist, el nostre Salvador, no només va estimar els pobres, sinó que “sent ric es va fer pobre”, va viure en la pobresa, va centrar la seva missió en l'anunci als pobres del seu alliberament i va fundar la seva Església com a signe d'aquesta pobresa entre els homes. [...] La pobresa de tants germans clama justícia, solidaritat, testimoniatge, compromís, esforç i superació per al compliment ple de la missió salvífica encomanada per Crist».⁹⁰ Els bisbes van afirmar amb força que l'Església, per ser plenament fidel a la seva vocació, no només ha de compartir la condició dels pobres, sinó també posar-se de la seva banda, comprometent-se diligentment en la seva promoció integral. La Conferència de Puebla, davant l'agreujament de la pobresa a Amèrica Llatina, va confirmar la decisió de Medellín amb una opció franca i profètica a favor dels pobres, i va qualificar les estructures d'injustícia com a “pecat social”.

91. La caritat és una força que canvia la realitat, una autèntica potència històrica de canvi. És la font a què ha de fer referència tot compromís per «resoldre les causes estructurals de la pobresa»,⁹¹ i dur-ho a terme urgentment. Faig vots, per tant, perquè «creixi el nombre de polítics capaços d'entrar en un autèntic diàleg que s'orienti eficaçment a guarir les arrels profundes i no l'aparença dels mals del nostre món»,⁹² perquè «es tracta d'escoltar el clamor de pobles sencers, dels pobles més pobres de la terra».⁹³

92. Per tant, cal continuar denunciant la “dictadura d'una economia que mata” i reconèixer que «mentre els guanys d'uns pocs creixen exponenci-

⁹⁰ II CONFERÈNCIA GENERAL DE L'EPISCOPAT LLATINOAMERICÀ, *Document de Medellín* (24 d'octubre de 1968), 14, n. 7: CELAM, *Medellín. Conclusiones*, Lima 2005, 131-132.

⁹¹ FRANCESC, Exhort. ap. *Evangelii gaudium* (24 de novembre de 2013), 202: AAS 105 (2013), 1105.

⁹² *Ibid.*, 205: AAS 105 (2013), 1106.

⁹³ *Ibid.*, 190: AAS 105 (2013), 1099.

aliment, els de la majoria es queden cada vegada més lluny del benestar d'aquesta minoria feliç. Aquest desequilibri prové d'ideologies que defensen l'autonomia absoluta dels mercats i l'especulació financera. D'aquí que neguin el dret de control dels Estats, encarregats de vetllar pel bé comú. S'instaura una nova tirania invisible, a vegades virtual, que imposa, de forma unilateral i implacable, les seves lleis i les seves regles».⁹⁴ Encara que no falten diferents teories que intenten justificar l'estat actual de les coses, o explicar que la racionalitat econòmica ens exigeix que esperem que les forces invisibles del mercat ho resolguin tot, la dignitat de cada persona humana ha de ser respectada ara, no demà, i la situació de misèria de moltes persones a qui aquesta dignitat es nega ha de ser una crida constant per a la nostra consciència.

93. A l'encíclica *Dilexit nos*, el papa Francesc ha recordat com el pecat social pren la forma d'"estructura de pecat" a la societat, que «moltes vegades [...] s'insereix en una mentalitat dominant que considera normal o racional allò que en realitat és només egoisme i indiferència. Aquest fenomen es pot definir com l'"alienació social"».⁹⁵ Es torna normal ignorar els pobres i viure com si no existissin. Es presenta com a elecció racional organitzar l'economia demanant sacrificis al poble, per assolir certs objectius que interessin als poderosos; mentre que als pobres només els queden promeses de "gotes" que cauran, fins que una nova crisi global els porti de tornada a la situació anterior. És una autèntica alienació aquella que només porta a trobar excuses teòriques i no a tractar de resoldre avui els problemes concrets dels que pateixen. Ja ho deia sant Joan Pau II: «Està alienada una societat que, en les seves formes d'organització social, de producció i de consum, fa més difícil la realització d'aquesta donació i la formació d'aquesta solidaritat interhumana».⁹⁶

94. Hem de comprometre'ns cada vegada més per resoldre les causes estructurals de la pobresa. És una urgència que «no pot esperar, no sols per una exigència pragmàtica d'obtenir resultats i d'ordenar la societat, sinó per guarir-la d'una malaltia que la fa fràgil i indigna i que només podrà dur-la a noves crisis. Els plans assistencials, que atenen certes urgències, sols haurien de pensar-se com a respostes passatgeres».⁹⁷ La manca d'equitat

⁹⁴ *Ibid.*, 56: AAS 105 (2013), 1043.

⁹⁵ ID., Carta enc. *Dilexit nos* (24 d'octubre de 2024), 183: AAS 116 (2024), 1427.

⁹⁶ S. JOAN PAU II, Carta enc. *Centesimus annus* (1 de maig de 1991), 41: AAS 83 (1991), 844-845.

⁹⁷ FRANCESC, Exhort. ap. *Evangelii gaudium* (24 de novembre de 2013), 202: AAS 105 (2013), 1105.

«és arrel dels mals socials».⁹⁸ En efecte, «moltes vegades es percep que, de fet, els drets humans no són iguals per a tothom».⁹⁹

95. Resulta que «en el vigent model “exitista” i “privatista” no sembla tenir sentit invertir perquè els lents, febles o menys dotats puguin obrir-se camí en la vida».¹⁰⁰ La pregunta recurrent és sempre la mateixa: Els menys dotats no són persones humanes? Els febles no tenen la nostra mateixa dignitat? Els que van néixer amb menys possibilitats valen menys com a éssers humans, i només s’han de limitar a sobreviure? De la nostra resposta a aquests interrogants en depèn el valor de les nostres societats i també el nostre futur. O reconquerim la nostra dignitat moral i espiritual, o caiem com en un pou de brutícia. Si no ens aturem a prendre’ns les coses de debò continuarem així, de manera explícita o dissimulada, legítimant «el model distributiu actual, en què una minoria es creu amb el dret de consumir en una proporció que seria impossible generalitzar, perquè el planeta no podria ni tan sols contenir els residus de semblant consum».¹⁰¹

96. Entre les qüestions estructurals –que no és possible imaginar que es resolguin de dalt i que requereixen ser assumides com més aviat millor– hi ha el tema dels llocs, els espais, les cases i les ciutats on els pobres viuen i transiten. Ho sabem, «que boniques que són les ciutats que superen la desconfiança malaltissa i integren els diferents, i que fan d’aquesta integració un nou factor de desenvolupament! Que belles són les ciutats que, fins i tot en el disseny arquitectònic, són plenes d’espais que connecten, relacionen, afavoreixen el reconeixement de l’altre!».¹⁰² Alhora, «no podem deixar de considerar els efectes de la degradació ambiental, de l’actual model de desenvolupament i de la cultura del rebuig en la vida de les persones».¹⁰³ De fet, «la deterioració de l’ambient i la de la societat afecten d’una manera especial els més febles del planeta».¹⁰⁴

97. Per tant, és responsabilitat de tots els membres del poble de Déu fer sentir, de diferents maneres, una veu que desperti, que denunciï i que s’exposi, fins i tot a cost de semblar “estúpids”. Les estructures d’injustícia

⁹⁸ *Ibíd.*

⁹⁹ ID., Carta enc. *Fratelli tutti* (3 d’octubre de 2020), 22: AAS 112 (2020), 976.

¹⁰⁰ ID., Exhort. ap. *Evangelii gaudium* (24 de novembre de 2013), 209: AAS 105 (2013), 1107.

¹⁰¹ ID., Carta enc. *Laudato si’* (24 de maig de 2015), 50: AAS 107 (2015), 866.

¹⁰² ID., Exhort. ap. *Evangelii gaudium* (24 de novembre de 2013), 210: AAS 105 (2013), 1107.

¹⁰³ ID., Carta enc. *Laudato si’* (24 de maig de 2015), 43: AAS 107 (2015), 863.

¹⁰⁴ *Ibíd.*, 48: AAS 107 (2015), 865.

han de ser reconegudes i destruïdes amb la força del bé mitjançant un canvi de mentalitat, però també amb l'ajuda de les ciències i la tècnica, mitjançant el desenvolupament de polítiques eficaces en la transformació de la societat. Sempre cal recordar que la proposta de l'Evangeli no és només una relació individual i íntima amb el Senyor. La proposta és més àmplia: «és el Regne de Déu (cf. Lc 4,43); es tracta d'estimar Déu que regna en el món. En la mesura en què ell aconsegueixi de regnar entre nosaltres, la vida social serà àmbit de fraternitat, de justícia, de pau, de dignitat per a tothom. Llavors, tant l'anunci com l'experiència cristiana tendeixen a provocar conseqüències socials. Busquem el seu Regne».¹⁰⁵

98. En fi, un document que al principi no va ser ben acollit per alguns, ens ofereix una reflexió sempre actual: «Als defensors de "l'ortodòxia", de vegades s'adreça el retret de passivitat, d'indulgència o de complicitat culpables respecte a situacions d'injustícia intolerables i dels règims polítics que les mantenen. La conversió espiritual, la intensitat de l'amor a Déu i al proïsme, el zel per la justícia i la pau, el sentit evangèlic dels pobres i de la pobresa són requerits a tots, i especialment als pastors i als responsables. La preocupació per la puresa de la fe ha d'anar unida a la preocupació per aportar, amb una vida teològica integral, la resposta d'un testimoni eficaç de servei al proïsme i, particularment, al pobre i a l'oprimit».¹⁰⁶

ELS POBRES COM A SUBJECTES

99. Un do fonamental per al camí de l'Església universal està representat pel discerniment de la Conferència d'Apacida, on els bisbes llatinoamericans van explicitar que l'opció preferencial de l'Església pels pobres «està implícita en la fe cristològica en aquell Déu que s'ha fet pobre per nosaltres, per enriquir-nos amb la seva pobresa».¹⁰⁷ En el document es contextualitza la missió en l'actual situació del món globalitzat, amb els seus nous i dramàtics desequilibris,¹⁰⁸ i els bisbes, en el missatge final,

¹⁰⁵ ID., Exhort. ap. *Evangelii gaudium* (24 de novembre de 2013), 180: AAS 105 (2013), 1095.

¹⁰⁶ CONGREGACIÓ PER A LA DOCTRINA DE LA FE, *Instrucció sobre alguns aspectes de la "Teologia de l'alliberament"* (6 d'agost de 1984), XI, 18: AAS 76 (1984), 907-908.

¹⁰⁷ V CONFERÈNCIA GENERAL DE L'EPISCOPAT LLATINOAMERICÀ I DEL CARIB, *Document d'Apacida* (29 de juny de 2007), n. 392, Bogotà 2007, p. 179-180. Cf. BENET XVI, *Discurs en la sessió inaugural dels treballs de la V Conferència General de l'Episcopat Llatinoamericà i del Carib* (13 de maig de 2007), 3: AAS 99 (2007), 450.

¹⁰⁸ Cf. V CONFERÈNCIA GENERAL DE L'EPISCOPAT LLATINOAMERICÀ I DEL CARIB, *Document d'Apacida* (29 de juny de 2007), nn. 43-87, p. 31-47.

escriuen: «Les agudes diferències entre rics i pobres ens conviden a treballar amb més interès en ser deixebles que saben compartir la taula de la vida, taula de tots els fills i filles del Pare, taula oberta, influent, en què no falti ningú. Per això reafirmem la nostra opció preferencial i evangèlica pels pobres».¹⁰⁹

100. Al mateix temps, el document –aprofundint un tema ja present a les Conferències precedents de l’episcopat d’Amèrica Llatina– insisteix en la necessitat de considerar les comunitats marginades com a *subjectes* capaços de crear la seva pròpia cultura, més que com a *objectes* de beneficència. Això implica que aquestes comunitats tenen el dret de viure l’Evangeli, de celebrar i comunicar la fe segons els valors presents en la seva cultura. L’experiència de la pobresa els dona la capacitat per reconèixer aspectes de la realitat que altres no són capaços de veure, i per això la societat necessita escoltar-los. El mateix val per a l’Església, que ha de valorar positivament la manera “popular” que ells tenen de viure la fe. Un bonic text del document final d’Aparecida ens ajuda a reflexionar sobre aquest punt, per trobar l’actitud correcta: «Només la proximitat que ens fa amics ens permet apreciar profundament els valors dels pobres d’avui, els seus anhels legítims i la seva pròpia manera de viure la fe. [...] Dia a dia, els pobres es fan subjectes de l’evangelització i de la promoció humana integral: eduquen els seus fills a la fe, viuen una solidaritat constant entre parents i veïns, busquen constantment Déu i donen vida al pelegrinar de l’Església. A la llum de l’Evangeli reconeixem la seva immensa dignitat i el seu valor sagrat als ulls de Crist, pobre com ells i exclòs entre ells. Des d’aquesta experiència creient, hi compartirem la defensa dels seus drets».¹¹⁰

101. Tot això comporta la presència d’un aspecte en l’opció pels pobres que hem de recordar constantment: aquesta opció, en efecte, exigeix de part nostra «una atenció posada en l’altre. [...] Aquesta atenció amant és l’inici d’una veritable preocupació per la seva persona, a partir de la qual desitjo buscar efectivament el seu bé. Això implica valorar el pobre en la seva bondat pròpia, amb la seva manera de ser, amb la seva cultura, amb la seva manera de viure la fe. El veritable amor sempre és contemplatiu, ens permet de servir a l’altre no per necessitat o per vanitat, sinó perquè ell és bonic, més enllà de la seva aparença. [...] Només des d’aquesta proximitat real i cordial podem acompanyar-los adequadament en el seu

¹⁰⁹ ID., *Missatge final* (29 de maig de 2007), n. 4, Bogotá 2007, p. 275.

¹¹⁰ ID., *Document d’Aparecida* (29 de juny de 2007), núm. 398, p. 182.

camí d'alliberació».¹¹¹ Per això, dirigeixo un agraïment sincer a tots els que han escollit viure entre els pobres; és a dir, a aquells que no els van a visitar de tant en tant, sinó que viuen amb ells i com ells. Aquesta és una opció que ha de trobar lloc entre les formes més altes de vida evangèlica.

102. En aquesta perspectiva, apareix clarament la necessitat que «tots ens deixem evangelitzar»¹¹² pels pobres, i que tots reconeguem «la misteriosa saviesa que Déu vol comunicar-nos a través d'ells».¹¹³ Crescuts en l'extrema precarietat, aprenent a sobreviure enmig de les condicions més difícils, confiant en Déu amb la certesa que ningú més no les pren seriosament, ajudant-se mútuament en els moments més obscurs, els pobres han après moltes coses que conserven en el misteri del seu cor. Aquells d'entre nosaltres que no han experimentat situacions semblants, d'una vida viscuda al límit, segurament tenen molt a rebre d'aquesta font de saviesa que constitueix l'experiència dels pobres. Només comparant les nostres queixes amb els seus sofriments i privacions, és possible rebre un retret que ens convidi a simplificar la nostra vida.

CAPÍTOL CINQUÈ

UN DESAFIAMENT PERMANENT

103. He decidit recordar aquesta bimil·lenària història d'atenció eclesial als pobres i amb els pobres per mostrar que aquesta forma part essencial del camí ininterromput de l'Església. La cura dels pobres forma part de la gran Tradició de l'Església, com un far de llum que, des de l'Evangeli, ha il·luminat els cors i els passos dels cristians de tots els temps. Per tant, hem de sentir la urgència de convidar tothom a submergir-se en aquest riu de llum i de vida que prové del reconeixement de Crist en el rostre dels necessitats i dels qui pateixen. L'amor als pobres és un element essencial de la història de Déu amb nosaltres i, des del cor de l'Església, prorromp com una crida contínua en els cors dels creients, tant en les comunitats com en cadascun dels fidels. L'Església, com a Cos de Crist, sent com a "carn" pròpia la vida dels pobres, que són part privilegiada del poble que va en camí. Per això, l'amor als qui són pobres –en qualsevol manera que es manifesti aquesta pobresa– és la garantia d'una Església evangèlica

¹¹¹ FRANCESC, Exhort. ap. *Evangelii gaudium* (24 de novembre de 2013), 199: AAS 105 (2013), 1103-1104.

¹¹² *Ibid.*, 198: AAS 105 (2013), 1103.

¹¹³ *Ibid.*

fidel al cor de Déu. De fet, cada renovació eclesial ha tingut sempre com a prioritat l'atenció preferencial pels pobres, que es diferencia tant en les motivacions com en l'estil de les activitats de qualsevol altra organització humanitària.

104. El cristià no pot considerar els pobres només com un problema social; aquests són una “qüestió familiar”, són “dels nostres”. La nostra relació amb ells no es pot reduir a una activitat o a una oficina de l'Església. Com ensenya la Conferència d'Aparecida, «se'ns demana dedicar temps als pobres, donar-los una atenció amable, escoltar-los amb interès, acompanyar-los en els moments més difícils, elegint-los per compartir hores, setmanes o anys de la nostra vida, i cercant, des d'ells, la transformació de la seva situació. No podem oblidar que Jesús mateix ho va proposar amb la seva manera d'actuar i amb les seves paraules».¹¹⁴

EL BON SAMARITÀ DE NOU

105. La cultura dominant dels inicis d'aquest mil·lenni instiga a abandonar els pobres al seu propi destí, no jutjar-los dignes d'atenció i molt menys d'estima. A l'encíclica *Fratelli tutti* el papa Francesc ens convidava a reflexionar sobre la paràbola del bon samarità (cf. Lc 10,25-37), precisament per aprofundir en aquest punt. En aquesta paràbola veiem que, davant d'aquell home ferit i abandonat pel camí, les actituds dels que passen són diferents. Només el bon samarità s'ocupa de tenir-ne cura. Aleshores torna la pregunta que interpel·la cadascú en primera persona: «Amb qui t'identifiques? Aquesta pregunta és crua, directa i determinant. A quin d'ells t'assembles? Ens cal reconèixer la temptació que ens envolta de desentendre'ns dels altres; especialment dels més febles. Diguem-ho, hem crescut en molts aspectes, encara que som analfabets en acompanyar, cuidar i sostenir els més fràgils i febles de les nostres societats desenvolupades. Ens acostumem a mirar al costat, a passar pel costat, a ignorar les situacions fins que aquestes ens colpegen directament».¹¹⁵

I ens fa molt bé descobrir que aquella escena del bon samarità es repeteix també avui. Recordem aquesta situació dels nostres dies: «Quan trobo una persona dormint a la intempèrie, en una nit freda, puc sentir que aquest

¹¹⁴ V CONFERÈNCIA GENERAL DE L'EPISCOPAT LLATINOAMERICÀ I DEL CARIB, *Document d'Aparecida* (29 de juny de 2007), n. 397, p. 182.

¹¹⁵ FRANCESC, Carta enc. *Fratelli tutti* (3 d'octubre de 2020), 64: AAS 112 (2020), 992.

fordell és un imprevist que m'interromp, un delinqüent ociós, un destorb en el meu camí, un agulló molest per a la meva consciència, un problema que han de resoldre els polítics, i potser fins i tot unes escombraries que embruten l'espai públic. O puc reaccionar des de la fe i la caritat, i reconèixer en ell un ésser humà amb la meva mateixa dignitat, una creatura infinitament estimada pel Pare, una imatge de Déu, un germà redimit per Jesucrist. Això és ser cristians! O per ventura pot entendre's la santedat al marge d'aquest reconeixement viu de la dignitat de tot ésser humà?». ¹¹⁶ Què va fer el bon samarità?

La pregunta esdevé urgent, perquè ens ajuda a adonar-nos d'una falta greu en les nostres societats i també en les nostres comunitats cristianes. El fet és que moltes formes d'indiferència que avui trobem «són signes d'un estil de vida generalitzat, que es manifesta de diverses maneres, potser més subtils. A més, com que tots estem molt concentrats en les nostres pròpies necessitats, veure algú patint ens molesta, ens pertorba, perquè no volem perdre el nostre temps per culpa dels problemes aliens. Aquests són símptomes d'una societat malalta, perquè busca construir-se d'esquena al dolor. Millor no caure en aquesta misèria. Mirem el model del bon samarità». ¹¹⁷ Les darreres paraules de la paràbola evangèlica –«Doncs tu fes igual» (Lc 10,37)– són un manament que un cristià ha de sentir ressonar cada dia en el seu cor.

UN DESAFIAMENT INELUDIBLE PER A L'ESGLÉSIA D'AVUI

108. En una època particularment difícil per a l'Església de Roma, quan les institucions imperials estaven col·lapsant sota la pressió dels bàrbars, sant Gregori el Gran amonestava els seus fidels d'aquesta manera: «Cada dia, si el busquem, trobem Llàtzer, i, encara que no el busquem, el tenim a la vista. Veieu que a totes hores es presenten els pobres i que ara ens demanen ells, que després vindran com a intercessors nostres. [...] No perdeu el temps de la misericòrdia; no feu cas omís dels remeis que heu rebut». ¹¹⁸ No sense valentia, ell desafiava els prejudicis generalitzats envers els pobres, com els dels que els consideraven responsables de la seva pròpia misèria: «Quan veieu que alguns pobres fan algunes coses reprensibles: no els menyspreu, no desconfieu, perquè potser la farga

¹¹⁶ ID., Exhort. ap. *Gaudete et exultate* (19 de març de 2018), 98: AAS 110 (2018), 1137.

¹¹⁷ ID., Carta enc. *Fratelli tutti* (3 d'octubre de 2020), 65-66: AAS 112 (2020), 992.

¹¹⁸ S. GREGORI EL GRAN, *Homilia* 40, 10: *SCh* 522, París 2008, 552-554.

de la pobresa purifica l'excés d'alguna maldat petitíssima». ¹¹⁹ No poques vegades, la riquesa ens torna cecs, fins al punt de pensar que la nostra felicitat només es pot fer si aconseguim prescindir dels altres. En això, els pobres poden ser per a nosaltres com a mestres silenciosos, tornant el nostre orgull i arrogància en una justa humilitat.

109. Si és veritat que els pobres són sostinguts pels qui tenen mitjans econòmics, també es pot afirmar amb certesa el contrari. Aquesta és una sorprenent experiència corroborada per la mateixa tradició cristiana i que esdevé un veritable punt d'inflexió en la nostra vida personal, quan ens adonem que justament els pobres són els que ens evangelitzen. De quina manera? Els pobres, en el silenci de la seva mateixa condició, ens col·loquen davant de la realitat de la nostra debilitat. L'ancià, per exemple, amb la feblesa del seu cos, ens recorda la nostra vulnerabilitat, tot i que busquem amagar-la darrere del benestar o de l'aparença. A més, els pobres ens fan reflexionar sobre la precarietat d'aquell orgull agressiu amb què sovint afrontem les dificultats de la vida. En essència, ells revelen la nostra fragilitat i el buit d'una vida aparentment protegida i segura. Respecte d'això, tornem a escoltar aquestes paraules de sant Gregori Magne: «Que ningú, doncs, es consideri segur dient: Au, jo no robo l'aliè, sinó que gaudeixo bonament dels béns que he rebut; perquè aquest ric no va ser castigat precisament per robar allò aliè, sinó perquè va reservar malament per a ell tot sol els béns que havia rebut. També això el va portar a l'infern: no viure temorós enmig de la seva felicitat, fer servir en la seva arrogància els dons rebuts, no tenir entranyes de caritat». ¹²⁰

110. Per a nosaltres cristians, la qüestió dels pobres porta a allò essencial de la nostra fe. L'opció preferencial pels pobres, és a dir, l'amor de l'Església cap a ells, com ensenyava sant Joan Pau II, «és determinant i pertany a la seva tradició constant, la impulsa a dirigir-se al món en què, malgrat el progrés tecnicoeconòmic, la pobresa amenaça d'assolir formes gegantines». ¹²¹ La realitat és que per als cristians els pobres no són una categoria sociològica, sinó la mateixa carn de Crist. En efecte, no és suficient limitar-se a enunciar de manera general la doctrina de l'encarnació de Déu; per endinsar-se de debò en aquest misteri, en canvi, cal especificar que el Senyor es fa carn, carn que té gana, que té set, que està

¹¹⁹ *Ibid.*, 6: SCh 522, 546.

¹²⁰ *Ibid.*, 3: SCh 522, 536.

¹²¹ S. JOAN PAU II, Carta enc. *Centesimus annus* (1 de maig de 1991), 57: AAS 83 (1991) 862-863.

malalta, empresonada. «Una Església pobra per als pobres comença amb l'anar cap a la carn de Crist. Si anem cap a la carn de Crist, comencem a entendre alguna cosa, a entendre què és aquesta pobresa, la pobresa del Senyor. I això no és fàcil».¹²²

111. El cor de l'Església, per la seva mateixa naturalesa, és solidari amb aquells que són pobres, exclosos i marginats, amb aquells que són considerats un “descart” de la societat. Els pobres són al centre de l'Església, perquè és des de la «fe en Crist fet pobre, i sempre proper als pobres i exclosos, [que] brota la preocupació pel desenvolupament integral dels més abandonats de la societat».¹²³ Al cor de cada fidel hi ha «l'exigència d'escotar aquest clamor [que] brota de la mateixa obra alliberadora de la gràcia en cada un de nosaltres, per la qual cosa no es tracta d'una missió reservada només a alguns».¹²⁴

112. De vegades es percep en alguns moviments o grups cristians la manca o fins i tot l'absència del compromís pel bé comú de la societat i, en particular, per la defensa i la promoció dels més febles i desfavorits. Pel que fa a això, cal recordar que la religió, especialment la cristiana, no es pot limitar a l'àmbit privat, com si els fidels no haguessin de preocupar-se també dels problemes relatius a la societat civil i dels esdeveniments que afecten els ciutadans.¹²⁵

113. En realitat, «qualsevol comunitat de l'Església, en la mesura en què pretengui subsistir tranquil·la sense ocupar-se creativament i cooperar amb eficiència perquè els pobres visquin amb dignitat i per incloure tothom, també correrà el risc de la dissolució, encara que parli de temes socials o critiqui els governs. Fàcilment acabarà sumida en la mundanitat espiritual, dissimulada amb pràctiques religioses, amb reunions infecundes o amb discursos buits».¹²⁶

114. No estem parlant només de l'assistència i del compromís necessari per la justícia. Els creients s'han d'adonar d'una altra manera d'incoherència respecte als pobres. De fet, «la pitjor discriminació que sofreixen

¹²² FRANCESC, *Vetlla de Pentecosta amb els moviments eclesials* (18 de maig de 2013): *L'Osservatore Romano*, ed. semanal en lengua española, 24 de maig de 2013, 6.

¹²³ ID., Exhort. ap. *Evangelii gaudium* (24 de novembre de 2013), 186: AAS 105 (2013), 1098.

¹²⁴ *Ibid.*, 188: AAS 105 (2013), 1099.

¹²⁵ Cf. *ibid.*, 182-183: AAS 105 (2013), 1096-1097.

¹²⁶ *Ibid.*, 207: AAS 105 (2013), 1107.

els pobres és la falta d'atenció espiritual. [...] L'opció preferencial pels pobres ha de traduir-se principalment en una atenció religiosa privilegiada i prioritària».¹²⁷ Això no obstant, aquesta atenció espiritual envers els pobres és posada en discussió per certs prejudicis, també per part de cristians, perquè ens sentim més a gust sense els pobres. Hi ha qui segueix dient: “La nostra tasca és pregar i ensenyar la veritable doctrina”. Però, desvinculant aquest aspecte religiós de la promoció integral, afegeixen que només el govern se n'hauria d'encarregar, o que seria millor deixar-los en la misèria, perquè aprenguin a treballar. De vegades, però, s'assumeixen criteris pseudocientífics per dir que la llibertat de mercat portarà espontàniament la solució al problema de la pobresa. O fins i tot, s'opta per una pastoral de les anomenades elits, argumentant que, en comptes de perdre el temps amb els pobres, és millor ocupar-se dels rics, dels poderosos i dels professionals, perquè, per mitjà d'ells, es puguin assolir solucions més eficaces. És fàcil percebre la mundanitat que s'amaga darrere d'aquestes opinions; aquestes ens porten a observar la realitat amb criteris superficials i desproveïts de qualsevol llum sobrenatural, preferint cercles socials que ens tranquil·litzen o buscant privilegis que ens acomoden.

ENCARA AVUI, DONAR

115. És bo dedicar una darrera paraula a l'almoïna, que avui no gaudeix de bona fama, sovint fins i tot entre els creients. No només no es practica, sinó que a més es menysprea. D'una banda, confirmo que l'ajuda més important per a una persona pobre és promoure-la a tenir una bona feina, perquè es pugui guanyar una vida més d'acord amb la seva dignitat, desenvolupant-ne les capacitats i oferint el seu esforç personal. El fet és que «la manca de feina és molt més que la manca d'una font d'ingressos per poder viure. La feina també és això, però és molt, molt més. Treballant nosaltres ens fem més persona, la nostra humanitat floreix, els joves només es converteixen en adults treballant. La Doctrina Social de l'Església ha vist sempre el treball humà com a participació en la creació que continua cada dia, també gràcies a les mans, la ment i el cor dels treballadors».¹²⁸ D'altra banda, si encara no hi ha aquesta possibilitat concreta, no podem córrer el risc de deixar una persona abandonada a la seva sort, sense l'indispensable per viure dignament. I, per tant, l'almoïna continua sent

¹²⁷ *Ibíd.*, 200: AAS 105 (2013), 1104.

¹²⁸ ID., *Discurs en ocasió de la trobada amb el món del treball a l'establiment siderúrgic ILVA a Gènova* (27 de maig de 2017): AAS 109 (2017), 613.

un moment necessari de contacte, de trobada i d'identificació amb la situació dels altres.

116. És evident, per a qui estima de debò, que l'almoïna no eximeix de les seves responsabilitats a les autoritats competents, ni elimina el compromís organitzat de les institucions, i encara menys substitueix la lluita legítima per la justícia. No obstant, convida almenys a aturar-se i a mirar el pobre a la cara, a tocar-lo i compartir amb ell alguna cosa pròpia. De qualsevol manera, l'almoïna, per petita que sigui, infon *pietas* en una vida social en què tots es preocupen del seu propi interès personal. Diu el llibre dels Proverbis: «Serà beneït el qui és generós, el qui dona al pobre el seu pa» (Pr 22,9).

117. Tant l'Antic com el Nou Testament contenen autèntics himnes a l'almoïna: «En canvi, sigues generós amb la gent pobre i no els facis esperar la teva almoïna. [...] Considera l'almoïna que has fet com si encara la tinguessis al graner, i ella et preservarà de tot mal» (Sir 29,8.12). I Jesús reprèn aquest ensenyament: «Veneu els vostres béns i distribuïu els diners als qui ho necessitin. Feu-vos bosses que no s'envelleixin, aplegueu-vos al cel un tresor que no s'esgotarà» (Lc 12,33).

118. A sant Joan Crisòstom se li atribuïa aquesta exhortació: «L'almoïna és l'ala de la pregària; si no dones ales a la pregària, no volarà».¹²⁹ I sant Gregori de Nazianz concloïa una de les seves cèlebres pregàries amb aquestes paraules: «En veritat, si en alguna cosa confieu en mi, servents de Crist, germans i cohereus, mentre arriba el moment, visitem Crist, curem Crist, alimentem Crist, vestim Crist, allotgem Crist, honrem Crist; no només a la taula, com alguns; ni amb perfums, com Maria; no només al sepulcre, com Josep d'Arimatea; ni pel que fa a la sepultura, com Nicodem, que estimava Crist a mitges; ni amb or, encens i mirra, com els Mags, anteriors als esmentats; sinó perquè el Senyor de l'univers vol misericòrdia i no sacrifici, [...] oferim-li aquesta compassió per mitjà dels necessitats i dels que ara es troben llançats per terra, perquè, quan sortim d'aquí baix, siguem rebuts a les estades eternes».¹³⁰

119. Cal alimentar l'amor i les conviccions més profundes i això es fa amb gestos. Romandre en el món de les idees i les discussions, sense gestos personals, assidus i sincers, seria la perdició dels nostres somnis

¹²⁹ PSEUDOCRISÒSTOM, *Homília de jejúni et eleemosyna*: PG 48, 1060.

¹³⁰ S. GREGORI DE NAZIANZ, *Oratio XIV*, 40: PG 35, París 1886, 910.

més preuats. Per aquesta senzilla raó, com a cristians, no renunciem a l'almoïna. És un gest que es pot fer de diferents maneres, i que podem intentar fer de la manera més eficaç, però cal fer-lo. I sempre serà millor fer alguna cosa que no fer res. En tot cas ens arribarà al cor. No serà la solució a la pobresa mundial, que cal cercar amb intel·ligència, tenacitat i compromís social. Però ens cal practicar l'almoïna per tocar la carn sofront dels pobres.

120. L'amor cristià supera qualsevol barrera, apropa els llunyans, reuneix els estranys, familiaritza els enemics, travessa abismes humanament insuperables, penetra als racons més ocults de la societat. Per la seva naturalesa, l'amor cristià és profètic, fa miracles, no té límits: és per a l'impossible. L'amor és abans que res una manera de concebre la vida, una manera de viure-la. Doncs bé, una Església que no posa límits a l'amor, que no coneix enemics a combatre, sinó només homes i dones per estimar, és l'Església que el món necessita avui.

121. Ja sigui a través del treball que vosaltres feu, o del vostre compromís per canviar les estructures socials injustes, o per mitjà d'aquests gestos senzills d'ajuda, molt propers i personals, serà possible per a aquell pobre sentir que les paraules de Jesús són per a ell: «Jo t'he estimat» (Ap 3,9).

Donat a Roma, a prop de Sant Pere, el 4 d'octubre, memòria de sant Francesc d'Assís, de l'any 2025, primer del meu Pontificat.

LLEÓ XIV

CARTA APOSTÒLICA

DISSENYAR NOUS MAPES D'ESPERANÇA

DEL PAPA LLEÓ XIV AMB MOTIU DEL
60è ANIVERSARI DE LA DECLARACIÓ CONCILIAR

GRAVISSIMUM EDUCATIONIS**1. Proemi**

1.1. Dissenyar nous mapes d'esperança. El 28 d'octubre de 2025 es commemora el 60è aniversari de la Declaració conciliar *Gravissimum educationis* sobre l'extrema importància i actualitat de l'educació en la vida de la persona humana. Amb aquest text, el Concili Vaticà II va recordar a l'Església que l'educació no és una activitat accessòria, sinó que forma el teixit mateix de l'evangelització: és la manera concreta en què l'Evangelí esdevé gest educatiu, relació i cultura. Avui, davant dels canvis ràpids i les incerteses que desorienten, aquest llegat mostra una resiliència sorprenent. Quan les comunitats educatives es deixen guiar per la paraula de Crist, no retrocedeixen, sinó que es rellancen; no aixequen murs, sinó que construeixen ponts. Reaccionen amb creativitat, obrint noves possibilitats a la transmissió del coneixement i del significat a l'escola, la universitat, la formació professional i civil, la pastoral escolar i juvenil i la recerca, perquè l'Evangelí no envelleix, sinó que «farà que tot sigui nou» (Ap 21,5). Cada generació l'escolta com una novetat que regenera. Cada generació és responsable de l'Evangelí i de descobrir-ne el poder seminal i multiplicador.

1.2. Vivim en un entorn educatiu complex, fragmentat i digitalitzat. Precisament per aquest motiu, és savi aturar-se i recuperar la mirada en la “cosmologia de la *paideia* cristiana”: una visió que, al llarg dels segles, ha sabut renovar-se i inspirar positivament totes les diverses facetes de l'educació. Des del principi, l'Evangelí ha generat “constel·lacions educatives”: experiències humils i poderoses alhora, capaces d'interpretar els temps, de preservar la unitat entre fe i raó, entre pensament i vida, entre coneixement i justícia. En les tempestes, han estat una àncora de salvació; i en les calmes, una vela desplegada. Un far en la nit per guiar la navegació.

1.3. La Declaració *Gravissimum educationis* no ha perdut força. Des de la seva recepció, ha sorgit un firmament d'obres i carismes que encara avui orienta el camí: escoles i universitats, moviments i instituts, associacions

laicals, congregacions religioses i xarxes nacionals i internacionals. Junts, aquests cossos vius han consolidat un patrimoni espiritual i pedagògic capaç de travessar el segle XXI i respondre als seus reptes més urgents. Aquest patrimoni no és rígid: és una brúixola que continua indicant la direcció i parlant de la bellesa del viatge. Les expectatives d'avui no són menors que les moltes que l'Església va haver d'afrontar fa seixanta anys. De fet, s'han ampliat i s'han tornat més complexes. Davant dels molts milions d'infants del món que encara no tenen accés a l'escola primària, com podem no actuar? Davant de les dramàtiques situacions d'emergència educativa causades per les guerres, les migracions, les desigualtats i les diverses formes de pobresa, com podem no sentir la urgència de renovar el nostre compromís? L'educació –com vaig recordar a la meua Exhortació apostòlica *Dilexi te*– «és una de les expressions més altes de la caritat cristiana».¹ El món necessita aquesta forma d'esperança.

2. Una història dinàmica

2.1. La història de l'educació catòlica és la història de l'Esperit en acció. L'Església és «mare i mestra»² no per supremacia, sinó per servei: genera fe i acompanya en el creixement de la llibertat, assumint la missió del Mestre diví perquè tots «tinguin vida, i en tinguin a desdir» (Jn 10,10). Els successius estils educatius mostren una visió de l'home com a imatge de Déu, cridat a la veritat i la bondat, i una pluralitat de mètodes al servei d'aquesta crida. Els carismes educatius no són fórmules rígides: són respostes originals a les necessitats de cada època.

2.2. En els primers segles, els Pares del desert van ensenyar la saviesa amb paràboles i apotegmes; van redescobrir el camí de l'essencial, de la disciplina de la llengua i la custòdia del cor; van transmeten una pedagogia de la mirada que reconeix Déu a tot arreu. Sant Agustí, empeltant la saviesa bíblica en la tradició grecoromana, va entendre que el mestre autèntic inspira el desig de la veritat, educa la llibertat per llegir els signes i escoltar la veu interior. El monaquisme ha portat endavant aquesta tradició en els llocs més remots, on durant dècades s'han estudiat, comentat i ensenyat les obres clàssiques, tant que, sense aquesta tasca silenciosa al servei de la cultura, tantes obres mestres no haurien sobreviscut fins a avui. «Des del cor de l'Església», doncs, van néixer les primeres universitats, que des

¹ LLEÓ XIV, Exhortació apostòlica *Dilexi te* (4 d'octubre de 2025), n. 68.

² Cf. JOAN XXIII, Carta encíclica *Mater et magistra* (15 de maig de 1961).

dels seus inicis es van revelar com «un centre incomparable de creativitat i irradiació del saber per al bé de la humanitat».³ En les seves aules, el pensament especulatiu va trobar, per la mediació dels ordes mendicants, la possibilitat d'estructurar-se sòlidament i d'arribar fins a les fronteres de la ciència. Moltes congregacions religioses han fet els seus primers passos en aquests camps del saber, enriquint l'educació d'una manera pedagògicament innovadora i socialment visionària.

2.3. Això s'ha expressat de moltes maneres. A la *Ratio studiorum*, la riquesa de la tradició escolàstica es fusiona amb l'espiritualitat ignasiana, adaptant un programa d'estudis tan articulat com interdisciplinari i obert a l'experimentació. A la Roma del segle XVII, sant Josep de Calassanç va obrir escoles gratuïtes per als pobres, adonant-se que l'alfabetització i el càlcul són dignitat fins i tot abans que competència. A França, sant Joan Baptista de La Salle, «adonant-se de la injustícia causada per l'exclusió del sistema educatiu dels fills dels obrers i els camperols»,⁴ va fundar els Germans de les Escoles Cristianes. A principis del segle XIX, de nou a França, sant Marcel·lí Champagnat es va dedicar «amb tot el cor, en una època en què l'accés a l'educació continuava sent privilegi d'uns pocs, a la missió d'educar i evangelitzar els infants i els joves».⁵ De la mateixa manera, sant Joan Bosco, amb el seu “mètode preventiu”, va transformar la disciplina en raonabilitat i proximitat. Dones valentes, com ara Vicenza Maria López i Vicuña, Francesca Cabrini, Giuseppina Bakhita, Maria Montessori, Katharine Drexel o Elizabeth Ann Seton han obert vies per a les noies, els migrants, els últims. Reitero el que vaig afirmar clarament a *Dilexi te*: «L'educació dels pobres, per a la fe cristiana, no és un favor, sinó un deure».⁶ Aquesta genealogia de concreció testimonia que, a l'Església, la pedagogia mai no és teoria desencarnada, sinó carn, passió i història.

3. Una tradició viva

3.1. L'educació cristiana és un esforç coral: ningú educa sol. La comunitat educativa és un “nosaltres” on el docent, l'estudiant, la família, el personal administratiu i de servei, els pastors i la societat civil convergeixen per generar vida.⁷ Aquest “nosaltres” impedeix que l'aigua s'estanqui en el

³ JOAN PAU II, Constitució apostòlica *Ex corde Ecclesiae* (15 d'agost de 1990), n. 1.

⁴ LLEÓ XIV, Exhortació apostòlica *Dilexi te* (4 d'octubre de 2025), n. 69.

⁵ LLEÓ XIV, Exhortació apostòlica *Dilexi te* (4 d'octubre de 2025), n. 70.

⁶ LLEÓ XIV, Exhortació apostòlica *Dilexi te* (4 d'octubre de 2025), n. 72.

⁷ CONGREGACIÓ PER A L'EDUCACIÓ CATÒLICA, Instrucció «*La identitat de l'escola catòlica per a una cultura del diàleg*» (25 de gener de 2022), n. 32.

pantà del “sempre s’ha fet així” i l’obliga a fluir, nodrir i regar. El fonament continua sent el mateix: la persona, imatge de Déu (cf. Gn 1,26), capaç de veritat i de relació. Per això, la qüestió de la relació entre fe i raó no és un capítol opcional: «La veritat religiosa no és només una part sinó una condició del coneixement general».⁸ Aquestes paraules de sant John Henry Newman –a qui, en el context d’aquest *Jubileu del món educatiu*, tinc la gran alegria de declarar copatró de la missió educativa de l’Església juntament amb sant Tomàs d’Aquino– són una invitació a renovar el compromís per un coneixement que sigui alhora intel·lectualment responsable i rigorós, i alhora profundament humà. També hem de tenir cura de no caure en l’il·luminisme d’una *fides* en desacord amb la *ratio*. Hem de sortir de la superficialitat recuperant una visió empàtica i oberta a comprendre cada vegada millor com l’home s’entén ell mateix avui, per tal de desenvolupar i aprofundir el nostre ensenyament. Per això, el desig i el cor no s’han de separar del coneixement: això significaria trencar la persona. La universitat i l’escola catòlica són llocs on les preguntes no se silencien, i el dubte no es desterra sinó que s’acompanya. El cor, allà, dialoga amb el cor, i el mètode és l’escolta, que reconeix l’altre com a bé, no com a amenaça. *Cor ad cor loquitur* era el lema cardenalici de sant John Henry Newman, extret d’una carta de sant Francesc de Sales: «La sinceritat del cor i no l’abundància de les paraules, toca els cors dels homes».

3.2. Educar és un acte d’esperança i una passió que es renova perquè manifesta la promesa que veiem en el futur de la humanitat⁹. L’especificitat, la profunditat i l’amplitud de l’acció educativa rau en aquesta tasca –tan misteriosa com real– de «fer florir l’ésser [...] és tenir cura de l’ànima», com llegim a l’*Apologia de Sòcrates* de Plató (30a-b). És una “professió de promeses”: es promet temps, confiança, competència; es promet justícia i misericòrdia; es promet el coratge de la veritat i el bàlsam de la consolació. Educar és una tasca d’amor que es transmet de generació en generació, reparant el teixit esquinçat de les relacions i restituint a les paraules el pes de la promesa: «Tot home és capaç de la veritat, tanmateix el camí és més suportable quan s’avança amb l’ajuda de l’altre».¹⁰ La veritat es busca en comunitat.

⁸ John Henry NEWMAN, *La idea d’Universitat* (2005), p. 76.

⁹ Cf. CONGREGACIÓ PER A L’EDUCACIÓ CATÒLICA, *Instrumentum laboris Educar avui i demà. Una passió que es renova* (7 d’abril de 2014), Introducció.

¹⁰ S.E. Mons. Robert F. PREVOST, O.S.A., *Homília en la Universitat catòlica de Sant Toribio de Mogrovejo* (2018).

4. La brúixola de *Gravissimum educationis*

4.1. La declaració conciliar *Gravissimum educationis* reafirma el dret de tothom a l'educació i identifica la família com la primera escola d'humanitat. La comunitat eclesial està cridada a donar suport a entorns que integrin fe i cultura, respectin la dignitat de tothom, dialoguin amb la societat. El document adverteix contra qualsevol reducció de l'educació a l'entrenament funcional o a l'instrument econòmic: una persona no és un “perfil de competències”, no es redueix a un algorisme predictable, sinó que és un rostre, una història, una vocació.

4.2. La formació cristiana abraça la persona en la seva totalitat: espiritual, intel·lectual, afectiva, social i corporal. No contraposa manual a teòric, ciència a humanisme, tecnologia a consciència; en canvi, exigeix que la professionalitat estigui habitada per una ètica, i que l'ètica no sigui una paraula abstracta sinó una pràctica quotidiana. L'educació no mesura el seu valor únicament en l'eix de l'eficiència: el mesura en la dignitat, la justícia i la capacitat de servir al bé comú. Aquesta visió antropològica integral ha de continuar sent la pedra angular de la pedagogia catòlica. Aquesta –seguint el pensament de sant John Henry Newman– va en contra d'un enfocament purament mercantilista que avui sovint obliga l'educació a mesurar-se en termes de funcionalitat i utilitat pràctica.¹¹

4.3. Aquests principis no són records del passat. Són estrelles fixes. Diuen que la veritat es busca junts; que la llibertat no és caprici, sinó resposta; que l'autoritat no és dominació, sinó servei. En el context educatiu, no s'ha d'«aixecar la bandera de la possessió de la veritat, ni pel que fa a l'anàlisi dels problemes ni en la seva resolució».¹² En canvi, «és més important saber com apropar-s'hi que donar una resposta precipitada sobre per què va passar alguna cosa o com superar-la. L'objectiu és aprendre a afrontar els problemes, que sempre són diferents, perquè cada generació és nova, amb nous reptes, nous somnis, noves preguntes».¹³ L'educació catòlica té la tasca de reconstruir la confiança en un món marcat per conflictes i pors, recordant que som fills i no orfes: d'aquesta consciència neix la fraternitat.

¹¹ Cf. John Henry NEWMAN, *Escrips sobre la Universitat* (2001).

¹² LLEÓ XIV, *Audiència als membres de la Fundació Centesimus annus Pro Pontifice* (17 de maig de 2025).

¹³ *Ibid.*

5. La centralitat de la persona

5.1. Posar la persona al centre significa educar amb la mirada àmplia d'Abraham (cf. Gn 15,5): ajudar les persones a descobrir el sentit de la vida, la dignitat inalienable i la responsabilitat envers els altres. L'educació no és només la transmissió de continguts, sinó un aprenentatge de virtut. Es formen ciutadans capaços de servir i creients capaços de donar testimoni, homes i dones més lliures, que ja no estan sols. I la formació no s'improvisa. Recordo amb gust els anys passats a l'estimada diòcesi de Chiclayo, visitant la Universitat catòlica de Sant Toribio de Mogrovejo, les oportunitats que vaig tenir d'adreçar-me a la comunitat acadèmica dient: «No es neix professional; tot itinerari universitari es construeix pas a pas, llibre a llibre, any a any, sacrifici rere sacrifici».¹⁴

5.2. L'escola catòlica és un ambient en què la fe, la cultura i la vida s'entrellacen. No és simplement una institució, sinó un ambient vital en què la visió cristiana impregna cada disciplina i cada interacció. Els educadors estan cridats a una responsabilitat que va més enllà del contracte laboral: el seu testimoni és tan valuós com les seves lliçons. Per aquest motiu, la formació del professorat –científica, pedagògica, cultural i espiritual– és crucial. Compartir la missió educativa comuna també requereix un camí compartit de formació, «inicial i permanent, capaç d'abordar els reptes educatius del moment present i proporcionar instruments eficaços per poder abordar-los [...]. Això implica en els educadors una disponibilitat a l'aprenentatge i desenvolupament dels coneixements, a la renovació i l'actualització de les metodologies, però també de participar en la formació espiritual i religiosa i la compartició».¹⁵ I els ajornaments tècnics no són suficients: cal mantenir un cor que escolta, una mirada que encoratja i una intel·ligència que discerneix.

5.3. La família continua sent el primer lloc de l'educació. Les escoles catòliques col·laboren amb els pares, no els substitueixen, perquè «el deure de l'educació, sobretot religiosa, recau en ells abans que en ningú».¹⁶ L'aliança educativa requereix intencionalitat, escolta i corresponsabilitat. Es construeix amb processos, instruments i avaluacions compartides. És

¹⁴ S. E. Mons. Robert F. PREVOST, O.S.A., *Homilia en la Universitat catòlica Sant Toribio de Mogrovejo* (2018).

¹⁵ CONGREGACIÓ PER A L'EDUCACIÓ CATÒLICA, Carta circular *Educar junts en l'escola catòlica* (8 de setembre de 2007), n. 20.

¹⁶ CONCILI ECUMÈNIC VATICÀ II, Constitució pastoral sobre l'Església en el món modern, *Gaudium et spes* (29 de juny de 1966), n. 48.

ahora un treball dur i una benedicció: quan funciona, inspira confiança; quan falta, tot es torna més fràgil.

6. Identitat i subsidiarietat

6.1. *Gravissimum educationis* ja reconeixia la gran importància del principi de subsidiarietat i el fet que les circumstàncies varien segons els diferents contextos eclesials locals. El Concili Vaticà II, però, va articular el dret a l'educació i els seus principis fundacionals com a universalment vàlids. Va destacar les responsabilitats que recauen tant en els propis pares com en l'Estat. Va considerar un «dret sagrat» l'oferta d'una formació que permeti als estudiants «avaluar els valors morals amb una consciència recta»¹⁷ i va demanar a les autoritats civils que respectin aquest dret. També va advertir contra la subordinació de l'educació al mercat laboral i a les lògiques de les finances, sovint ferotges i inhumanes.

6.2. L'educació cristiana es presenta com una coreografia. Dirigint-se als estudiants universitaris en la Jornada mundial de la Joventut a Lisboa, el meu difunt predecessor, el papa Francesc, va dir: «Sigueu protagonistes d'una nova coreografia que posi la persona humana al centre; sigueu coreògrafs de la dansa de la vida».¹⁸ Formar la persona “tota sencera” significa evitar compartiments estancs. La fe, quan és veritable, no és “matèria” afegida, sinó un alè que oxigena tota la resta de matèries. Així, l'educació catòlica esdevé llevat en la comunitat humana: genera reciprocitat, supera el reduccionisme i obre a la responsabilitat social. La tasca avui és atrevir-se amb un humanisme integral que abordi les preguntes del nostre temps sense perdre de vista la seva font.

7. La contemplació de la Creació

7.1. L'antropologia cristiana és el fonament d'un estil educatiu que promou el respecte, l'acompanyament personalitzat, el discerniment i el desenvolupament de totes les dimensions humanes. La inspiració espiritual, que no és secundària, es realitza i es reforça a través de la contemplació de la Creació. Aquest aspecte no és nou en la tradició filosòfica i teològica

¹⁷ CONCILI ECUMÈNIC VATICÀ II, Declaració *Gravissimum educationis* (28 d'octubre de 1965), n. 1.

¹⁸ FRANCESC, *Discurs als joves universitaris amb motiu de la Jornada mundial de la Joventut* (3 d'agost de 2023).

cristiana, en què l'estudi de la natura també pretenia demostrar les traces de Déu (*vestigia Dei*) en el nostre món. A les *Collationes in Hexaemeron*, sant Bonaventura de Bagnoregio escriu que «el món sencer és una ombra, un camí, una petjada. És el llibre escrit des de fora (cf. Ez 2,9), perquè en cada criatura hi ha un reflex del model diví, però barrejat amb foscor. El món és, per tant, un camí similar a l'opacitat barrejada amb la llum; en aquest sentit, és un camí. De la mateixa manera que veieu com un raig de llum que entra per una finestra s'acoloreix segons les diferents tonalitats de les diverses parts del vidre, el raig diví es reflecteix de manera diferent en cada criatura i assumeix propietats diferents».¹⁹ Això també s'aplica a la flexibilitat de l'ensenyament, calibrada en les diferents característiques que –en qualsevol cas– convergeixen en la bellesa de la Creació i la seva salvaguarda. I requereix projectes educatius «la interdisciplinaris i la transdisciplinaris exercits amb saviesa i creativitat».²⁰

7.2. Oblidar la nostra humanitat comuna ha generat fractures i violències; i quan la terra pateix, els pobres encara pateixen més. L'educació catòlica no pot callar: ha d'unir justícia social i justícia ambiental, promoure sobrietat i estils de vida sostenibles, i formar consciències capaces d'escollir no només el que convé sinó el que és correcte. Cada petit gest –evitar el malbaratament, escollir amb responsabilitat, defensar el bé comú– és alfabetització cultural i moral.

7.3. La responsabilitat ecològica no s'exhaureix en les dades tècniques. Aquestes són necessàries, però no suficients. Necessitem una educació que comprometi la ment, el cor i les mans; nous hàbits, estils comunitaris, pràctiques virtuoses. La pau no és l'absència de conflicte: és una força suau que rebutja la violència. Una educació per a la pau «desarmada i desarmant»²¹ ensenya a deixar les armes de la paraula agressiva i la mirada que jutja, i a aprendre el llenguatge de la misericòrdia i la justícia reconciliada.

8. Una constel·lació educativa

8.1. Parlo de “constel·lació” perquè el món educatiu catòlic és una xarxa viva i plural: escoles parroquials i col·legis, universitats i instituts supe-

¹⁹ Sant Bonaventura de BAGNOREGIO, *Collationes in Hexaemeron*, XII, a *Opera omnia* (ed. Peltier), Vivès, París, vol. IX (1867), pp. 87-88.

²⁰ FRANCESC, Constitució apostòlica *Veritatis gaudium* (8 de desembre de 2017), n. 4c.

²¹ LLEÓ XIV, *Salutació des de la Lògia central de la Basílica de Sant Pere després de l'elecció* (8 de maig de 2025).

riors, centres de formació professional, moviments, plataformes digitals, iniciatives de *service-learning* [aprenentatge-servei] i pastorals escolars, universitàries i culturals. Cada “estrella” té la seva pròpia brillantor, però juntes tracen un rumb. On abans hi havia rivalitat, avui demanem a les institucions que convergeixin: la unitat és la nostra força més profètica.

8.2. Les diferències metodològiques i estructurals no són càrregues, sinó recursos. La pluralitat dels carismes, ben coordinada, crea un marc coherent i fecund. En un món interconnectat, el joc es juga a dos nivells: local i global. Calen intercanvis de professors i estudiants, projectes conjunts entre continents, reconeixement mutu de les bones pràctiques, cooperació missionera i acadèmica. El futur ens exigeix aprendre a col·laborar més, a créixer junts.

8.3. Les constel·lacions reflecteixen les seves llums en un univers infinit. Com en un calidoscopi, els seus colors s’entrellacen, creant més variacions cromàtiques. Això és cert dins de les institucions educatives catòliques, que estan obertes a la trobada i l’escolta de la societat civil, amb les autoritats polítiques i administratives, així com els representants dels sectors productius i les categories professionals. Estan cridades a col·laborar encara més activament entre elles per compartir i millorar els itineraris educatius perquè la teoria estigui sostinguda per l’experiència i la pràctica. La història també ens ensenya que les nostres institucions acullen estudiants i famílies que no són creients o pertanyen a altres religions, però que desitgen una educació veritablement humana. Per aquesta raó –com ja està passant– hem de continuar promovent comunitats educatives participatives, en què laics, religiosos, famílies i estudiants comparteixin la responsabilitat de la missió educativa juntament amb institucions públiques i privades.

9. Navegant per nous espais

9.1. Fa seixanta anys, *Gravissimum educationis* va inaugurar una nova era de confiança: va encoratjar a actualitzar mètodes i llenguatges. Avui, aquesta confiança es mesura amb l’entorn digital. Les tecnologies han de servir a la persona, no substituir-la; han d’enriquir el procés d’aprenentatge, no empobrir relacions i comunitats. Una universitat i una escola catòliques sense visió corren el risc d’una eficiència sense ànima, l’estandardització del coneixement, que després esdevé empobriment espiritual.

9.2. Habitar aquests espais requereix creativitat pastoral: reforçar la formació dels docents també a nivell digital; potenciar la didàctica activa;

promoure el *service-learning* [aprenentatge-servei] i la ciutadania responsable; i evitar tota tecnofòbia. La nostra actitud envers la tecnologia no pot ser mai hostil, perquè «el progrés tecnològic forma part del pla de Déu per a la creació».²² Però requereix discerniment pel que fa a la projecció didàctica, l'avaluació, les plataformes, la protecció de les dades i l'accés equitatiu. En qualsevol cas, cap algoritme podrà substituir allò que fa humana l'educació: la poesia, la ironia, l'amor, l'art, la imaginació, l'alegria del descobriment i fins i tot aprendre a equivocar-se com a oportunitat de creixement.

9.3. El punt crucial no és la tecnologia, sinó com la fem servir. La intel·ligència artificial i els entorns digitals han d'estar orientats a la protecció de la dignitat, la justícia i el treball; han de regir-se per criteris d'ètica pública i participació; han d'anar acompanyats d'una reflexió teològica i filosòfica adequada. Les universitats catòliques tenen una tasca crucial: oferir una “diaconia de la cultura”, menys càtedres i més taules on puguem seure junts, lliures de jerarquies innecessàries, per tocar les ferides de la història i buscar, en l'Esperit, savieses que neixin de la vida dels pobles.

10. L'estrella polar del Pacte Educatiu

10.1. Entre les estrelles que guien el nostre camí hi ha el *Pacte Educatiu Global*. Abraço amb agraïment aquest llegat profètic que ens ha confiat el papa Francesc. És una invitació a construir aliances i xarxes per educar a la fraternitat universal. Els seus set itineraris continuen sent la nostra base: posar la persona al centre; escoltar els infants i els joves; promoure la dignitat i la participació plena de les dones; reconèixer la família com a primera educadora; obrir-nos a l'acollida i la inclusió; renovar l'economia i la política al servei de la humanitat; i custodiar la nostra casa comuna. Aquestes “estrelles” han inspirat escoles, universitats i comunitats educatives d'arreu del món, generant processos concrets d'humanització.

10.2. Seixanta anys després de *Gravissimum educationis* i cinc anys després del Pacte, la història ens interpel·la amb una nova urgència. Els canvis ràpids i profunds exposen infants, adolescents i joves a fragilitats sense precedents. No n'hi ha prou amb conservar: hem de revitalitzar. Demano a totes les institucions educatives que inaugurin una nova estació que parli als cors de les noves generacions, reconciliant coneixement

²² DICASTERI PER A LA DOCTRINA DE LA FE I DICASTERI PER A LA CULTURA I L'EDUCACIÓ, Nota *Antiqua et nova* (28 de gener de 2025), n. 117.

i significat, competència i responsabilitat, fe i vida. El Pacte forma part d'una Constel·lació educativa global més àmplia: carismes i institucions, tot i que diversos, formen un pla unificat i lluminós que orienta els passos en la foscor del temps present.

10.3. Als set camins, afegeixo tres prioritats. La primera es refereix a la vida interior: els joves demanen profunditat; necessiten espais de silenci, discerniment i diàleg amb la consciència i amb Déu. La segona es refereix a l'humà digital: formem en l'ús savi de les tecnologies i la IA, posant la persona per davant de l'algoritme i harmonitzant intel·ligència tècnica, emocional, social, espiritual i ecològica. La tercera es refereix a la pau desarmada i desarmant: eduquem a llenguatges no violents, reconciliació, ponts i no murs; «Feliços els qui posen pau» (Mt 5,9) esdevé mètode i contingut de l'aprenentatge.

10.4. Som conscients que la xarxa educativa catòlica posseeix una capil·laritat única. És una constel·lació que arriba a tots els continents, amb una presència particular a les zones de baixos ingressos: una promesa concreta de mobilitat educativa i justícia social.²³ Aquesta constel·lació exigeix qualitat i coratge: qualitat en la planificació pedagògica, en la formació del professorat, en la governança; coratge en garantir l'accés als més pobres, en el suport a les famílies vulnerables, en la promoció de beques i polítiques inclusives. La gratuïtat evangèlica no és retòrica: és estil de relació, mètode i objectiu. On l'accés a l'educació continua sent un privilegi, l'Església ha d'obrir les portes i inventar camins, perquè "perdre els pobres" equival a perdre l'escola mateixa. Això també s'aplica a les universitats: una mirada inclusiva i la cura del cor salven de l'estandardització; l'esperit de servei revitalitza la imaginació i reaviva l'amor.

11. Nous mapes d'esperança

11.1. En el seixantè aniversari de *Gravissimum educationis*, l'Església celebra una història educativa fecunda, però també s'enfronta a l'imperatiu d'actualitzar les seves propostes a la llum dels signes dels temps. Les constel·lacions educatives catòliques són una imatge inspiradora de com tradició i futur es poden entrellçar sense contradicció: una tradició viva que s'estén cap a noves formes de presència i servei. Les constel·lacions no es poden reduir a connexions neutres i concatenades d'experiències

²³ Cf. *Anuari estadístic de l'Església* (actualitzat el 31 de desembre de 2022).

diverses. En lloc de cadenes, ens atrevim a pensar en les constel·lacions, en el seu entrellaçament, ple de meravella i despertar. Contenen la capacitat de navegar entre els reptes amb esperança però també amb una revisió coratjosa, sense perdre la fidelitat a l'Evangelí. Som conscients dels reptes: la hiperdigitalització pot fracturar l'atenció; la crisi de les relacions pot danyar la psique; la inseguretat social i la desigualtat poden extingir el desig. Tanmateix, precisament aquí, l'educació catòlica pot ser un far: no un refugi nostàlgic, sinó un laboratori de discerniment, innovació pedagògica i testimoni profètic. Dibuixar nous mapes d'esperança: aquesta és la urgència del mandat.

11.2. Demano a les comunitats educatives: desarmeu les paraules, alceu la mirada, custodieu el cor. Desarmeu les paraules, perquè l'educació no avança amb la polèmica, sinó amb la mansuetud que escolta. Alceu la mirada. Com Déu va dir a Abraham: «Mira el cel i posa't a comptar les estrelles» (Gn 15,5): sapigueu preguntar-vos on aneu i per què. Custodieu el cor: la relació és abans que l'opinió, la persona abans que el programa. No perdeu el temps ni les oportunitats: «Citant una expressió agustiniana: el nostre present és una intuïció, un temps que vivim i que hem d'aprofitar abans que se'ns escapi de les mans».²⁴ En conclusió, estimats germans i germanes, faig meua l'exhortació de l'apòstol Pau: «Vosaltres, que porteu la paraula de vida, resplendiu davant d'ells com les estrelles en el cel» (Fl 2,15-16).

11.3. Confio aquest camí a la Mare de Déu, *Sedes sapientiae* [Seu de la saviesa], i a tots els sants educadors. Demano als pastors, els consagrats, els laics, els responsables de les institucions, els professors i els estudiants: sigueu servidors del món educatiu, coreògrafs de l'esperança, buscadors incansables de la saviesa, artistes creïbles d'expressions de bellesa. Menys etiquetes, més històries; menys contraposicions estèrils, més simfonia en l'Esperit. Aleshores la nostra constel·lació no només brillarà, sinó que ens orientarà: cap a la veritat que ens fa lliures (cf. Jn 8,32), cap a la fraternitat que consolida la justícia (cf. Mt 23,8), cap a l'esperança que no defrauda (cf. Rm 5,5).

Basílica de Sant Pere, 27 d'octubre de 2025.
Vigília del 60è aniversari.

LLEÓ XIV

²⁴ S.E. Mons. Robert F. PREVOST, O.S.A., *Missatge a la Universitat catòlica Sant Toribio de Mogrovejo en motiu del 18è aniversari de la seva fundació* (2016).

Conferència
Episcopal
Tarraconense

Conferència Episcopal Tarraconense

25è aniversari de la instauració del catecumenat

Dissabte 11 d'octubre, al matí, a la basílica de la Sagrada Família de Barcelona, ha tingut lloc la celebració amb motiu dels 25 anys de la instauració del Catecumenat a les diòcesis amb seu a Catalunya, per tal de fer més visible i conscienciar les diòcesis i les comunitats parroquials d'aquesta realitat creixent, com és la del nombre de peticions per part d'infants no batejats i en edat catequètica, i d'adults que demanen el Baptisme i iniciar-se a la vida cristiana.

La trobada, convocada pels bisbes de les diòcesis amb seu a Catalunya i organitzada pel Secretariat Interdiocesà de Catequesi (SIC), ha consistit en una explicació catequètica sobre la basílica de la Sagrada Família, a càrrec del Sr. Francesc Figueras, així com en la celebració de l'Eucaristia, presidida pel cardenal Joan Josep Omella, arquebisbe de Barcelona, i concelebrada per Mons. Javier Salinas, bisbe auxiliar emèrit de València, Mons. Romà Casanova, bisbe de Vic, Mons. Francesc Conesa, bisbe de Solsona, Mons. Sergi Gordo, bisbe de Tortosa, Mons. Octavi Vilà, bisbe de Girona, Mons. Daniel Palau, bisbe de Lleida i Mons. Javier Vilanova, bisbe auxiliar de Barcelona.

Durant l'homilia, Mons. Francesc Conesa, bisbe de Solsona i bisbe responsable del SIC, ha manifestat que la celebració d'aquest dissabte «ens anima a continuar amb el procés d'iniciar a la vida cristiana, ajudant les persones a relacionar-se amb el Senyor Jesús i viure la vida nova que ell ens porta». Per això, Mons. Conesa ha apuntat que «caldrà, en primer lloc, que alguns membres del poble de Déu sentin la crida a iniciar els altres en la fe com a catequistes». «Necessitem catequistes de cos sencer, que pronuncin la paraula amb la seva pròpia vida i posin al cor dels homes la paraula de vida, perquè produeixi fruits de vida bona».

El bisbe de Solsona també ha comentat que caldrà «experimentar amb noves eines i llenguatges, implicant les famílies en el procés i tractant de superar un enfocament escolar de la catequesi», tot recordant les paraules de fa uns dies del papa Lleó XIV (Assemblea de Roma, 19-9-2025). «No hem de tenir por ni ens hem de cansar de renovar els llenguatges i els mètodes de la catequesi, per tal d'arribar al cor dels nostres contemporanis i transmetre'ls la paraula de vida», ha asseverat Mons. Conesa.

Mons. Conesa ha destacat que aquest dissabte «ens unim a la seva Acció de gràcies pel do extraordinari d'haver estat incorporats a Crist i poder viure com a cristians». També ha donat gràcies a Déu per totes les persones que els van ajudar en el procés. «Els que els van introduir a la fe, els que van ser els seus catequistes, els seus sacerdots, els seus bisbes», ha remarcat.

Així mateix, el bisbe responsable del SIC també ha destacat que «estan creixent les peticions d'adults i infants no batejats i en edat catequètica que demanen ser iniciats a la fe». «Avui l'Església que és a Catalunya es compromet de nou a impulsar el catecumenat d'adults, tenint cura dels processos d'iniciació cristiana, fins a la plena incorporació a la comunitat. Comptem amb tots vosaltres, amb la vostra pregària i la vostra col·laboració», ha conclòs.

Per la seva banda, l'arquebisbe de Barcelona, el cardenal Joan Josep Omella, ha donat gràcies a Déu per l'obra que ha fet en els catecúmens. «L'admiració sempre porta a l'Acció de gràcies. Dues coses que hem perdut a la nostra societat», ha assenyalat.

La trobada ha reunit prop de 900 persones, entre les quals adults batejats entre els anys 2000 i 2025, com a signe de comunió i agraïment per un quart de segle de vida del catecumenat, així com famílies dels adults que han estat iniciats a la vida cristiana durant els darrers vint-i-cinc anys, delegats i equips diocesans de catequesi i catecumenat, preveres, catequistes i acompanyants.

El catecumenat ja era present en la comunitat cristiana primitiva, però va ser recuperat i institucionalitzat a Catalunya a partir del Concili Provincial Tarraconense (1995), seguint les orientacions del Concili Vaticà II (1962-65). L'any 2000, amb la publicació del *Directori de pastoral sacramental*, totes les diòcesis amb seu a Catalunya van incorporar oficialment el catecumenat com a camí d'accés als sagraments de la iniciació cristiana: baptisme, confirmació i eucaristia.

Conferència Episcopal Tarraconense

CARTA AL POBLE DE DÉU I ESPECIALMENT ALS ADULTS QUE HAN ESTAT INICIATS A LA VIDA CRISTIANA ELS ÚLTIMS VINT-I-CINC ANYS

CELEBRACIÓ DEL 25è ANIVERSARI DE LA INSTAURACIÓ DEL CATECUMENAT

1 de setembre de 2025

Benvolguts cristians de les diòcesis amb seu a Catalunya,

El mes d'abril de l'any 2000 es va publicar el *Directori de pastoral sacramental*, fruit del Concili Provincial Tarraconense i signat per tots els bisbes de les diòcesis amb seu a Catalunya. En aquell document quedava instaurat el CATECUMENAT, tal com s'indica en el n. 1: «La preocupació materna de l'Església per l'educació dels cridats a la fe es manifesta oferint-los la institució del catecumenat que no és una simple exposició de dogmes i de manaments, ans una formació i aprenentatge de tota la vida cristiana degudament allargat, a través dels quals els deixebles s'uneixen amb llur Mestre, Crist. Aquesta és efectivament, la preocupació de cadascuna de les nostres Esglésies i, per això, hi instituïm EL CATECUMENAT».

Aquest any celebrem el 25è aniversari de la instauració del catecumenat a les nostres diòcesis. Des d'aleshores ja són moltes les persones que han rebut els sagraments de la iniciació després de seguir un procés catecumenal. Els vostres bisbes creiem que val la pena celebrar aquest aniversari per fer més visible i conscienciar les nostres Esglésies diocesanes i les comunitats parroquials d'aquesta realitat creixent, com és la del nombre de peticions per part d'infants no-batejats i en edat catequètica, i d'adults que demanen el Baptisme i iniciar-se a la vida cristiana.

Per això, recollint el suggeriment dels Delegats de catecumenat de les diòcesis catalanes, que formen part del Secretariat Interdiocesà de Catequesi (SIC), us convoquem a celebrar aquest esdeveniment el proper dissabte 11 d'octubre a la Basílica de la Sagrada Família de Barcelona. L'acte transcorrerà de les 11 del matí fins a 2/4 de 2 i consistirà en una explicació catequètica de la Basílica i la celebració de l'Eucaristia.

Estan convocats a participar d'aquest acte, de manera particular, aquells adults que han estat iniciats a la vida cristiana, rebent els sagraments del Baptisme, la Confirmació i l'Eucaristia, durant aquests vint-i-cinc anys, en les nostres diòcesis. També convidem a participar-hi a les seves famílies, així com als Delegats i les Delegades de catequesi i de catecumenat, els equips dels Serveis diocesans per al Catecumenat, preveres i acompanyants (catequistes). Demanem als Serveis per al catecumenat de les nostres diòcesis que contactin amb totes aquestes persones i famílies per tal de convidar-les a participar d'aquest acte. A

través del Secretariat Interdiocesà de Catequesi es coordinarà l'organització d'aquesta celebració i també el procediment per accedir a la Basílica.

Veritablement els catecúmens són un do de l'Esperit Sant que fa visible que continua cridant a seguir Jesús i esdevenir-ne deixebles, i una oportunitat per a l'Església, cridada a la missió i l'evangelització de la nostra societat.

Tot esperant trobar-nos i celebrar la nova vida en Crist, demanem que Santa Maria, Mare de l'Església, acompanyi la maternitat rejuvenida de la seva Església.

- † Joan Josep Omella Omella, *Cardenal Arquebisbe de Barcelona*
- † Joan Planellas Barnosell, *Arquebisbe de Tarragona i Primat*
- † Romà Casanova Casanova, *Bisbe de Vic*
- † Salvador Cristau Coll, *Bisbe de Terrassa*
- † Francesc Conesa i Ferrer, *Bisbe de Solsona*
- † Sergi Gordo Rodríguez, *Bisbe de Tortosa*
- † Octavi Vilà Mayo, *Bisbe de Girona*
- † Josep-Lluís Serrano Pentinat, *Bisbe d'Urgell*
- † Xabier Gómez García, *Bisbe de Sant Feliu de Llobregat*
- † Daniel Palau Valero, *Bisbe de Lleida*
- † Javier Vilanova Pellisa, *Bisbe auxiliar de Barcelona*
- † David Abadías Aurín, *Bisbe auxiliar de Barcelona*

Comunicat de la reunió n. 260 de la Tarraconense

Els dies 13 i 14 d'octubre de 2025 ha tingut lloc la reunió n. 260 de la Conferència Episcopal Tarraconense (CET), a l'edifici del Seminari Conciliar de Barcelona.

A aquesta reunió hi ha participat per primera vegada Mons. Daniel Palau Valero, bisbe de Lleida.

1. Mons. Romà Casanova, bisbe de Vic i bisbe delegat per al Seminari Major Interdiocesà (SMI), ha informat dels passos realitzats fins ara arran de la incorporació de l'arquebisbat de Barcelona i del bisbat de Sant Feliu de Llobregat al SMI i la constitució del nou equip de formadors. Actualment hi ha 54 seminaristes repartits en les diferents etapes (propedèutica-introductòria, discipular-filosòfica, configurativa-teològica i pastoral). A més hi ha altres 20 seminaristes al Seminari de Terrassa, que comparteixen amb els altres la dimensió acadèmica a l'Ateneu Universitari Sant Pacià.
2. Mons. Francesc Conesa, bisbe de Solsona i referent del procés d'implementació del Sínode sobre la sinodalitat a la Conferència Episcopal Espanyola, ha presentat la proposta d'itinerari de treball a les diòcesis així com els materials que ja s'han elaborat, tot convidant a situar aquest itinerari d'implementació en relació amb les propostes pastorals que ja es tenen previstes a cada diòcesi.
3. Els bisbes han rebut la visita de l'Hble. Sr. Ramon Espadaler i Parcerisas, Conseller del Departament de Justícia i Qualitat Democràtica de la Generalitat de Catalunya; la Sra. Maite Casado Cadarso, Secretària general de l'esmentat Departament; i el Sr. Ramon Bassas Segura, Director general d'Afers Religiosos. Establint-se un diàleg sobre temes que preocupen ambdues parts, com ara els de l'habitatge social, l'educació i l'atenció religiosa als hospitals.
4. S'ha presentat als bisbes la publicació: Església Catòlica. Diòcesis amb seu a Catalunya. Memòria 2024, preparada pel Secretariat Interdiocesà de Mitjans de Comunicació Social (SIMCOS), que recull d'una manera visual l'activitat realitzada en el conjunt de les diòcesis en els diversos camps de la seva acció
5. Els bisbes han rebut informació per part dels responsables de diversos Secretariats de la CET de les iniciatives que s'estan treballant:

- a/ Mons. Romà Casanova, bisbe president del Secretariat Interdiocesà de Pastoral Familiar, sobre la proposta de realitzar una Jornada anual de pregària i sensibilització sobre el fet de la prematuritat i el dol gestacional, neonatal, perinatal i els seus efectes en les famílies que ho han patit i ho pateixen, el segon diumenge d'octubre.
 - b/ Mn. Joan Bajo, director del Secretariat Interdiocesà de Pastoral de la Salut, Mn. Sebastià Aupí, delegat episcopal de Girona, i la Sra. Carmen Benito, directora del secretariat de Barcelona, han informat del procés d'elaboració d'un conveni marc amb el Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya i la presentació de la Guia del programa FLAMMA, de seguiment de l'atenció religiosa als hospitals.
 - c/ A partir de la proposta presentada pel Sr. Salvador Busquets, president de Càritas Catalunya, s'ha acordat la contractació d'una persona que faci les funcions de comissionada de la CET per a la creació i l'acompanyament de comunitats acollidores, en relació i amb el recolzament de Càritas Catalunya.
 - d/ El Sr. Rafael Muñoz, director del Secretariat Interdiocesà d'Ensenyament de la Religió a Catalunya (SIERC), ha compartit diversos temes del moment que viu el món educatiu, especialment pel que fa a la classe de religió, tant a l'escola concertada com a la pública, i la proposta de l'assignatura de cultura religiosa.
 - e/ També han rebut les darreres indicacions respecte a la trobada de joves de Catalunya, del proper dissabte 25 d'octubre, a Montserrat amb motiu del mil·lenari del seu monestir.
6. El bisbes han acordat nomenar Mons. Daniel Palau Valero bisbe president del Secretariat Interdiocesà de Mitjans de Comunicació Social (SIMCOS).

El dimarts els arquebisbes i bisbes han participat en la inauguració del curs acadèmic 2025-2026 de l'Ateneu Universitari Sant Pacià que, en aquesta ocasió, s'ha realitzat a la Basílica de la Sagrada Família, marcant així l'inici dels actes amb motiu del centenari de la mort de l'arquitecte Antoni Gaudí.

Centenars de joves omplen Montserrat en la trobada «Mil·lenari Jove»

Dissabte 25 d'octubre, Montserrat ha estat l'escenari de la celebració del «Mil·lenari Jove», una trobada multitudinària de joves procedents de totes les diòcesis amb seu a Catalunya i de les Illes, que ha reunit més de 800 participants per celebrar la fe i la fraternitat.

L'acte, impulsat pels bisbes de la Conferència Episcopal Tarraconense i les delegacions de pastoral juvenil de tot el territori, i acollit per la comunitat benedictina de Montserrat, s'emmarca dins dels actes commemoratius del Mil·lenari.

La celebració ha començat a les 11.00 h del matí davant del claustre gòtic amb una acollida musical i el testimoni de fe d'alguns joves. Durant tot el matí, arreu de les places de l'Abadia, diversos confessors han estat disponibles per oferir el sagrament de la reconciliació.

Tot plegat ha esdevingut un punt de trobada espiritual i comunitari dels joves, que han fomentat un ambient de fraternitat i alegria. Així, responent a la invitació del Sant Pare Lleó XIV a viure com a pelegrins d'esperança, la trobada s'ha inspirat en el lema del mil·lenari de Montserrat i els seus valors –*Ora, Lege, Labora, Rege te Ipsum, In Communitate*–, posant Maria com a guia segura en el camí cap a Crist.

A les 12:30 h a la Basílica de Santa Maria, la processó ha començat la celebració eucarística presidida per l'arquebisbe de Tarragona, Mons. Joan Planellas. Hi han concelebrat gairebé tots els bisbes de les diòcesis amb seu a Catalunya i de les Illes, el cardenal Américo Alves, bisbe auxiliar de Setúbal (Portugal) i president de la Fundació JMJ Lisboa 2023, i el P. Manel Gasch i Hurios, abat de Montserrat.

Durant la celebració, l'arquebisbe de Tarragona ha volgut destacar la importància de respondre a la crida de Déu en la vida quotidiana, de la mateixa manera que, uns dies enrere, els bisbes havien expressat a la seva *carta* dirigida a la joventut amb motiu de l'acte: "Jove, escolta el teu cor, escolta la veu de Déu que t'estima i et crida a viure l'aventura de ser realment tu mateix."

La celebració s'ha viscut en consonància amb l'esperit de tota la jornada: participativa, viva i plena de música, amb una homilia que el cardenal Alves ha adaptat especialment per als joves que omplen la basílica.

“El papa Francesc deia que els joves no són el futur de l'Església, sinó l'“avui” de Déu, el present viu de l'Església”, ha recordat el cardenal portuguès, tot agraint la presència i l'entusiasme dels joves que han format part d'aquest Mil·lenari Jove.

El cardenal Alves ha rememorat també la *JMJ de Lisboa*, “la millor de sempre pel papa Francesc” i ha afirmat que “després de Lisboa, el camí continua. Avui des de Montserrat i, el 2027, cap a Seül. El papa Lleó XIV ha repetit en nombroses ocasions que heu de tenir coratge per pelegrinar fins a Seül: us convido a anar-hi, no tingueu por.”

El cardenal ha agraït públicament que la col·lecta de la Missa s'envii íntegrament a Gaza, com a gest de solidaritat, i ha conclòs la seva intervenció amb una frase en català que ha aixecat els aplaudiments dels joves: “Maria camina amb nosaltres cap a Seül 2027. Tingueu coratge: Jesús ha vençut la mort.”

En acabar l'acte litúrgic, molts dels joves han volgut venerar la Moreneta, símbol central de la trobada, abans de compartir un dinar fraternal a l'Abadia.

A més de la celebració de la fe, la jornada interdiocesana de joves ha contemplat el vessant empàtic amb la col·lecta solidària per la comunitat cristiana de Gaza, en senyal de fraternitat amb els que viuen el sofriment a Terra Santa. Les aportacions s'han fet presencialment i poden fer-se també per mitjà de Bizum al 02799.

Conferència
Episcopal
Espanyola

Conferència Episcopal Espanyola

Nota de prensa final de la Comisión Permanente de la Conferencia Episcopal

La Comisión Permanente de la Conferencia Episcopal Española (CEE) ha celebrado su 271 reunión los días 30 de septiembre y 1 de octubre en Madrid

Líneas Pastorales de la CEE

En este encuentro se ha seguido trabajando sobre las Líneas Pastorales de la CEE para el cuatrienio 2026-2030. Los obispos han estudiado el borrador que ha presentado el presidente de la Conferencia Episcopal, Mons. Luis Argüello. A este texto se incorporaron las aportaciones de las Comisiones Episcopales y, ahora, las de los obispos de la Permanente para presentarlo de nuevo en la Asamblea Plenaria de noviembre.

Declaración sobre el 1.700 aniversario del Concilio de Nicea

Los obispos de la Comisión Permanente han aprobado el texto definitivo de la Declaración conjunta, con el resto de las confesiones cristianas en España, que se va a hacer público en el acto ecuménico con motivo del 1.700 aniversario del Concilio de Nicea, considerado como el primer Concilio ecuménico de la Iglesia Católica.

La Subcomisión Episcopal para las Relaciones Interconfesionales y el Diálogo Interreligioso, que preside Mons. Ramón Valdivia, ha sido la en-

cargada de redactar y consensuar el texto y organizar el acto ecuménico que tendrá lugar en la catedral de la Almudena en el marco de la Plenaria de noviembre.

Aprobación del plan de ayudas a las diócesis en su misión educativa con los colegios diocesanos

La Asamblea Plenaria de noviembre de 2024 aprobó incluir en el fondo común interdiocesano una partida para los colegios diocesanos; así como, además, la posibilidad de ayudar a los obispos diocesanos en algún proyecto educativo concreto. El presidente de la Comisión Episcopal para la Educación y Cultura, Mons. Alfonso Carrasco, ha presentado los proyectos aprobados por la Comisión y la Permanente ha ratificado la decisión de esta Comisión.

El cuidado y el servicio de los obispos eméritos

La Asamblea Plenaria aprobó en su anterior reunión los criterios generales que se deben aplicar sobre el cuidado y el servicio que los obispos eméritos pueden prestar a las diócesis y a la Conferencia Episcopal. En aquel momento se encomendó a la Comisión del Clero, que preside Mons. Jesús Pulido, hacer unas orientaciones sobre su aplicación concreta y solicitar al Consejo Episcopal para Asuntos jurídicos su aportación sobre esa colaboración del obispo emérito. Con estas dos aportaciones se elaborará el texto para presentarlo en la Asamblea Plenaria.

Propuesta para la aplicación de la sinodalidad en las diócesis

Mons. Conesa, referente de la CEE para el Sínodo, ha presentado unas propuestas para la aplicación de la sinodalidad en las diócesis españolas, después de enviar a los obispos españoles una serie de indicaciones sobre la actual fase del Sínodo, en concreto, sobre la constitución de los equipos sinodales diocesanos y sobre la participación de los mismos en el Jubileo. Las propuestas han sido presentadas a la Comisión Permanente que ha dialogado sobre ellas y realizado algunas aportaciones. El texto pasa a la Plenaria de noviembre con un cronograma de presentación a las diócesis.

Plan de Comunicación y Universidad de Verano

El presidente de la Comisión Episcopal para las Comunicaciones Sociales, Mons. José Manuel Lorca Planes, ha llevado dos temas a esta reunión de la Comisión Permanente.

Por un lado, el Plan de Comunicación de la Conferencia Episcopal Española. La elaboración de este Plan, es una de las acciones incluidas en las Orientaciones pastorales vigentes de la CEE. Los obispos han propuesto algunas sugerencias y el documento también se dará a conocer a los obispos en la próxima Asamblea Plenaria.

Además, ha presentado una propuesta para la creación de un ámbito de encuentro y diálogo con la sociedad con un formato similar al de las universidades de verano, recogiendo las actividades formativas que ya realizan las Comisiones Episcopales y ampliándola a temas que puedan resultar de interés. Los obispos han pedido que las Comisiones profundicen en esta idea y que sea presentada en la próxima Asamblea Plenaria.

Propuesta sobre la presencia de los laicos en la vida pública

El presidente de la Comisión Episcopal para los Laicos, Familia y Vida, Mons. Carlos Escribano, ha presentado una propuesta sobre la presencia de los laicos en la vida pública. Esta iniciativa tiene su origen en las líneas de trabajo del Congreso de Laicos Pueblo de Dios en salida. Ha presentado a la valoración de los obispos el iter para la realización de esa presencia en las diócesis y en grupo parroquiales, con la idea de formar y acompañar a los fieles laicos para su presencia en la vida pública. Los miembros de la Comisión Permanente han realizado aportaciones y el texto pasa a la próxima Asamblea Plenaria.

Otros temas del orden del día

La Comisión Permanente ha aprobado el temario de la Asamblea Plenaria de noviembre. También han dedicado un tiempo a distintos temas de seguimiento y económicos; además del habitual capítulo de nombramientos.

Nombramientos

- Francisco Ramírez Mora, laico de la archidiócesis de Toledo, como nuevo director del secretariado de la Subcomisión Episcopal para la Juventud y la Infancia. Sustituye al sacerdote Raúl Tinajero Ramírez.
- José Benito Gallego Marchante, sacerdote de la Hermandad de Sacerdotes Operarios Diocesanos, como director del Servicio de Pastoral Vocacional.
- Antonio Roura Javier, director de la Comisión Episcopal para la Educación y Cultura, nuevo experto delegado de la Conferencia Episcopal Española en la Comisión de Educación y Cultura de la COMECE. Sustituye a Raquel Pérez Sanjuán.

La Comisión Permanente ha dado su autorización para que la Subcomisión Episcopal para las Relaciones Interconfesionales y el Diálogo Interreligioso nombre a Luis Santamaría del Río, laico de la diócesis de Zamora, como nuevo consultor de esta Subcomisión.

También ha dado su visto bueno para que la Subcomisión Episcopal para las Migraciones y Movilidad Humana proponga a la Conferencia Episcopal Alemana al P. Jorge Blanco Piñeros, OSB, religioso benedictino, como delegado nacional de las Misiones Católicas de Lengua Española en Alemania.

Otros nombramientos:

- María Paloma Becerra Montoya, laica de la archidiócesis de Madrid, como presidenta general del Movimiento de Acción Católica “Hermandad Obrera de Acción Católica” (HOAC).
- Juan Antonio Perteguer Muñoz, laico de la archidiócesis de Madrid, como presidente de la Asociación “Acción Social Empresarial” (ASE).
- P. Juan Javier Flores Arcas, OSB, como presidente de la Asociación Española de Profesores de Liturgia.

Sumari

ESGLÉSIA DIOCESANA

Bisbe diocesà

Decrets.....	5
Comunicacions diocesanes.....	7
Cartes dominicals	16
Activitats del Sr. Bisbe.....	25

Secretaria General i Cancelleria

Nomenaments.....	28
------------------	----

Vida diocesana

Crònica diocesana	30
-------------------------	----

SANTA SEU

Sant Pare

Exhoratació apostòlica <i>Dilect Te</i>	37
Carta apostòlica <i>Dissenyar nous mapes d'esperança</i> , en el 60 aniversari de la declaració <i>Gravissimum educationis</i> .	87

CONFERÈNCIA EPISCOPAL TARRACONENSE

25 aniversari de la instauració del catecumenat.....	101
Comunicat de la Reunió de Bisbes	105
Trobada de joves a Montserrat Mil·lenari Jove	107

CONFERÈNCIA EPISCOPAL ESPANYOLA

Nota de la Comissió Permanent	111
-------------------------------------	-----

Subscripció anual: 35 €

Exemplar solt: 8 €

*El preu de la subscripció comprèn només l'edició del
«Butlletí del Bisbat de Terrassa» de l'any en curs*

